

პოლიტიკა

ვინ ვის გუნდშია
და ვინ სად
აღმოჩნდება?!

- მზადდება თუ არა სახელმწიფო გადატრიალება?
- რას მოგვიტანს შემოდგომა?
- რატომ აღმოჩნდნენ ერთად პოლიტიკური მოწინააღმდეგენი?
- ვინ არის „შეპარდნაპის გუნდის“ წევრი?
- ვინ უნდა შეცვალოს ედუარდ შეპარდნაპი?
- არიან კი საქართველოში პროგრესული ძალები?
- როდის მოედება ბოლო კლანურ ომს?
- რა სტიქიური იცის ლოთი ქობალიამ?
- ვის უნდა დაეყრდნოს სახელმწიფოს მეთაური?

იხილეთ მ-3 გვ.

პრესკონფერენცია

ნამდვილი გამოძიება
დღეიდან იწყება?

— „ნამდვილი გამოძიება დღეიდან იწყება. ფაქტების დაკონკრეტების და სააშკარაოზე გამოტანის შემდეგ გააქტიურდებიან ხელისუფლებული ძალებიც. უკვე იყო დაწყებული საქმეთა შეჩერების მცდელობა, მაგრამ ხელს გვიწყობს სახელმწიფოს მეთაურის თანადგომა. მისი მითითებით უფლებამოსილი ვართ შევაძლოთ თანამდებობის ყველა პირის საქმიანობა, თავად ბატონ ედუარდ შეპარდნაპისაც კი. ეს ბევრი პოლიტიკოსისა და ჩინოვიკის უკმაყოფილებას იწვევს, მაგრამ ახლო მომავალში მაინც დასახელდება დამნაშავეთა სახელები, პასუხს აგებს ყველა, კონკრეტულად კორუფციისა და ორგანიზებულ დამნაშავეთა სამყაროს უკან დგას“.

იხილეთ მ-2 გვ.

იყიდეთ...

იყიდეთ?!

ახალი რუბრიკა

დღევანდელ ორომტრიალში, საბედნიეროდ, ჯერ კიდევ შემოგვრჩა სულის მოსატყმელი ერთი ადგილი — ჩვენი ოჯახები.

ღირსეულმა ქალბატონებმა და ბატონებმა ჩაუყარეს მათ საფუძველი. ღირსებით აღსავსე ნაცნობ-მეგობრებს თუ უცხო სტუმრებს შემოუძღვნენ თბილ გარემოში და გულითადი მასპინძლობით დაამახსოვრეს თავი. და დარჩა ქართულ ოჯახებში ლეგენდად ქცეული მოგონებები, სწოვასო ალბომში გაკრული ხელით ჩანერილი სხარტულები, ექსპრომტად ნათქვამი ლექსები, გაყვითლებული ბარათები, ფერდაკარგული ფოტოები, საყვარულით მოძღვნილი ნივთები...

ყოველივე ამას, წინაპრისავე ხატრით, ჯერ კიდევ ვუფრთხილდებით.

„კავკასიონმა“ გადამწყვიტა, ეს უცნობი განძი დროდადრო გამოამზეუროს; ამისთვის არის განკუთვნილი „არილის“ ახალი რუბრიკა — „საოჯახო არქივებიდან“, რომლის პირველ მასალასაც (ივლიტა ასათიანი-ნაკაშიძის „მოგონებებს“) მკითხველი გაზეთის დღევანდელი ნომრის მე-7 გვერდზე გაეცნობა.

„კავკასიონი“ იმედით დაელოდება ახალი რუბრიკისთვის საჭირო საინტერესო მასალებს.

წინასწარ ვუხდით მადლობას ოჯახებს, რომლებიც ჩვენს გაზეთთან თანამშრომლობას ისურვებენ.

გაუგონებელი აუზსაგუთი!

ვინ ვინ გუნდშია და ვინ სად აღეორნდება?!

საფიქრებელია, რომ შემოდგომის ღმერთთან ერთად, საქართველოს პოლიტიკურ ასპარეზზე შევეთრად გაიზრდება სხვადასხვა პარტიებისა თუ დაჯგუფებების აქტიობა, რაც მნიშვნელოვან ცვლილებებს გამოიწვევს. ასეთი ვარაუდის საფუძველია ქვეყანაში შექმნილი დაძაბული სიტუაცია, პოლიტიკურ ძალების შორის დაპირისპირების გამწვავება. რადიკალურმა ოპოზიციამ არაერთგზის დაასახელა სახელმწიფო გადატრიალების მოწყობის თარიღები — ეს განსაკუთრებით თვით, როდესაც უნდა განხორციელდეს პარლამენტის შედეგად შედეგად და თვით სა-მოქალაქო ომის ჰაზარდი კი მესრულდეს მთავარი მიზანი — შეიცვალოს ხელისუფლება. სამწუხაროდ, სიტუაციის ამგვარი განვითარებისთვის ბევრი წინაპირობა არსებობს, რაზეც მთვითნებურად ბოლო პერიოდში მომხდარი მოვლენები.

ამ მოვლენებიდან, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გამოვყოთ „პრეკალი მაგი-და-თავისუფალი საქართველოს“ წევრი ორგანიზაციების გაქტიურება. მეტად საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ „პრეკალი მაგიდას“ მიერ შემუშავებულ კონვენციას ბევრი ოპოზიციური პარტია შეუერთდა, მათ შორის ისინიც, ვინც დიდი წვლილი შეიტანა წინა ხელისუფლების დამხობაში. ერთობლივი მიზნები და საპროტესტო აქციები არა მხოლოდ ზოგადად ხელისუფლებას, არამედ პირადად სახელმწიფოს მეთაურის წინააღმდეგაა მიმართული. საქართველოში დატრიალებული ყველა უბედურების სათავედ რადიკალური ელვად შეგარდნა მისიონერებს. ეს გაერთიანება მყოფი და საეჭვოა იმიტომ, რომ: ჯერ ერთი, ყოფილი მტრები (სხვა სიტყვას ვერ დარქმევ) ერთ ბანაკში აღმოჩნდნენ და მეორე, მათი გაერთიანების საფუძველი სიძულვილია, უაღრესად მძელი, ასეთი ძალიან რა-იმე კონსტრუქციული ქმედების იმედი გქონდა. მათ, ჯერჯერობით, არც იმის საშუალება აქვთ, რომ სერიოზული გა-კლენა მოახდინონ პოლიტიკურ ვითარებაზე, მაგრამ ძალზე სამშაოა, პოლიტიკურმა ავანტიურისტმა ან ავანტიურისტთა ჯგუფმა თავის სასარგებლოდ არ აამოქმედოს ეს ძალა. არადა, ამის სიმპტომები უკვე უკვე დაინახეთ.

ზემოთდასახელებული სახიფათო ტენდენციები შეუნიღბავად გამოვლინდა ირაკლი წერეთლის მიმდინარეობასთან დაკავშირებით. თავად შიმშილობის ფაქტი არაფერ განსაკუთრებულს არ შეიცავდა — ეს განხილეთ პიროვნების საპროტესტო აქცია თავის მოთხოვნებითა და პირობებით. მაგრამ სერიოზული ფიქრის საბაზს იძლევა მომხმარებლის სანახაურად მოწყობილი ვიზიტები,

რომელთა ნაწილიც ტელევიზიამაც გა-ლმოსცა. წერეთლის „სტუმართა“ შორის ის პიროვნებებიც ვიხილეთ, ვინც „შეგარდნის გუნდის“ წევრებად ითვლებიან და ისინიც, ვისაც არაფერი აქვს საერთო ეროვნული დამოუკიდებლობის პარტიის პლატფორმასთან და გამოკვეთილი პრიორუსული ორიენტაციის პროპაგანდას ეწვეიან. ვიზიტორთა ამგვარი მრავალფეროვნება აღმრავს ეჭვს, რომ სახელმწიფოს მეთაურის ფიგურა, უბრალოდ, წინააღმდეგობა ხელისუფლებისკენ მიმავალ გზაზე და თავის დროზე ელვად შეგარდნის მოწინააღმდეგეებთან აღიანსხე კარგად არ იტყვიან ისეთი პოლიტიკური ფიგურებიც, რომლებიც გარეგნულად მისი ერთგული თანამებრძოლები არიან.

კულუარებში დღეს ასახელებენ საქართველოში თუ მის ფარგლებს გარეთ მოღვაწე არაერთ პოლიტიკოსს, რომელმაც უნდა შეცვალოს ელვად შეგარდნა. არსებობს კანდიდატურა რეალურობის ერთგვარი რეიტინგიც. ეს ყოველივე ამკარას ხდის, რომ მიმდინარეობს ხელისუფლებისთვის ფარული ბრძოლა და ამის გამო, მძელი გასარკვევია, ვინ ვის გუნდშია და სვალ ვინ სად აღმოჩნდება.

ამ ბრძოლაში ერთ-ერთ გადამწყვეტ როლს ასრულებს უცხო ქვეყნის სპეცსამსახური. ამიტომაც მოხშირდა ქართველ პოლიტიკოსთა კერძო ვიზიტები ჩრდილოეთში. ბოლო დროს განსაკუთრებით აქტიურობდა ყოფილი პრემიერისა და ყოფილი თავდაცვის მინისტრის ტანდემი. თენგიზ სიგუა და თენგიზ კიტოვანი რამდენჯერმე ეწვივნენ მოსკოვს, იქაც და აქაც გამართეს პრესკონფერენციები, სადაც ძირითადად აქცენტი არსებული ხელისუფლების უსუსურობაზე და უუნარობაზე კეთლებოდა. ასევე იქცეოდნენ სხვა პოლიტიკოსებიც. გასაგებად მათი მიზანი — არსებული უნდა შეიცვალოს და ქვეყნის სათავეში მოვიდნენ სხვა ძალები. მაგრამ არაფერ ასახელებს, ვინ არიან ეს „ძალები“ ან რა მოქმედება ისედაც დაუ-ლაგებელ ქვეყანაში ხელისუფლების ძალადობით ცვლას. დღეს ელვად შეგარდნის გადამგზავის მოთხოვნა მრავალი მიზეზის გამოა გაუმართლებელი, მაგრამ თუ მაინც დაიძინებ ახალ ძალებზე ლაპარაკი, აუცილებლად უნდა იფიქროს ხელისუფლების მეთაურის დასაყრდენი გუნდი, რომელშიც გაერთიანდებიან ახალი პარტიების, ახალი პარტიების პიროვნებები, რომლებიც კომპრომეტირებულნი არ იქნებიან პოლიტიკურ ავანტიურებში მონაწილეობით და თავისუფლად იმოქმედებენ შიდა თუ გარე პირობებების გადაწყვეტისას, რომლებიც თანამშრომლობისა და საზოგადოებრივი აღმშენებლობის იდეებს მიიტანენ და გზას და-

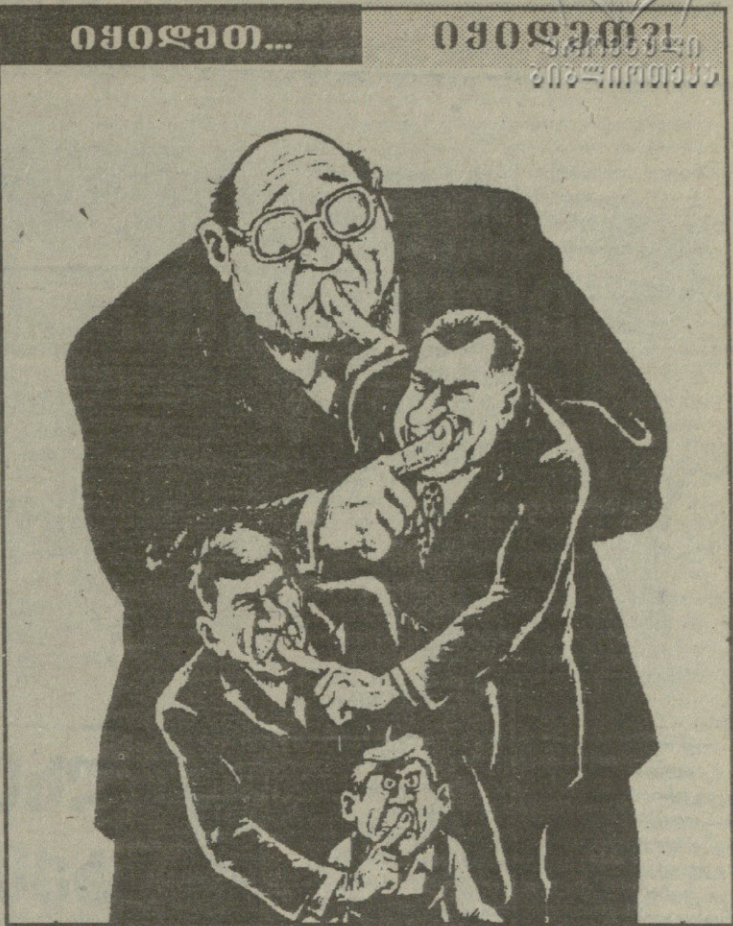
უნშობენ ძალადობასა და წერეკას.

შეიძლება ვინმემ სკეპტიკურად ჩაილაპარაკოს მერედა, არიან კი ასეთი ძალები საქართველოში? არიან, რა თქმა უნდა, არიან, მაგრამ, ჩრდილში მოქცეულნი, ერიდებიან აქტიურ მოქმედებას. ამის მთავარი მიზეზი ისაა, რომ თვით ხელისუფლების უმაღლეს ემე-ლონებშიც კი მაგიოზური სტრუქტურები და კლანური პრინციპები ბატონობენ. დაეკვირდეთ: უკვე რამდენ პარლამენტარს დასდეს ბრალი ფინანსური და სავაჭრო მაქინაციებისთვის? რამდენი „შეცდომა“ იქნა დაშვებული საკადრო საკითხებში? რამდენ მოსაგვარებელ პრობლემას არ დაეღა თავი მხოლოდ იმიტომ, რომ ვიღაცას ხელს არ აძლევდა მისი გადაწყვეტა? რამდენ რამეს და რამდენ ენებზე არ ჰქვია თავისი სახელი?

კლანური პრინციპებით ცხოვრება გათიშულობისა და ქიშპის ძირითადი მიზეზი. ტერორისტულ აქტებს, მკვლელობებს ამ ბოლო დროს წერია ლამაზი „ჭორბაბი“ დაემატა ერთი მეორეც ბრალს სდებს, რომ ნაშვილები ხარ და სრულიად სხვა ერის შვილი თავს ქართველად ასაღებო, სხვანი ერთმანეთს ამუხათებენ, არა მერ უფრო ღრმად ჩაყავი ხელი სახელმწიფო ზა-ზინაში, არა — შენო. და არავის ასსოვს კანონი, სასამართლო, სამართალი. არ ასსოვთ იმიტომ, რომ მთელი ამ ქიშპის მიზანია ერთმა კლანმა მეორე გასაღდგურის, ხოლო სამართალი, ხალხი, ქვეყანა მოიცილან, პურის ჭამას სხვა დროსაც მოესწრობან. რესპუბლიკის პრიორიტეტია პრესკონფერენციებზე განცხადება, რომ მიმდინარე წელს ფულად-საკრედიტო მაქინაციებით დაეკმარებოდათ აღმართული 40 სისხლის სამართლის საქმე და აქედან მხოლოდ ერთი გადაეცა სასამართლოს. მრავლისმეტყველი ფაქტია!

ახლა ბევრს ლაპარაკობენ იმაზე, რომ დააპატიმრებული ლოთი ქობალიას ზეგნებები მრავალ საიდუმლოს ანდის ფარდას და ეს მთავად დაუჯდება არაერთ თანამდებობის პირს. ვინაა ეს კურონი არ არის? რა ისეთი მოღვაწეა ლოთი ქობალია, რომ მის მიერ გათქმული საიდუმლო ავბედიოდ შემოებრუნდეს სახელმწიფო პირს? ან საიდან, რატომ უნდა ფლობდეს იგი ასეთ საიდუმლოს? მაგრამ, როცა ბრძოლა ხელისუფლებისთვის დაუნიღბებია და ყველა მეთოდის გამოყენებით მიმდინარეობს, ამგვარი „პირობები“ დასაშვებია.

ასეთ მძიმე ვითარებაში არა მხოლოდ ერთი კაციისთვის, არამედ კარგად შეგროვილი გუნდისთვისაც ძალზე მძელია მართვის სადავეების ფლობა. სახელმწიფოს მეთაურისთვის ძირითადად დასაყრდენ ძალად პარლამენტი უნდა ქცეულიყო. იგი ასეთი ძალისხმევა, მა-

გრამ, როგორც ჩანს, ეს ვერ მოხერხდება და ვერც მოხერხდება. ამის მიზეზი მხოლოდ ოპოზიციის რადიკალიზმში არ უნდა ვეძებოთ. არანაკლები ბრალი მიუძღვის საპარლამენტო უმრავლესობას და სპიკერს, რადგან, უპირველეს ყოვლისა, მათ ვერ შეძლეს კონსტრუქციული, ნამდვილი კანონმდებლობითი მუშაობის უზრუნველყოფა და არაღმკვიდრების წინა პერიოდში, საერთოდ, დესტრუქციული მეთოდების გამოყენებით — სწრაფობისა და კენსისერის ხელისუფლებით ჩაშლით ცილობდნენ „ფონის გასვლას“. აღბრუნება, ავტომატურად, რომ სესიების განხილვის შემდეგ ელვად შეგარდნა — პარლამენტის თავმჯდომარე — დაეყენოს პარლამენტში სტრუქტურული და საკადრო ცვლილებების საკითხი. რაც შეეხება რიგგარეშე საპარლამენტო არჩევნებს, მას ახრი აღარ აქვს, რადგან სულ მალე დაიწყება რიგითი არჩევნებისთვის მზადება, ხოლო, ასე ვთქვათ, არაოფიციალური წინასაარჩევნო კამპანია უკვე მიმდინარეობს.

რეალური დასაყრდენი ძალა ვერც მთავრობა აღმოჩნდა. დღეს უკვე გადაჭრით შეიძლება ითქვას, რომ მინისტრთა კაბინეტმა ვერ უზრუნველყო ეკონომიკური რეფორმების ელემენტარულ დონეზე მაინც განხორციელება და, როგორც ჩანს, საქმეს ვერც ე. წ. რეფორმაცი ვიცე-პრემიერმა ცვლა შეძლოს. ამიტომ აქაც აუცილებელია

კარდინალური საკადრო და სტრუქტურული ცვლილებების განხორციელება, იქნებ მართლაც დროული იყოს, დღის წესრიგში დადგეს კოალიციური მთავრობის ჩამოყალიბება. ყოველ შემთხვევაში, ეს გზას გაუხსნის თანამედროვე ეკონომიკური კანონებით მოაზროვნე, პოპულიზმისგან თავისუფალ სპეციალისტებს.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, სამომავლოდ, არსებული დაძაბულობის განვითარებისა და სტაბილიზებისკენ მიმართული ტენდენციების გამოვლენისთვის, უდიდესი მნიშვნელობა ექნება შიდაპოლიტიკურ პრიორიტეტებს. ასე იმას, თუ რა ძალები იქცევა ხელისუფლების დასაყრდენად. მხოლოდ სწორი არჩევანი იხსნის მდგომარეობას. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუ არ ჩამოყალიბდა ძლიერი, პროგრესულად მოაზროვნე, სახელმწიფოებრივად მოქმედი მმართველი ბირთვი, ქვეყანას არაფერი ეშველება, ისევე იბატონებს ქაოსი და განუკითხაობა. არც ის უნდა დავივიწყოთ, რომ კვლავ დიად რჩება აფხაზეთისა და შიდა ქართლის პრობლემები, დღითიდღე მწვავედმა ვითარება ჩრდილოეთ კავკასიაში და თუ იქ ხანძრის ახალი კერა გაჩნდა, აღი აღვივად გადაეღება პოლიტიკურად არასტაბილურ და ომით დასუსტებულ საქართველოს.

პაატა მუშაპიძე

გახსოვდეს აფხაზეთი!

აფხაზეთის სპანეთი

ამჟამად კოდორის ხეობაში ფრენას რეგულარულად აწარმოებენ რუსეთის ფედერაციის სამხედრო ვერტმფრენები. ისინი ზეგარეველ ქართველ მეზობელთა პოზიციებს.

სოხუმი

აფხაზთა მხარის ერთ-ერთმა ლიდერმა, კონსტანტინე ოზგანმა განაცხადა, რომ საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფლება, მას შემდეგ, რაც დარწმუნდება, რომ ველარასოდეს დაიბრუნებს აფხაზეთის, იძულებული გახდება, ცნოს აფხაზეთის სუვერენიტეტი.

+++

აფხაზთა მხარე პროტესტი გამოთქვა იმის გამო, რომ კოდორის ხეობიდან გაყვანილი საქართველოს შეიარაღებული ძალებისა და ტექნიკის კონცენტრაცია დაბა საკენში მიმდინარეობს. აფხაზთა მხარის მტკიცებით, დაბა საკენი აფხაზეთის ტერიტორიაზე მდებარეობს და მათი აზრით, ამის გამო ირღვევა ა. წ. 14 მაისის ხელშეკრულება.

+++

აფხაზეთიდან ჩეჩნეთის რესპუბლიკის

პრეზიდენტის, ჯოხარ დუდაევის მხარდასჭერად, ჩეჩნეთის რესპუბლიკაში გაიგზავნა 50-მდე მეზობელი.

გალი

გალის რაიონში გაურკვეველ ვითარებაში დაიღუპა 3 ადამიანი. ამის გამო აფხაზეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ გაავრცელა განცხადება, რომელშიც ბრალი ედება საქართველოს რესპუბლიკის ხელმძღვანელობას სამშვიდობო პროცესის ჩაშლის მცდელობაში.

+++

თუ უახლოეს დღეებში გალის რაიონში არ დაიწყება ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა მშვიდობიანი გზით დაბრუნების პროცესი, შეიძლება ჩამაღოს ენევაში დაგეგმილი ქართულ-აფხაზური მოლაპარაკება აფხაზეთის სტატუსის თაობაზე.

+++

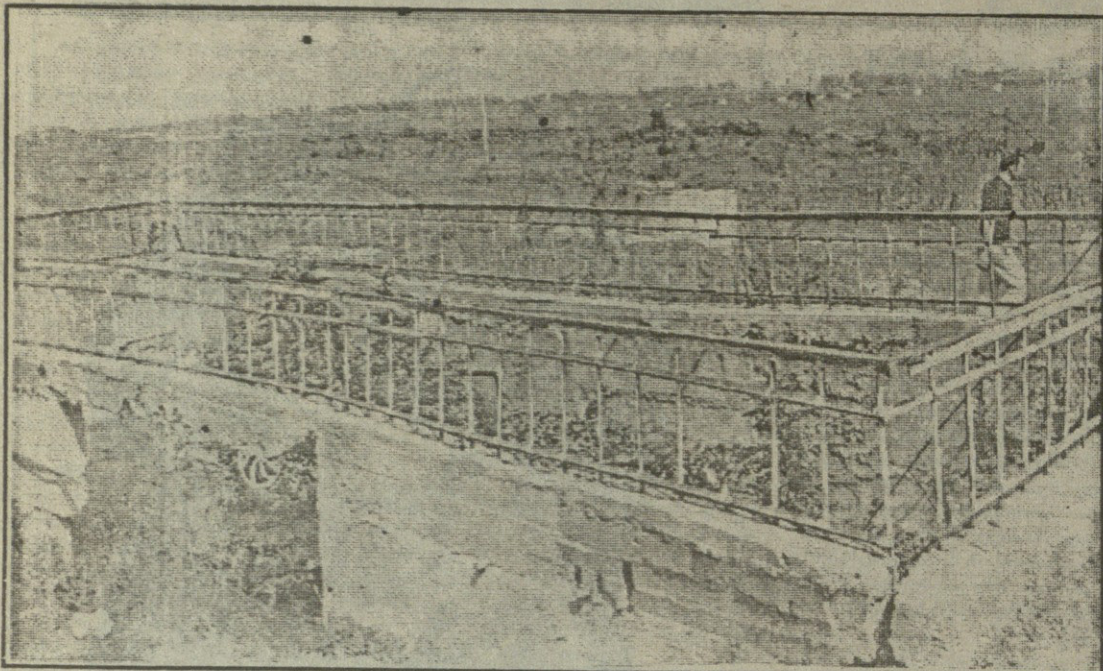
15 აგვისტოს, 15.00 საათისთვის, გალის რაიონის სოფელ ჭუბურხინჯთან, სავალ გზაზე დადებულ ნაღზე აფეთქდა ამავე სოფლის მცხოვრები ძაბავა, რომელიც ზუგდიდის საგანმანათლებლო მოთავე ლეოვლი.

ზუგდიდი

15 აგვისტოს ზუგდიდის რაიონის სოფელ რუხში ჩატარდა აფხაზეთიდან დევნილ დედათა აქცია-მიტინგი. მიტინგზე სიტყვით გამოსულმა სხვადასხვა ეროვნებათა წარმომადგენლებმა გამოხატეს საერთო იმედი და რწმენა, რომ რესპუბლიკის ხელმძღვანელობის, სამშვიდობო ძალებისა და გეროს აქტიური მოქმედებით, უშოკლეს დროში ისინი დაბრუნდებიან მშობლიურ ადგილებში. აქციის მონაწილეებმა მიიღეს მიმართვა აფხაზი დედეებისა და მსოფლიოს ხალხთა დედეებისადმი. აქვე გადაწყდა, რომ ანალოგიური ღონისძიება შედგეს 20 აგვისტოს.

+++

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის საკოორდინაციო შტაბის უფროსის მოადგილემ, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მინისტრთა სამსახურის სახელმწიფო მრჩეველმა მურმან ჭედიამ განაცხადა, რომ დღეისთვის სულ შეგნებულია და გამოადგებულია 4 487 საოჯახო ანკეტა 17 789 სულზე. აქედან გაეროს უმაღლესი კომისარიატის ზუგდიდის ოფისს გადაეცა 3010 საოჯახო ანკეტა 11 805 სულზე. გადასაცემად გამოადგებულია 702 ანკეტა, შეგნებული 2844 კაცზე.

ქიზან შედეგა. აქედან ორში ტუმბო არ არის, ერთში მცირე სიმძლავრის წყალსაქანი დგას. დანარჩენ ოთხ ქაში მხოლოდ თითო კომპლექტი დგას და სტანდარტით გათვალისწინებული სათადარიგო კომპლექტის არ არსებობა, ავარიის შემთხვევაში, ქიდან წყლის ამოღებას დიდი ხნით აფერხებს. თითოეულ ქას თავისი ტრანსფორმატორი აქვს, მაგრამ სამი მწყობრიდანაა გამოსული. ფონდის ძალისხმევით უკვე შეკეთდა ერთი ტრანსფორმატორი, შეძენილია ორი ახალი და მალე დამონტაჟდება.

ახალ წყალსადენზე 24 არტეზიული ქაა. აქედან ამოღებული წყალი თავს იყრის სატუმბ სადგურში, სადაც 3 ტუმბოა — 2 მუშა და ერთი სათადარიგო.

აუცილებელია საზღვარგარეთ მკურნალობა და აი, მატარა ნაფიას ოჯახს. გადაეცა 5000 ამერიკული დოლარი, რაც საკმარისია ოჯახის გერმანიაში გასამგზავრებად და მკურნალობის დასაწყებად. კიდევ 5000 დოლარს მურმან ომანიძე უშუალოდ გერმანიაში გადარიცხავს. მკურნალობა 22-23 აგვისტოს დაიწყება.

16 ნლის ალექსანდრე სვედელიძე ეპილეფსიითაა დაავადებული. გარდატეხის ასაკმა კიდევ უფრო გააძაბრა ავადმყოფობა და აშკარად უარყოფითად იმოქმედა ბავშვის გონებაზე და ფსიქიკურ სისტემაზე. ყმანელი ყოველწლიურად გადიოდა მკურნალობის კურსს სანკტ-პეტერბურგში და შედეგით ძალიან კარგი იყო, მაგრამ ბოლო ორი წლის განმავლობაში, ხელმოკლეობის გამო (ალექსანდრეს მშობლები განათლების მუშაკები არიან), ოჯახი ვეღარ ახერხებს ბავშვის სამკურნალოდ წაყვანას და მდგომარეობაც საგრძნობლად გაუარესდა. სასონარკვეთილმა დედამ „გეზს“ შეაქიფა, პირადად ესაუბრა მურმან ომანიძეს და ორშაბათს, 15 აგვისტოს ოჯახი უკვე სანკტ-პეტერბურგში გაემგზავრა. მგზავრობისა და მკურნალობის ხარჯებს მთლიანად მურმან ომანიძე გაიღებს.

„გეზმა“ დიდი დახმარება აღმოუჩინა 9 აპრილს მონამულ სტუდენტს ზოია გრიგოლიას, რომელიც სანოლსაა მიჯაჭვული. ზოია მსოფოში გაემგზავრება სამკურნალოდ.

თვეზე ცოტა მეტია, რაც ფონდი არსებობს და უკვე 98 მოქალაქეზე გაიცა მატერიალური დახმარება, რომლის საერთო რაოდენობა 22 მილიონი რუსული რუბლია. გარდა ამისა, შეკვეთილია 8 მილიონი რუბლის მედიკამენტები, რომლებიც უფასოდ დაურიკდებათ ხელმოკლე და გაჭირვებულ ავადმყოფებს. აქვე ფონდის თანამშრომლებმა ისიც აღნიშნეს, რომ გაცემული დახმარების დაანგარიშით 20 პროცენტი არასწორად გაიცა — ცრემლებმა და უბატონოსო ადამიანების თვალთმაქცობამ თავისი გაიტანა. ამიტომ მომავალში განზრახულია ყოველი დახმარებული ოჯახის მდგომარეობის საფუძვლიანად შესწავლა და ადგილზე შემოწმება.

ფონდი „გეზი“ და მურმან ომანიძე დიდად ეხმარებიან რუსთავის სქოლიოზით დაავადებულ ბავშვთა სკოლა-ინტერნატს. მათი შემწეობით. ამ ზამთარს ინტერნატს ექნება ავტონომიური გათბობა და ცხელი წყალი. მურმან ომანიძის პირადი დახმარებით გარემონტდება რუსთავის მე-2 საშუალო სკოლა.

ძალზე საინტერესოა „გეზის“ სამომავლო გეგმები და პერსპექტივები, რომელთა შესახებ გვესაუბრნენ ფონდის სექციებისა და განყოფილებების გამგეები. მაგალითად, აგრალურ სექციას გადამწყვეტილი აქვს, დაამუშაოს სრამის სათავე ნაგებობის მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული 900 პექტარი ფართობი და უსასუქო პროდუქტი მოიყვანოს. დასაწყისში განზრახულია 200-300 პექტარის ათვისება. აქ მოყვანილი პროდუქტები საშუალებას მისცემს ფონდს, გახსნას რუსთავში უფასო სასადლოები.

უკვე დაწყებულია მუშაობა ფონდის ბაზაზე ინოვაციური ბანკის შესაქმნელად. რუსთავში მძლავრი საინჟინრო-ტექნიკური პერსონალია და ამ პოტენციალის დიდი ნაწილი პრაქტიკულად აუთვისებულია. ფონდი თავს მოუყრის საინტერესო იდეებს, განსაზღვრავს პრიორიტეტებს და დააფინანსებს პერსპექტიულ გამოგონებებსა და პროექტებს. უფასო ავთიქი, უცხოელი მკურნალების მოწვევა, მეფობა ბავშვთა სამკურნალო დაწესებულებებზე — ეს მხოლოდ მცირე ნაწილია იმისა, რასაც ფონდის მესვეურები გეგმავენ. თუ გავითვალისწინებთ, რა ტემპით და რა გულმოდგინებით სრულდება წინასწარწერი დაპირებები, უნდა ვივარაუდოთ, რომ მურმან ომანიძე და ფონდი „გეზი“ მრავალ კეთილ საქმეს შესასამენ სორცს რუსთავში.

და ბოლოს, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს რუსთავის არჩევნებმა ცხადყო, რომ თანამედროვე პირობებში ამომრჩეველი უპირატესობას ანიჭებს ქვედიტუნარიან, რეალური ფინანსური და მატერიალური პოტენციალის მქონე კანდიდატს. ეს სამომავლოდაც გასათვალისწინებელია, რადგან ხალხს, მოქალაქეებს კონკრეტული საქმეების უფრო სჯერა. რაც შეეხება პოლიტიკურ დაპირებებს, რამაც მძაფრ ფორმებში იჩინა თავი რუსთავის არჩევნების დროს, ეს მოღვაწეობის ცალკე ასპარეზია, რომელმაც, იდეალურ სიტუაციაში, მინიმალურად უნდა იმოქმედოს სამოქალაქო მშვიდობასა და ქოთილდობაზე.

ოთარ თეზაძე

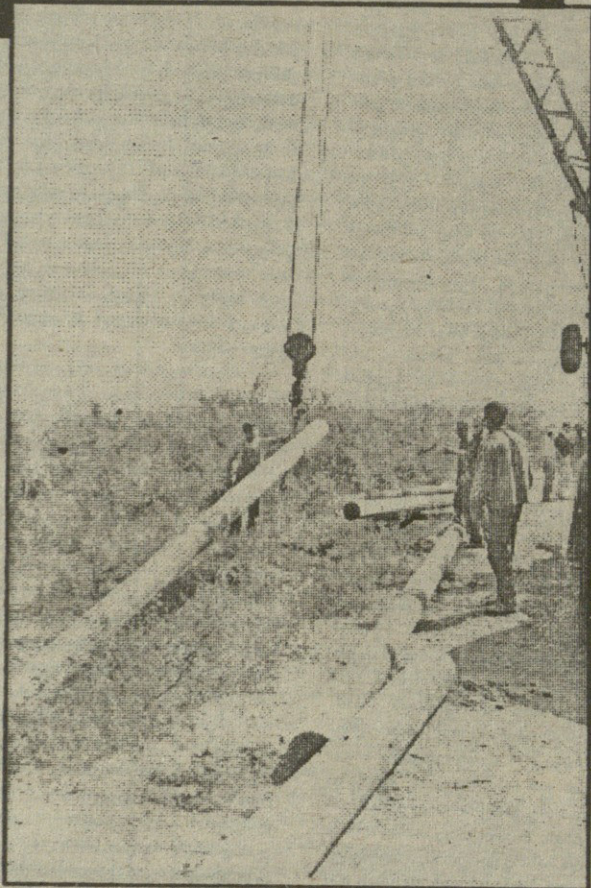
ხალხს კონკრეტული საქმეების სჯერა

თვეში უნდა დასრულდეს, რაც იმას ნიშნავს, რომ დაახლოებით სექტემბრის შუა რიცხვებში რუსთავში საგრძნობლად გაუმჯობესდება წყლით მომარაგება.

გარდა შემავრთებული ხაზის მონტაჟისა, აუცილებელია ორივე წყალსატუმბზე არსებული დანადგარების შეკეთება, ელექტროგადამცემი ხაზების აღდგენა, ახალი ტუმბოებისა და ძრავების შეძენა. ეს ყოველივე დიდ ხარჯვითანაა დაკავშირებული და, მურმან ომანიძესთან შეთანხმებით, ამ ხარჯებს მთლიანად ფონდი „გეზი“ გაიღებს. ამ მხრივ მუშაობა უკვე დაიწყო. ტუმბოებისა და ძრავების შეძენას სამ ქალაქში აპირებენ. ესენია: ქ. სვერდლოვსკი (რუსეთის ფედერაცია), ქ. სვესა (უკრაინა) და ქ. კიშინიოვი (მოლდოვა). უკვე შეკეთდა 100-კილოვატიანი ტრანსფორმატორი, შეძენილია 180 და 250-კილოვატიანი ტრანსფორმატორები. „საქელექტრომონტაჟთან“ ერთად უკვე დაწყებულია ელექტროგადამცემი ხაზების აღდგენა. ეს უახლოეს მომავალში შექმნის წყლის ნაბატს, რაც იმას ნიშნავს, რომ დილა-ხალამის, 2-3 საათის განმავლობაში, საცხოვრებელი სახლების ზედა სართლებიც მიიღებენ წყალს.

ფონდის ხელმძღვანელობამ შემოგთავაზა უშუალოდ მდინარესაზრამზე გასვლა, რათა ჩვენი თვალთ გვეჩანა, თუ რა კეთდება და როგორი ტემპით მიმდინარეობს სამუშაოები. რაღა თქმა უნდა, დაეთანხმდით.

„აზერბაიჯანის მიმართულებით, რუსთავიდან ორმოციოდ კილომეტრზე მდებარეობს ქალაქის წყალმომარაგების ძველი და ახალი სადგურები. როგორც სრამის სათავე ნაგებობის უფროსმა ნოდარ კვინიკაძემ გვითხრა, სადგურებს შორის მანძილი დაახლოებით სამი კილომეტრია. შემავრთებული ხაზის მშენებლობაზე დღევანდლობისათვის უჩვეულო სურათის მონაწილე შევიქმენით — მიუხედავად პაპანაქება სიცხისა, მუშებიც და ტექნიკაც სრული დატვირთვით შრომობდნენ. „სამური საქმეა და ჩვენც თავს არ ვზოგავთ, — გვითხრა ნოდარ კვინიკაძემ, — თუ ხანავი და მიღები არ შემოგვაკლდა, ძალიან მოკლე დროში დავემთავრებთ სადგურების შეერთებას. ეს კი სამუშაოებს მოგვცემს, დავარჯულობრი წყლის რაოდენობა და მინოდების სტაბილურობა უზრუნველყოფით“. „გეზის“ თავმჯდომარის მოადგილემ გია ჩიქვილაძემ, რომელსაც წყალმომარაგების პრობლემების გადარწმუნება აბარია, ჩვენი თანდასწრებით ალუთქვა მშენებლებს, რომ მასალებსა და ხანავს არ მოაკლებდნენ. ძველი სატუმბი სადგური, 7 მასტური

აქედან მუშაობს მხოლოდ ერთი, ერთი ტუმბო შესაკეთებლად და გაგზავნილი თბილისში, ერთიც — 1250-კილოვატიანი ძრავით — შესაძენია.

„გეზის“ რუსთავის ფილიალის თავმჯდომარემ, ბატონმა ალექსანდრე ნოზაძემ გვითხრა, რომ წყალსადენის აღდგენის პირველი რიგის სამუშაოები დაახლოებით 5 მილიონი რუსული რუბლი დაჯდება და მთელ ზანას ფონდი გაიღებს.

წყალსადენის აღდგენით სამუშაოებში რუსთავის მერიაც მიიღებს მონაწილეობას. კერძოდ, ქალაქის ხელმძღვანელობა ვალდებულია იღებს, რუსთავში წარმოებული მიღები გაცვალოს ტუმბოს ძრავებზე და შეაკეთოს წყალგაყვანილობის შიდა ქსელი.

სრამზე მოგზაურობითა და ფონდის ხელმძღვანელობასთან საუბრით დავრწმუნდით, რომ რუსთაველები მართლაც უმოკლეს დროში იგრძნობენ წყალმომარაგების გაუმჯობესებას. გარდა ამისა, არ შეიძლება არ ითქვას „გეზის“ საქველმოქმედო საქმიანობის შესახებ. ფონდის ხელმძღვანელობის თხოვნით დავესწარი მძიმედ დაავადებული ბავშვებისთვის სასამუშაო თანხების გადაცემას. შემოწმებული ფონდის სახელზე გაიღებს ბატონი მურმან ომანიძე, შემდეგ კი ეს შემოწმებული უშუალოდ ადრესატებს გადაეცემა.

8 წლის ნათია გზირიშვილი დაავადებულია ზურგის ტვინის თიქარით. მძიმე ავადმყოფობა აფერხებს ბავშვის ფიზიკურ და გონებრივ განვითარებას.

ალბათ, ჩვენს მკითხველს ახსოვს — „კავკასიონი“ საკმაოდ ხშირად ბეჭდავს მასალებს რუსთავის პრობლემებზე. ისიც გვმასსოვრებდა, რომ თავის დროზე განსაკუთრებული ყურადღების არეში მოექცა საპარლამენტო არჩევნები, რომელიც რუსთავის მე-20 საარჩევნო ოლქში ჩატარდა. მაშინდელი აუცილებელი ძირითადად დეპუტატობის ერთ-ერთი კანდიდატის — მურმან ომანიძის პიროვნებასთან იყო დაკავშირებული. მისი მონაწილეობა აქცენტს იმაზე აკეთებდნენ, რომ მურმან ომანიძე ფულითა და წარმოდგენილი დაპირებებით ცდილობდა ამომრჩეველთა ხმების მოპოვებას, მოუწოდებდნენ რუსთავის მოქალაქეებს, არ დაეჯერებინათ მისთვის.

„კავკასიონი“ იმთავითვე აღნიშნავდა, რომ თუ ქალაქის ინტერესებს დაიცავდა მდიდარი, ენერგიული ბიზნესმენი, ეს მხოლოდ მისასალმებელი იქნებოდა. ბატონი მურმანის დაპირებებიც საკმაოდ სოლიდური გახლდათ, მარტო ის რად ღირს, რომ დეპუტატობის კანდიდატი წყალსადენის აღდგენას პირდაპირად წლების განმავლობაში უწყობით განაწამებ რუსთაველებს. არჩევნები ჩატარდა და შედეგით ცნობილია — მურმან ომანიძემ გაიმარჯვა.

როგორ სრულდება დაპირებები? — ამის გასარკვევად რუსთავში ჩავედით და „ეროვნული ტრადიციების აღორძინების მურმან ომანიძის ფონდის“ — „გეზის“ რუსთავის ფილიალს ვენვიეთ.

„გეზის“ რუსთავის ფილიალი 5 ივლისს დაარსდა. მისი თავმჯდომარეა რუსთავში საკმაოდ ცნობილი ბიზნესმენი ალექსანდრე ნოზაძე. უპირველეს ყოვლია, წყალსადენის პრობლემებით დაუინტერესდით.

რუსთავში არის რაიონები, რომელთაც მურმან ნოზაძის შემდეგ წყალი არ მიუღიათ. ქალაქის იმ უბნებში კი, სადაც იშვიათად, მაგრამ მაინც მოდის წყალი, იგი მეორე სართულსაც კი ვერ სცდება — იმდენად დაბალი წნევაა. ამას წინათ ერთმა რუსთაველმა ქალბატონმა შემოგვიჩვენა: რა ვქნა, შვილი, საჭმელიც გავჭირს, ჩასაცმელიც, მაგრამ ყველაზე მძიმე მაინც ეზოდან მერვე სართულზე წყლის ზიდვააო. რა თქმა უნდა, ამ ქალბატონის სადარბაზოში ლიფტიც არ მუშაობდა.

რუსთავის წყალმომარაგების სატუმბი სადგური მდინარე დებედასა და სრამის შესართავთან მდებარეობს. წყალსადენზე ახლა ორი სადგურია — ძველი და ახალი. წყლით მომარაგების სტაბილურობის დასაცავად, პირველ რიგში, აუცილებელია ამ ორი სადგურის ერთმანეთთან დაკავშირება. „გეზსა“ და რუსთავის „წყალ-კანალტრესტს“ შორის დაიდო ხელშეკრულება, რომელიც ითვალისწინებს სადგურების დამაკავშირებელი ხაზის გაყვანას. ეს მშენებლობა დაწყებული იყო და სამუშაოების დაახლოებით 30-40 პროცენტი უკვე შესრულებულია, მაგრამ, როგორც ჩანს, საერთო კრიზისის გამო შეწყდა. „წყალ-კანალ ტრესტი“ კისრულობს მშენებლობის მიღებითა და მუშახელთა უზრუნველყოფას, ფონდი „გეზი“ თავის თავზე იღებს ტრანსფორმატორებით, მილწელებით, ურდულებით, ელექტროდებით, ტრანსპორტითა და სანავა-საცხები მასალებით მომარაგებას. გარდა ამისა, ფონდი „გეზი“, სამუშაოების დროულად და ხარისხიანად შესრულების შემთხვევაში, ვალდებულია იღებს, მუშებზე გასცეს სოლიდური ფულადი ჯილდოები — პრემიები. სამუშაოები კი ერთ

5

(1871-1954 व.व.)

მეღ-წერეთელთან ერთად), აღნიშნული საზოგადოების მიერ დაარსებული ქალთა სკოლის დირექტორი (მასწავლებლობდნენ: ზაქარია ფალიაშვილი, ნიკოლოზ კაცხაძე, ივანე გომეზაური, თამარ თარაშიძე, ანტონინა ფალაქა...), აქტიური თანამშრომლობის ეცემა თავისი დროის ყურანა-გავსებებში, წერდა სამეცნიერო მოთხრობებს, თარგმნიდა და სხვ. ბუბიაშვიმ საკუთარი სახსრებით ეხმარებოდა სკოლებსა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს. ბაბუა — ერძილე კაცაის ძე ნაკაშიძე (1869-1937 წწ.) იყო გამორჩენილი საზოგადო მოღვაწე, წინამძღვრთან კარის სასოფლო-სამეურნეო სკოლის პირველი გამგე, მრავალი წიგნის ავტორი, იგი იყო პირველი ქართველი აგრონომი. მის სახელთანაა დაკავშირებული ჩაისა და სუბტროპიკულ, თიხისა და სხვა კალტურული მცენარეების გაავრცელება გურია-სამეგრეოლსა და აფხაზეთში.

ე.კ. ნაკაშიძის დედა რაჭის ერისთავის ასული იყო. ე.კ. ნაკაშიძესთან ერთად ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში სწავლობდნენ აკად. ექვთიმე თაყაიშვილი (მისი მეგობარი მამიდაშვილი იყო) და აკად. ნიკო მარი. სამივენი (მათ ილიკო ნაკაშიძე შეეძაბათ) ექვთიმეშვიდეთაოდ სწავლობდნენ. თორი მარი (ნიკოს შვილი), ცნობილი ირანოლოგი, პროფესორი, თბილისში ყოფნის პერიოდში ილიკო და პრიმოლე ნაკაშიძეების ოჯახში ცხოვრობდა (აკად. ჭათაქიშვილიც პარიზიდან დაბრუნების შემდეგ ერთ ხანს ამ ოჯახში აყარბდა).

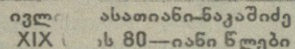
თავს). ფელიტას უფროსი დაა იყო მეუღლე ფრანგი აგრიონის ემელ ჰიმარნდის დე ჟანსა. დაკარგონების შემდეგ სამკლავოდ დასახლდა სიმარის მაჟულე, სდერშში (ლენზეში). მეორე დაა, ანა მეუღლე იყო ცნობილი ვეტერინარი ექიმის მიხეილ მირიანაშვილისა. მათი შვილები გიგა და მათე მირიანაშვილები თავდასწრით ფიზიკოსები, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თეორიული ფიზიკის ფაკულტეტის სპეციალისტები იყვნენ.

ბუბია გამოირჩეოდა არა მარტო იმით, რომ ის იყო გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწე, არამედ იმითაც, რომ მან შექმნა საუკეთესო დოკაბა. ივლიტას უფროსი ქალიშვილი რუსულად, ბოქიძისის ცნობილი საცემალისტიც, აკად. ალ-ჯანელიძის მეუღლე იყო, ხოლო გავი ლევანი, რომელსაც ავიაკონსტრუქტორის სპეციალობა ვერმანაში სწავლის დროს პერონა მიეცემოდა, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მუშაობდა (იგი 1937 წლის რეპრესიებს შეეწირა). ივლიტას ქალიშვილები იყვნენ: ლილია ნაკაშიძე-ყუანავიშვილის (დგაძაი-ში), მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, თინათინი – ცნობილი ბიბლიოთეკათმცოდნე, საქართველოს წიგნის პალატის მთავარი ბიბლიოთეკარი (გარდაცვალა შარშან); ლუბა – სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის დოცენტი, ნიადაგმცოდნე. ივლიტას ოჯახის ახლო ნათესავი იყო პეტრე ნაკაშიძე, 60-იანელთა თაობის შესანიშნავი წარმომადგენელი, ოლი ჭავჭავაძის მეგობარი (ცნობილია, რომ დიდადი ილიამ მას უძღვნა თავისი პიეშები „დიმიტრი თავდადებული“ და „ქართულის დედა“).

ივლიტა და ერმილე ნაკაშიძეების ოჯახი დიდი სტუმართმოყვარეობით გამოირჩეოდა. ამ ოჯახის ზმირი სტუმრები იყვნენ: ივანე ჯავახიშვილი, ნინო და ილია ნაკაშიძეები, მძეები ექვთიმე და ვარლამ თაყაიშვილები; პროფესორები გრიგოლ წერეთელი (ივლიტას მეგობარი),

დარი ბიძაშვილი),
გიორგი ახვლედი-
ანი, პეტრე წულუ-
კიძე, აღმარაშიძე,
დგედევანიშვილი,
თულონ ღომოუ-
რი, ნიკო ბერძენი-
შვილი, ლეონა შენ-
გელაია, სიმონ ჯა-
ნაშია, კოტე და გი-
ორგი ბაქრაძეები,
იონა ტუცაძე, გრი-
გოლ კიკლაძე—

სტუმრებს
შორის, ჩვეულებ-
რივ, იმართებოდა
სჯა-ბასი, რომე-
ლიც შემდეგ გაღა-
დიოდა საზოგადო-
საქმეების გარჩე-
ვაზე, ხშირად ამ
საუბრების დროს
წყდებოდა პრინცი-
პული.

საღოგე ყუბანეიშვილი

9 აგვისტო, 1904 წელი.

„მე დავასრულე კურსი 1886 წელს, პირველმა მხელა კიდევ კურსდამთავრებისას მაშინ შემოიღეს მე-დღეობითი დასაწერებელი ლიტერული მოწაფეობის წარმოადგენელი ჩემი დედ-მამის სიწმინდე, როცა მათმა შუამდგომლობით მოხერხდა ჩემი დასაწერებლობა პირველმა მიიღო ოქროს მედალი ქართველ ჟაღბში. ასე წარჩინებით დამთავრდა ჩემი ბავშვობა. 1887 წლიდან იწყება უკვე ჩემი მოღვაწეობა მასწავლებლობის ასპარეზზე.

დამთავრდა ჩემი ბავშვობა. დაიწყო ყრბობა. ამ წელს მამა გარდაიცვალა, ჭერ ჩასალი, სულ 6 წლის. დავრჩით დედას ბუთი ქალი. მე მეორე, ახალი გიმნაზიის კურსდამთავრებული. ჩემს უფროსი დეა ლიუბა დარჩა დედისთან, დანება თავი თფილისს, მასწავლებლობას. ახლა ოჯახს შეგლა სჭირდებოდა. მე 17 წლის ვარ, დამნიშნეს ხოწში მასწავლებლად, მეძნელებოდა, მაგრამ რა შენა, უნდა ვშველოდი დედას. წავიდი, შკოლა იყო კერძო პირის, ის. შარაშიძის, კარგი ცაცი იყო ძალიან, მხოლოდ სკოლაზე ვიჭირებოდა, მეტი სასწრუნავი არა-ფერი ქონდა, უკაცნოები იყო.

ბოლომდე დროს საოსტატო სემინარი, მასწავლებლები კარგები, წამდელი პედაგოგები იყვნენ, ესენი დადილინებ ჩემთან სკოლაში, მიხვდნენ დასაწყისში, მეც ამათ დიდი მაგლობელი ვიყავი მათი, ყველაზე უფრო მათში მაგონდება დირექტორი სტრუტევილი და მასწავლებლები: უთურგული, ქუთათელაძე არისტო, ბეტროვი. დიდი ამაგი დასდევს ჩემს მასწავლებლობაში, გამომდილიებაში ამათ. სამი წელი დაჟვავი ხიზში. ამ დროს განმავლობაში ვამწავლიდი ქართულს სამ წ. -
ლოპიძის.

1895 წ. გადადგივარ ჭუთასში, საბერძნო სასწავლებელში, აქ დავრჩი ორი წელი. გავეცანი მკვლას, ბავლიეშვილს, სპანლაძეს, რკალაძეს. ჩვერიე მარტოსტების წერეში, ეშუშაბა მათთან, შემდეგ ვავთხოვევინა გადადგილ თფილისში. აქ ვიცნოე უფრო ახლო მარტოსტების. ვარ წვერი სარეგიტო კომისიის, „ახალი მკითხველის“ რედაქციის. ლადო დარჩიშვილი, საშა წულუკიძე, ბავლიეშვილი, ვროსტომაშვილი, სპანლაძე და სხვ. ეშუშაბ გულმოდინდე. ორი წლის შემდეგ ჩემს მეუღლის ნიშნავნ ოშურგეთის ჩაის და თამბაკის ბანდადავლის გავდე ზვანში. ახლა იქ მივიდვარ. მყავს უკვე ორი შვილი. აქაც არა ვარ მარტო დედა, ვარსებ ოშურგეთში პროგინაზიას, ზვანში კი მუშებისთვის სალაშო კურსებს. ვადის დრო. დიწყო მოძრაობა რევოლუციური, მოედო ცეცხლი გურას, გადავარადე სოფელში. შევაფარე თავი ოშურგეთიდან ილია ნაჰშიძის ოჯახს, ორი ვკირა ვადის, ვართ სოფელში, მოდიან ჩვეთან გამოქცეულები ოშურგეთიდან — ნოტარიუსის ოჯახი, მასწავლებლების, რადან იწვის და თარეშობენ ქილოლოვს ჭარისკაცები. 1908 წ. ვანებებ თავს სოფელს, ვადომავს შვილიანი თფილისში. მეც ვიწყებ აქ მუშაობას, მასწავლებლობას.

გმუშაოი აგრეთვე „ჭიჭილის“ და „ნაადულის“ რედაქციაში, „ჭიჭილის“ რედაქციაში ვუბნოვდები გიორგი წერეთლის ოჯახს, ნანატრის ვშველი რედაქციაში. აქ ვცნობი მწერლებს აკაკის, ვასას, იორილიშვილს, ეკატერინე ჯაბაშვილს, შიო მღვიმელს, შიო არაგვისირელს, რომელთან ძალიან დამეგობრდა. მოკლეს ჩემთან თავის ახალი ნაწერები, ერთად ვკითხოვდით.

ტკბილად მაგონდება რაფიელ ერისთავთან დამეგობრება. შვილი ჯერ არ მყავს, ვცნობრებ სოლოლაკს.

მე. ჭეშის მეორე მხარეზე რაფიცილდა. მისი ქალი ფოსია ჩემი ახანავა იყო. ჭუთასთან საპისონიდან. დავეტოვებოდი იმე და მოხუცებული მაგისტრ, ზნაურად მოდიოდა ჩემთან. მაშინ ტელეფონი არ იყო ოჯახებში. რაფიცილმა ბავშვური ტელეფონი გააკეთა ჩვენ შორის საიჩების კართავებში, ზნაურად ვესაუბრებოდი ერთი მეორეს. ერთხელ მესმის: ზნაურ... საუბროდ სადილად მოდიო ჩემთან. ისე მოხდა, რომ ვერ წავედი. ძალიან წაყენმა რაფიცილმა საუვედლოდ მითხრა: მეორე დღეს მესმის ტელეფონში: იტა ხარო? დიახ, ბ-ო რაფიცილ! დაეწერეთ ჩემი სიტყვები, ეს არის ჩემი ჰედლის სიმღერა. ხომ იცით, გელის სიკდილის წინ მღერის. მე მეწყინა. რას ბრძანებთ, არ ვამაგნოთ მეორედ მაგისთანა რაზე. აბა, დასწერეთ:

იგუშინ გიორგი, არ მოპოვანდით,
დღეს მაინც გვახარეთ,
თქვენი ქმარი წაიძოლეთ,
დოდინი გვაკმარეთ“.

იცოცხლე, იტა. ეს არის ჩემი უჩანსკენელი ლექსი. ეს
იყო 1899 წ. ვეწვიეთ მოსკოვს. დიდი ნასიამოვნებით
დაბრუნდით.

მეტად ბევრი ვილაპარაკეთ. თვითონ გაიხსენა ახალგაზრდობა, დამაპყრობელი შერთვა. მე უთხარი, ბატონო, როგორ გაბედეთ თქვენ უკვე წრის გადასული 18 წლის ქალის თხოვნა გაიცინა და მითხრა: „არ იცი, რომ მოხერხებული ახალგაზრდა უნდა, ახალგაზრდას კი მხოლოდ მოხერხებულობა მოსწონს“.

1910 წ. დავიწყე მუშაობა თფილისში. ვარ გამგე
სკოლა „ქანთელისი“. აქ უნალოვლები კეკე მესხს, ტა-
სოს, რასაკერველის, უფრო ახლოს ევდოშვილს, რო-
მლის შვილებს ჩემთან წააღობენ

ამ სკოლის ბატონ-ატარონი იყო უპირველესად
ტასო. მან შექმნა მთელი საზოგადოება აქ ბევრი ნამუ-
შევარი მაქვს. გარდა მასწავლებლობისა, საზოგადო მუ-
შაობაზე ვიყავი ჩამოყალიბებული. ვაწესებდი სკოლის სასარგ-
ლოდ „ისტორიულ საღამოებს“. ამ საღამოებში დიდ
მონაწილეობას იღებდა მხატვარი იაკობ ნიკოლაძე და
მისი ცოლი, ჟენი მასწავლებელი სალომე სულხან-შო-
თას ქალი. შეუსრულდა „კეცის“ ორი წლის არსებობა.
ჩვენი გაუმართლო ურთიერთ ქართულ თეატრში, ჩემმა
მოწვევებმა დადგეს პატარა პიესა „მდგომარე“. მასის
კაცის როლის ასრულებელი ვერ ვიპოვეი ბავშვთა
შოთის, მოეძებნე ნიკო ვერაძე და საუბროვი, ამით არ
დასჭირვებიათ როლის სწავლა, ისე კარგად უპარანებდი
ბუღკიდან სისხლი გრიშაშვილი. შემდეგ პიესისა დავდგით
ცოცხალი სურათი, სადაც იყვნენ ბავშვები ჩემი, ვახტან-
გაშაშვიის, კიტა აბაშიძის, დამდგომელი იყო მხატვარი
იაკობი და მთაბერი. ძალიან ღამაში სურათები იყო.

აკაკის იუბილეზე მივიღეთ ჩვენ მონაწილეობა
მივართვით ადრესი სკოლისაგან მე და აფაღლიშვილის
ქალმა.

ასე ვფიქრობდა ან სკოლაში მე ჩემი პატარა ჯამაგით, ერთდროულად მოგზავნიდა სურათსათა, სოფლებში ფუფუნებას, რადგან მშენებელი დამეფრინებოდა მთელი ხელი და იქ ანდომებდა თავის ჯამაგის და შემოსავალსაც არა დღეებსა და არაფერი საწყალ კაცს ჯერ თათრებში გაუწა დაღურს დიდებულთა ზრუნა, შემდეგ მშენებლებმა მერმოს სულ მიჰყარეს ფართი პოლიტიკურების შემოსვლით.

გიორგი წერეთელი ავად არის. ექიმებს იმედი და

პარგული აქვს მე სულ ზმირად ანასტასიასთან ვარ. ვუჩივარ ახლოს, თავისებურად ოხუნჯობს, საღამოს და და ეკატერინაშვილი ვარ ანასტასიასთან, შემოდის კქმ მესხი. გადმოგვხედა გიორგიმ, გაიცინა და გვითხრა: რა ჟღერს გვერდით მირც სულ უღვავარს, ყვავებზევით ხართ ჰალსთანო¹⁴. ეს იყო საღამოს, დილას ადრე შემოდებინა ეკატერინემ ჩემთან: წამოდ ჩქარა, გიორგი მომკვდა- რაო. გავეშურეთ, სახეც დაგვხვდა სახლი, მესამე დასე- ლებოთ. დასტრიალებდნენ შვილები, ნამეტურ ელიოი, ცოცინდენ, ეალტერისბოდენ, გახანსდა გიორგის სიტყ- ვა. სადილად ვარ მათთან, შემოდის შვილი მისი კაკი. გუბუნება: ცილი, და ბიჭში ვართ მე და ნიკო ნიკოლაძე (ნიკო იყო ცოლილში გიორგისი). ძალიან ნიჭიერა, დიდი მომავალი ცოლის¹⁴.

ასრულდა კი? სანახევროდ!

1910 წლიდან მე დავიწყე მუშაობა „ჯანათლების“ სკოლაში. აქ დავყავი თითქმის ათი წელი,

1910 წ. მე და ჩემი გოგი ბიჭი მივდივართ რუსთა-
ველის პროსპექტზე. მინდა ვუთხილო სათამაშო. შეხვე-
დება აკაცი. ლეოს ლუთხარა: "შენზედ ამ კაცს დაისხამე
მავის ჩემი გაგონა აკაციმ. მოვიდა ჩემთან, ეუბნება ბავშვს
„შენ, ჩემო ბატარა, რათ გინდა დაისხამო ჩემი ბანინკი
სახე? დღემ გაჩვენოს, რა ვიყავი წინათ და ის ჩაგრეს
გულში“. აიყუდა ტელში, აკოცა, დასვა და უსურხა: „მე
მიიხარა ჩემმა, რომ ძალიან ცუდობდა და აწუხებდ ღეღას-
იცულზე, გოგი ცელკი უნდა იყოს. აბა, გოგო, ხომ არ ხარ
სულ წყნარად იქვე? მე ვუსუფევილებო. აბა, აბა, აკაცი, რა
მიქენით, ეს სული ამომძვრალი მაქვს ამისჯანდა ეხლა
ხომ აღარაფრის დამიჩერებს-თქო“. „არაფერი, შენდა
შეიწუღეს თვინ და გაუზრდო ცელკი და ონჯანია, აბა, შენ
ქალებს რა გაზრდა უნდა, ისედაც დაამჩერე არიან“.

1912 წ. თუფლისი. შეგვხვდა შიო არაგვისპირელმა (ის იყო ჩემი დიდი მეგობარი). ვუთხარე: "შიო, მაღალი შენ და მეორე შიო, ძალიან მიწად ჩემი ბავშვები წახოთ მათაც თქვენი წაწვა უნდათ. ერთ საღამოს მოვიდნენ ორივე — შიო არაგვისპირელი და შიო მღვიმელის პირველმა მითხრა: გვიჩვენადა მესამე შიო მღვიმევიანა შერაბა ვერ ნახეთ, მოვილენო და პურჩევისკა, სად გადავიდა, არ ვიციოთო. ვკითხე, ვინ არის მესამე შიო? არ იცის ჩემდენი შიო. Сапоги шио - ასე არ უწერია საბუღალსოში? მეგვირ ციკინეთო. თამაშე ჩემი ხალხები ასტუფეს, აშღერეს, ლექსები ათქვენვის. მეგრე შიო მღვიმელს ვუთხარი: ბოკეთ ბრძანდები ბავშვების, აცარცი, აი, სუფრა მაუდის. დაწერე რამე-თქო. აიღო ცარცი, ცოტა, სულ ცოტა შეკუმუნა წარბები და დასწარი.

მაშინა ვარ ბედნიერი,
მხოლოდ მაშინ მიძეგრს გული,
როცა მესმის ნორჩი ყრბების
სიკიდი და ყრავიშული.
ცხოვრებისგან გადატეხილს,
უსირცხვილოთ ბედით ძლიერს
ვინ წაშართმევს ამ სიმიდირეს,
ვინ წაშართმევს ამ განწიჟოლს?

შიო მღვიმელი

ეს ლექსი მეორე-მესამე დღეს ვრცლად დამბეჭდ-
სამეფო ჟურნალში, „მედიკი“¹. ენა აქვს ზემო შვი-
დებს ის სუფრა შიოს ნაწერი. ნაწერი ბევრებმა ამო-
ქარაგეს. უბოლავ არის, მაგრამ უკვე ძლივს ჩანს ნაწერი.

ხშირი სტუმარი იყო იმთან შიო ღვიმელსა ურ-
ველთვის მქონდა მისთვის სასმელი ტკბილი და მიჭერ-
დებოდა — მე მაგარი მასვი, მეორე შიო — ასეთით.

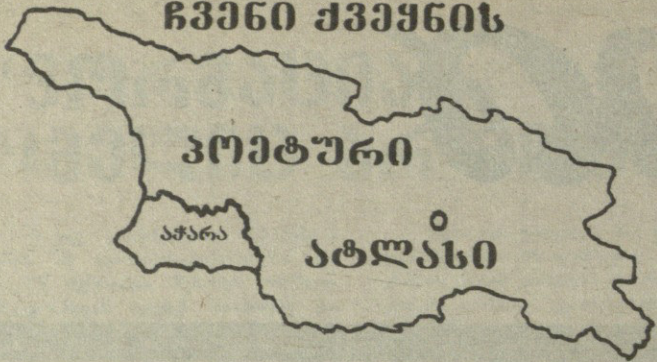
ერთხელ მოვიდა, წამოვიტან ჰერცოგის უმცროსი თავის პატარა ნივთები, ზოგნივე, რა ჯერაც არაა აღარ მასხვად ჩემად. ძალიან მომეწონა, მოვიხივე, გოცნა, რა ეს ჩემგან მიიღო, ჩემო "მოთო" — ვუთხარი. ბევრი რა მასხვად მის რეკლამა, როცა ცოლი თინკო, ულამაზეს იყო. ბაქრაძის ქალი, მოვიდა, თინკო — მომილოცო, მე მიულოცე, მარტა დაეყვანე, კაცო, შენს ულამაზო, ცოლი უარესი, რა შევიდეს გამოვა თქვინი: გაიცინა, და მითხრა — შენი ერთივე კამოლონი გყავს და ხმანდავ როგორი ღამაში გოგონა გყავს.

1914 წ. თფილისს ეწვია რუსული II. შოი არაბი ვისიბირელი მოვიდა ჩემთან, წ. კიბიო ვნახათ ჩვენგან ბატონ-პატრონიო. წავიდეთ გვადე ვან პროსპექტზე სასახლის წინ გავჩერდით. გამოჩნდა გ. კიბიო შოი ნიკოლოზი. ზაზის ვაშას ძაბანის დასახლება შეფეს თეთრ ჩოხა ეცვა და ბოხიხი თავზე. მესამეა ნიკოლოზი ტყვე დაუკარა. ვუთხარი შოი: შენგადე, არ გსიამოვნებს ჩვენებურად ქართული ჩოხა აცვამდე? შენ რატომ ნიკოლოზ ტყვე? გავიძინა და მითხრა: ეცე, ჩემი, არა ქართულია? რომ ეცვას ვუთმაჯიბინა ქართული ქოლგა, კიდევ კი და ეს ჩერქეზული ჩოხა რას გეუნება? მაგრამ ქართული ეცვას, კიდევ იქნება შემოკრავდი ტყვე ქოლგას და არა მას. მე ნაღდი ქართული ვარ, არაფერიცაა ოსურების და მოშქონის, ჩვენი დამღუპველებისა. იქიდან წავიდეთ ადგილს. ბაღში დავეხედეთ სკამებს. შენ მოგიყვითა მეორე შოი მღიმილი მე უშუალო წამსვე აი, ახლა შენ ორ წმინდანებს შუა ხარ, თუმცა მღიმილი არ ვარ, მაგრამ დღე უფლებელი წმინდანი ვარ, ამიტომ შოის მისი ვარო.

1894 წ. დაძმანი უორდროშიმე არიან ქუთათა
სხი. ქუთათისი ინგელიგენცი. ანკეტს უშართავს გო
რანე გაბაშვილის სასწოში. მეც ვარ ს. ჯიდად ნაბაშ
ვნეს, ქათოულად მაჭრობმა სიტყუად თქვა. თუმც
ძალიან გვეუცხოვა მისი ლაპარაკი, ხუდ ძველი ქა
თული, ვეუზისტაისინიდან დიდი მა დროა გადავტ
ხადა. მეორე-მესამე დღეს ჩამოიარ და ძამა წოგ
ერთების გასაცნობად უფრო ახლო. ჩემთანაც იყ
ნენ, მე ვიყუა სუპერითა სასწავლებელ ოში გაგის თ
ნაშეშეულ, დიდი ხანი ვისაუბრეთ, შემდეგ დამ შითხ
რო თქვენ რამეზე მე გამოგადგებით, აი, ჩემი შისაბ
თი, მოშურებთ ლონდონში გავიდა მას შემდეგ დი
დრო. თითქმის 25 წელიწადი. ჩვენი შვილი, ვაჟი მე
ვრობის ნებადართო გავცა. თნ გერმანიაში სასწა
ლებლად. ძალიან გაგვიყვანა ახი იქ შენახვა. 1924
თფლისში ჩამოვიდა. (ნანსნი ფრტოვ
(1861-1930), ცნობილი ნორვეგიელი მეცნიერი
არქიტის მკვლევარი) ის აქნა დიდი დრო
ში. მეც ვაგვიცა დევნილი წიწილი თადიერ ადრ
რობთან (და უკვე მეც უნდა გავანსე ქუთათ
ბანკეტი, ჩემი თ... მისი... მოსულა და...
რის დაბრება, ... დაწმარება, ...
ისთარება.

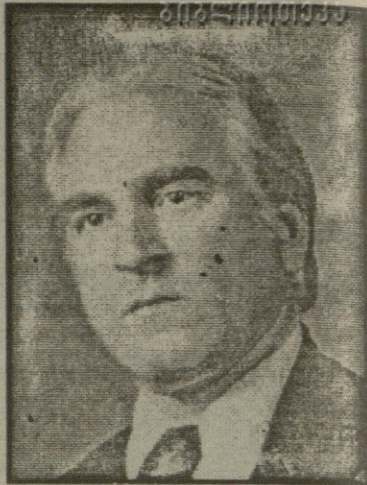
ორი თვის მანძილზე, რომელიც
რომ ასრულებს მისი მოვლის
დახმარებას თვეში ერთხელ
ამავე. შეიძლება მისი მოვლა
თითქმის ერთ წელიწადს.

ჩვენი ქვეყნის

ლადო სეიდშვილის შთაგონებას სიყვარული განსაზღვრავს. იგი არ არის დაავადებული „აგრარული პატრიოტიზმით“, მისი მხოფლშეგრძნება ფართო არეალს წვდება, რაშიც არაჩვეულებრივი ბუნებრივობით ერთიანდება კერძოების ძველი მითოლოგიიდან მოხმობილი სურათები და ქართული ყოფის კონკრეტული დეტალები. მისი „უცნაური ხილვები“ სიბნელის განცდას ბაღებს და ამიტომ სიხარულსაც გვანიჭებს. „თავის თავში ზღარბივით ჩაღრმავებული“ პოეტი დადის ბათუმის ქუჩებში, სადაც მას „გვერდით შეიძლება პეველმა ჩაუაროს“, — ეს მისი მოლოდინია, სავსებით გამართლებული. ქალაქს, სადაც ცხოვრობს რამდენიმე პოეტი, ისეთი პოეტი, როგორიც ლადო სეიდშვილია, ვერ დაარქმევ პრივინციულ ქალაქს.

თამაზ ჩხენკელი

ბათუმი

სხვა ელფერი აქვს ეფემერულ ნვიმას ბათუმის, სულის სიბრტყეზე გამჭვირვალე ფერთა ანთებას. ცრის მერდინივით ცის საცრიდან ფიქრები რთული, — სად გაგიტაცეს შესახვედრად უხილავ ფრთებმა.

მე ამ ნვიმაში შემალული ვილაც მეგულის, ჩაღრმავებული თავის თავში ზღარბივით, ბრძენი... სული ივსება ცივი ნვიმის უცხო შეგრძნებით, ჟრუანტელივით იზაფრება სხეული გლუვი.

აუნონავი სიმსუბუქე ამ სილამაზის, პროვინციული ხანების სიმშვიდის ფასი — აქ შეიძლება ჩაგიაროს გვერდით პეველმა...

ფერხითი გართხმულა ზღვა და უკან მდუმარე მთები მოჩანან, როგორც შეკვეცილი ოცნების ფრთები — უკანასკნელი სიყვარულის შემოგებება.

დუმილი

დუმლის ზღვაში იძირები... ფსკერზე უფსკრულის იქნებ როგორმე შეყოვნებით, თუნდ ერთი ნაპირი სიტყვის გაჩენის მისტერიის გახდეს მონაპე, — ნიჟარას უცხო სხეულივით უსმენ მიკრული.

ისეთი ღრმაა, რომ სინათლეს ვერ აღწევს ლუსკუს, დაუნჯებული ფერადების ლურჯი და მწვანე თვალთ არა ჩანს, მხოლოდ სმენით უნდა ინამო და მოლოდინის გულისცემით ხარ მონუსხული.

ღრმაა სურვილის სასაფლაო, — ამაოდ ეძებ აუარებელ კერძთა შორის გემრიელ კენჭებს და ნიჟარაში დაყიალობ როგორც მოლუსკი.

გადი-გამოდის დერეფანში წყალი და ქარი. არ ამოვარდეს ზამბარიდან დიდია რისკი, იქნებ როგორმე სიტყვად იქვე ლოცვად მდუმარი.

ბაქსანალია

მოაცილებენ დიონისეს ბაქსის ქალები, მოაგლეკებენ გათქვირებულ ვნებიან სხეულს და ძუძუები ავსებული ნოყიერ სხენით სტიან შლეგური როკვითა და თავშეკაპებით.

მუბლს უშვობთ სუროს გვირგვინი და დაღალ-კაპები... ნადირის ტყავი, სხვათა შორის, ფარავს ხარცხენებს, უკან ნაწეულ გავითა და ურა ცხენივით ყალფზე შემდგარ მკერდს შებოჭავენ მსხვილი მკლავებით.

ძირს ინტელექტი, რაც ამძიმებს ყოფიერებას, სექსი და გონი ერთმანეთში ნუ აგერევთ და ეზიარეთ უზენაეს თამაშის წესებს!

შენებებული ერთმანეთზე ლაშების ღორბლით შთანთქმული ვნება ლეინოსავით სხვა ექსტაზს იძენს და ავსორცობა შესაჭმელად თვალისკენ მორბის.

ინტერპრეტაცია

სუფრაზე ხონჩით მოეტანათ ზამთარში ხილი. — დილა მშვიდობის! — პანია მატლს ამოეზნიქა თავი ზერელიდან და თვალებით, მგონი დათხრილით, შემომატქერდა... ჩუმად კვითხე: ვინა ხარ-მეთქი?

სამშობლო-ო-ო!.. მთელი სიგრძით გაინელა და თითქოს კიდევაც დაიმორცხვა, ნელნელა უკან ჩაბრუნდა ისევ ბნელ ნიაღში, სადაც ნინათაც თავს ლალად გრძნობდა. რას ირჩევდა უფრო სანუკუარს!

მაგრამ თითები უეცარი ზღრწილების გაზით ვაშლს შემოეჭდო და კბილებმა ჩაკბინეს ნაზად: ბირველად იგრძნო მესთატების მსგავსი შერყევა,

მერე მინისძვრა. ძლივს დაუძვრა გულგახეთქილი სახაში ეშვებს (ორი კბილი ოქროს ვეწნა) და გადაეშვა... მივაძახე: სადა ხარ-მეთქი!

მარალი ქალი

მზეში, სილაზე ქალი ზანტად გამხლართულიყო... სახე და მნიფე მტყეანივით მისი სხეული

გამზადებული დასაკრეფად, თვლემდა ბინდუნდში ველურ ნებსტოვებს სიმორეთა გეში არხედა და ძუძუები მზის სიუხვით გაფერებული კუნძულებივით ირწოდნენ ფიქალო მკერდზე. ირგვლივ სიჩუმი... ქალი უფრო ჩაძირულიყო თავისთავში და თვის მნიფობას აყურადებდა.

მის დიაცურ სულს საბურველი თითქოს ახსნოდა: მე მზად ვარ, მაგრამ ბოლომდე ვერ დამეფუფლები! ის ვარ, რაც არის, რაც იყო და რაიც იქნება; ვერაფერს შესძლო საბურველის ჩემის ჩამოსხნა... და თუ ვნებდები, მაინც ვრჩები ხელუხლებელი, რადგან ყოველთვის ეხებოდნენ ზედაპირს ჩემსას.

აპაზა

კუბრივით შავი ჩრდილი უცებ ჩემ წინ დაეცა — მოაბიჯებდა ზეივანში ზანტად ავაზა, აქ ყველას, მისგან განსხვავებით, ხალვათად ეცვა და ამ სიცხეში არც არავის მოსვლია აზრად გამიშვებული ბარძაყები მზისგან დაეცვა, ან მოაშივე თვალისაგან, თუნდაც ანაზდალ... შავ რეიტუზში განვართული ვიგულე მხეცად, — მოქნილი ტანით თურმე ჩემკენ ეიდოდა ნაზად.

შემომილენა მკერდი ჯიქურ, შემომივარდა (იქვე დაეგდო შარვალი და ასევე კვართა) ამძუებული დაევენა ვნებათა ჩეროს.

გატენილი ვარ მისი ხორცილ და ძუძუებით და აღარ ძალმიძს გავაძეო, — დაერჩი უძლური... სრულყოფილებზე, ნუთუ მხეცად უნდა მერვენო!

დიდება

მედიდურობას შენს ნიაღში გაუდგამს ფესვი, გიმღერებს ეონებას, და მხოლოდ მე მშვიდი თვალებით შეგინარჩუნე სისპეტაკე... რაც მთავარია, ბავშვი იყავი და საცაა ამოგიკენსებ.

შენ მოიხიბლე, — აყოლილი დრო-ვამის კერძებს, — ნარცისისებრი სიყვარულის იდუმალეებით... მე კი მეგონა, შენს ჭკვიანურ მზერას დაღვედი და თავს მივდედდი ნებიერად შენს მსუბუქ მკერდზე.

ნუთუ მიმუსთლა ჩემმა ალლომ და საუკუნემ: როგორც ყოველთვის ხნორედ იმ დროს მოგიკაკუნე, როცა განცხრომას ეძღვოდი ვნებააშლილი.

მიხვდი თუ არა ვინც ვიყავი, უფრო ჩარაზე კარი, რომელსაც ურავავენ არა ავაზაკს, არამედ, თავის გამჟღავნება როცა აშინებთ.

— რა არის სოკრატეს გასამართლებასთან დაკავშირებული თქვენი ყველაზე მნიშვნელოვანი აღმოჩენა?

— მისი გამართლება ადვილად შეიძლებოდა. — ამას რითი დასაბუთებდით?

— თუნდაც იმით, რომ განაწიწი ხმების მცირე უპირატესობით იქნა გამოტანილი. — კენჭისყრა როგორ დასრულდა?

— 250-მა კაცმა დასმის დაუჭირა მხარი, 220-მა გამართლებას კენჭისყრაში მონაწილეთა კლდე 30 წამს, ანუ სულ რაღაც ექვსი პროცენტით, და ხმები გათანაბრდებოდა. ეს კი ათენში ბრალდებულის გამართლებას ნიშნავდა.

— სოკრატემ თუ იცოდა ეს?

— რასაკვირველია. პლატონის „პოლოფიკაში“ იგი გაცხადებს, რომ მისი მტერი იყო, რომ დამაინტერესებელი ვერდიქტი ხმების ასეთი მცირე უპირატესობით იქნა გამოტანილი. „მე არ ველოდი ასეთ უშიშროებას სოკრატეს მიმართ, იგი ბევრად მეტად იწინასწარმეტყველებდა.“ — ამბობს იგი.

— რამ გააოცა სოკრატე?

— სოკრატესათვის სრულიად აშკარა იყო, რომ მის წინააღმდეგ ხმას მნიშვნელოვანი უმრავლესობა აღიძრებოდა. მეც მგონია, გაკვირვების საფუძველი მას 31-5-და მოადგენდა, რომელსაც მან მთელი სიცოცხლე შეაღწა, თანმიმდევრულად უპირისპირდებოდა ათენის დემოკრატიას. ათენის დემოსი, მდებარე უმრავლესობა, მართლაც ისეთი უმცირესობა და შეუვადლი რომ ყოფილიყო, როგორცაა მათ სოკრატე მიიჩნევდა, მას ვერაფერი იხსნიდა. მაგრამ რაკი ნაფიც მსაჯულთა აზრი თითქმის თანაბრად გაყოფილი, აშკარა გახდა, რომ სოკრატეს საქმე სულ მთლად უშიშროა როდესაც იყო და ნაფიც მსაჯულთა საბოლოო განაწიწი აფიქრებდათ.

— რატომ გგონიათ, რომ ნაფიცი მსაჯულები შემოთვალისწინებდნენ იმას?

— იმიტომ რომ აზრის გამოხატვის თავისუფლებამ ათენის პოლიტიკურ ცხოვრებაში და ხელისუფლებაში შეაღწა და ისინი, თუკი დიდეს „პედოგოგიკის“ იმების ინტერესით, პერიოდულად რომ წატარებდნენ, იმის არ იყო, „მთელი ელადის სკოლა“ გადაქცევა. სინამდვილეში რა წაიღო სოკრატემ? იგი უარყოფდა ათენის ხელისუფლების წინააღმდეგ მმართველ არისტოკრატთა შეთქმულებაში მონაწილეობას ან მის წინააღმდეგობას. რაიმე აშკარა ქმედებას და ამის გასაბათილებელი არანაირი საშუალება არ ყოფილა წარმოდგენილი. მან ვაჟაკურად მოიხატა თავისი მოქალაქეობრივი ვალი ისე, როგორც ეს პარისკაცს შეეფერებოდა. იგი განსაზღვრავდა იმის გამო, რასაც ამბობდა და აწივებდა. ეს იდგის სრულიად აშკარა დევნა იყო და, ცხადია, ქალაქის ფუნქციონირებას ტრადიციულ ეწინააღმდეგებოდა. სწორედ ამას უნდა შეეფერებინა ათენელები მაშინ ისევე, როგორც დღეს წუხს თანამედროვე მკითხველი და მართლაც ათენელები სიტყვის თავისუფლების ასეთი ქომაგი რომ არ ყოფილიყვნენ, არ დაელოდებოდნენ, სანამ სოკრატე 70-ისა გახდებოდა და მას ადრევე გადასცემდნენ სასამართლოს.

— აქედან გამომდინარე, რას ასკვნი?

— სოკრატეს რომ ათენის დემოკრატიის ფუნქციონირებაში პრინციპული სიტყვის თავისუფლება მოეხმო, მე გგონია, იგი მოახერხებდა ისევე თანაბრად გაყოფილ ნაფიც მსაჯულთა მიზნობას და თავის გამართლებას.

— მაშ, რატომ არ მოიქცა ასე?

— სოკრატეს სიტყვის თავისუფლებისა არ სწამდა და სურდა თვით იგი გაესამართლებინათ. ბევრმა როდესაც იცოდა, სოკრატეს რომ სიკვდილი ეწადა და განსჯის რომ წაეჭა ნაფიც მსაჯულებმა.

— მაშ ასე, საიდან დაიწყებდით საქმის გადართვას?

— ათენის დემოკრატიის წინამდებარეობა და სოკრატეს მოადგენებს შორის არსებული ძირითადი განსხვავებები.

— როგორ შეგიძლიათ მისი განსაზღვრა?

— იყო მთელი არსებითი პრობლემები, რომელთა გამოც სოკრატე შეუძლებელი წინააღმდეგობას უწევდა როგორც ათენის, ისე მთელი ბერძნული სამყაროს მოქალაქეებს (მომხრებელი მხარეები ანგარიშსასწავლი არ იყო). იგი მართლაც ანტიდემოკრატიკა კი არა, ანტიპოლიტიკა იყო, ამ სიტყვის ბერძნული გაგებით. განუწყვეტლად იმისა, პოლისის ბერძნული მართლები (როგორც დემოკრატიისა), თუ — ერთმანეთს (როგორც ოლიგარქიისა), იგი მას მანაც არ ემხრობოდა არ სჭირებოდა, რომ მისი თვითმმართველობის უნარი შესწევდა ხელთა ერთმანეთის ცვრის ფარად აღქმავდა. ფარა ბატონისა, მწვერულის საჭიროებს, მწვერულის ცხენის რჩევას არ ეკუთვნოდა.

— როგორი იყო ბერძენის ძირითადი იდეა?

— პოლიტიკაში, არისტოკრატულ ბრწყინვალედ გამოხატა იგი მისი აზრით, ადამიანი პოლიტიკური ცხოველი, ანუ ცხოველი, რომელიც ბნელბრუნს ქალაქ-სახელმწიფოში ან საზოგადოებაში. საზოგადოებრივი ცხოვრება შესაძლებელი იმან გახდა, რომ ადამიანი ცხოველსაგან განსხვავდებოდა, განივრული და დამატებული მეტყველების უნარს ეფუძნება. მას შეუძლია სწორად მრუდისაგან გაჩნევა და ამდენად — თვისებრივად მშვენიერად თანაბრებისა იმისათვის რომ საზოგადოება სიცოცხლისუნარიანი გახდეს, იგი პატრიარქალური უნდა მოეწყოს სხვათა აზრების და უფლებების არისტოკრატულ ანგარიშს, მართლმართლად ადამიანი ან ველურია, ან ღებრითი.

მისთვის, ისე როგორც თითქმის ყველა ბერძენისათვის, ცოდნის შეძენა მოუწევდა იმდენი ანაზღაურებით დეფიციტის დანი ქმედების კვლადკად მეტაფიზიკური ხელა კი არა (სოკრატე სწორედ ამას ეწინააღმდეგება), ერთობლივი გამოცდილებიდან კრისტალიზებული ჯანსაღი აზრის თანდათანობითი დგარივება იყო. დაბოლოს, არისტოკრატულ აზრით, ქალაქი იყო ან ადგილი, სადაც ხალხს ყველაზე მეტად შეეძლო კეთილდღეობის მოქცევა, თუ თითოეული (ტრადიციული იმედობა და თუ უბრალო ხელისუფალი ანდა, თუ გენერალი, სოკრატესათვის უფროა ხალხით გამოჩენილი ორატორი) თავის ძირითად მოქმედებას ახასიათებდა.

— სოკრატეს აზრით, ვილა უნდა ყოფილიყო მმართველი?

— როგორც ქსენოფონტის „მოგონებები სოკრატეს“ მოწმობს, მისთვის იდეალური და ერთადერთი გონიერი მმართველი „ცოდნის მფლობელი ადამიანი“ იყო. ეს უმცირესობა, მხოლოდ ემბრონა, რომლისგანაც შემდგომ პლატონმა შექმნილ ფილოსოფიის მმართველობის იდეა განვიტარა.

— ხომ არ უფიქრია ოდესმე სოკრატეს, თავისი, როგორც „ცოდნის მფლობელი ადამიანის“ კანდიდატურა, რაიმე თანამდებობაზე წამოყენებინა?

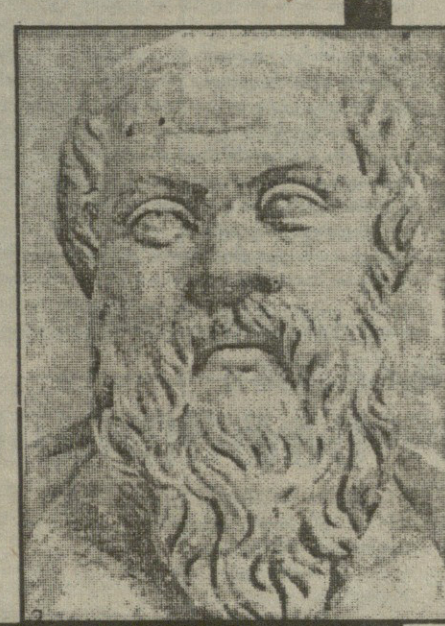
— სოკრატე თავს იწონებდა, რომ დღეფოს ორაკულის თქმით, მასზე გონიერი არფი იყო. მან მთელი სიცოცხლე შეაღწა იმის მტკიცებას, რომ მხოლოდ ის იყოს, რომ არაფერი არ იყოს, რითაც მთელი თავით მაღლა დადგა დანარჩენ ათენელებზე, რომელთა შორის არფის შეცდომა მოახლოვებოდა ქვემარტივ ცოდნის მსხვერპლ სტანდარტს.

მარადი თანამგზავნი

კველი ფალთარბიძის 399 ფალს ათენში ბერძენი ფილოსოფოსი სოკრატე სიკვდილით დასაჯეს. მას ბრალი დასდეს ღმერთების უპატივცემულობასა და ახალგაზრდობის ბარამებაში სხვა-მართლზე ფარმოსება სიტყვა, რომელიც პლატონის „პოლოფიკაში“ შემოგვინახა. პლასიკურ ნიშნულზე მიხედვით სოკრატეს ამ ბრალდებაში მონაწილეობას გადამწყვეტილება ვერ შეაძლებია. მაგრამ ამ სიტყვას არაერთხელ დაბრუნებია შემდგომი თარგმანი. ცნობილი აპარიალი შარბალიძისა და ბაქმუშვილის ო.ფ.სტუმის დიალოგის ფორმით დაფარული ფინანსება სტაბილური სოკრატეს საზოგადოებას ახალგაზრდობა და მის გასამართლებლად თავისი მონაწილეობის გამოხატა. სიტყვის თარგმანების დაცვა უშუალო კავშირში არა მარტო სოკრატეს, არამედ ჩვენს სამყაროსთანაც. 81 ფალს იმ.სტუმის, (გარდაცვალება 1989 წელს), რომელსაც ბერძენი ბერძენი ენა შეისწავლა, რათა ანტიკური ათენის ცნობილი პირობა დღევანდელი მოქალაქის ახსნა.

სოკრატეს ახალი აპოლოგია

სოკრატეს სიცოცხლის ბოლო თხზულებები წლის მანძილზე ამ ახალგაზრდა არისტოკრატებმა ათენის მიერ შედგენილ განცხადებით წარუბრუნებლობით ისარგებლეს, სპარტის წაქეზებით ორჯერ დაამტეს დემოკრატია და დამარცხებულ, მტაცებელ დიქტატორულ რეჟიმთან დამრცხვულ ძალად იქცნენ. სიცოცხლის თავისუფლებასა და საკუთრებას არასდროს დამუტრებია ისეთი საფრთხე, როგორც ამ ორი ანტიდემოკრატიული რეჟიმის დროს დაემუქრა. პირველად დემოკრატია ძვ.წ. 411 წელს დაემხო. მეორედ დამხობას კი, „ოცდაათის ტირანის“ მიერ პროვოცირებულს, ძვ. წ. 404 წელს პლატონის ნათესავები და სოკრატეს ყოფილი მოწაფეები — კრიტიკოსი და ქარიზმული დემოკრატიის მომხრეები — პლატონის დიალოგებში მათ პატრეს მიუბრუნეს. ძვ.წ. 402 წელს, სოკრატეს გასამართლებამდე სამი წლით ადრე, ათენის საზოგადოების მებაზოხე ნაწილი მესამედ, მაგრამ ამჯერად წარუმატებლად, შეეცადა დემოკრატიის დასახლება.

ამ სამმა მოვლენამ შეარყია ათენელთა რწმენა და ისინი ნაქლებზემუტრებდნენ გახდა. მაგრამ ამისთვის სოკრატეს არასდროს არ გასამართლებდნენ.

— რას აკეთებდა სოკრატე „ოცდაათის ტირანის“ მმართველობისას, როცა დემოკრატია მეორედ დაემხო?

— „ოცდაათის ტირანის“ ტერმინი და სოკრატესა და „შეცდომა, თუ მათ ძალმომარობის წინ აღუდგებოდა ან ქალაქს დატოვებდა და ოპოზიციის მიმხრობდა, წინააღმდეგობის გზით გამხდარიყო. იგი კი შეხლდა-შეხლდას გარეგანი არც დიქტატორებს მიმხრო და არც მათ წინააღმდეგ გამოვიდა.

— მაგრამ განა ქსენოფონტის თავის „მოგონებებში“ სოკრატეზე „კრიტიკოსისა და „ოცდაათის ტირანის“ მოწინააღმდეგედ არ გამოჰყავს სოკრატე?

— ასეა მაგრამ მისი წინააღმდეგობა უშიშროება და ბრალდებით ხასიათის იყო. სოკრატემ უარი განაცხადა, მონაწილეობა მთელი ათენის მცხოვრებელ მდიდარი უცხოელის, საღამინელი ლეონის დაპატრონებაში ლეონი მრავალჯერ მხოლოდ ერთ-ერთი იყო, რომელიც დიქტატორებს, ქონების ხელში ჩაგდებას მიზნით, გაუსამართლებლად დასაჯეს სიკვდილით. ლეონის ავლადიდება მოხმარდა სპარტის გარნიზონის, რომელიც დიქტატორებს ძალაუფლების შენარჩუნებაში ემხრობოდა.

— განა ეს მოქალაქეობრივი დაუმორჩილებლობა ქებას არ იმსახურებს?

— რასაკვირველია. მაგრამ სასამართლო სოკრატეს მოუდებოდა, მას რომ მეტი გაეკეთებინა ასე. მაგალითად ლეონი მოხალდებელი საფრთხის შესახებ რომ გაფრთხილებინა, ან საჩიროდ გამოეთქვა პროტესტი, ან მუდამ-ჟამს სათიერების მქონეებელს გაეკაცა ამორალური და უკანონო ქმედებები და, განსაკუთრებით, ქალაქი რომ დეგრადაცია და ოპოზიციის მიმხრობდა, მე გგონია, მას საერთოდ არ დაადანაშაულებდნენ. მაგრამ მთელი კონფლიქტის მანძილზე იგი ქალაქში მყოფი იყო.

— რატომ გამოყოფთ ასე სიტყვებს — „ქალაქში იმყოფილობა“?

— დემოკრატიის აღდგენის შემდეგ გამოცემული ანონსის თანახმად, დიქტატორებმა ან მის დროს ჩაღწილითვის, ოლიგარქიის მმართველებს გარდა, არავის მოე-

კითხებოდა. მაგრამ შემდგომი დროის სასამართლო საქმეებიდან ირკვევა, რომ კონფლიქტის დროს, ქალაქში ყოფნა — სამარცხენი, რადიკალიზაცია მას შეეძლო ნაფიც მსაჯულებზე არასასურველი შეგავლენა მოეხდინა.

— თქვენ უკვე აღინშნეთ, რომ სოკრატე ნაფიც მსაჯულებს აქეზებდა და თავის წინააღმდეგ გაიპყრობდა. რით დასაბუთებთ ამას?

— ქსენოფონტის „პოლოფიკაში“ მიმართით; პლატონის „პოლოფიკაში“ განსხვავებით, ქსენოფონტის ნაშრომი შედეგად არ გახლავთ და ამიტომ მას იშვიათად თუ კითხულობენ. იგი ფრაგმენტულია და, აღმთა, სასამართლოს დამოუკიდებლობაზე დაწერა. მაგრამ რისი მიზნითაც პლატონს ურჩევია, იმის ქსენოფონტის ეს უბრალო და ნაწარმოი ანგარიში აშკარაა.

— ამ ამბავს ქსენოფონტე რას უმატებს?

— ქსენოფონტე აღნიშნავს, რომ ყველა, ვინც სასამართლოს შესახებ წერდა, გაოგნებული იყო იმ ტონით, რითაც სოკრატე იცავდა თავს მათ ისეთი განცდა ეუფლებოდათ, რომ ეს ტონი მხოლოდ ბრალდების პროვოცირებას ემსახურებოდა.

— ქსენოფონტე თუ ეთანხმება ამას?

— ქსენოფონტე ეთანხმება იმას, რომ სოკრატეს ტონი, მართლაც, ნაკლებად შეუწყობდა ხელს მის გამართლებას. მაგრამ, მისი თქმით, ეს გასაცხადი როდია, სოკრატეს ხომ სიკვდილი ეწადა. თუ პლატონის „პოლოფიკაში“ „კრიტიკოსის“ და „ჟედონის“ ქსენოფონტის წაკითხვის შემდეგ გაეცნობით, მიხვდებით, რომ პლატონის მართლაცდა უფრო დახვეწილი ვერსია თანხვდება ქსენოფონტის ვერსიას.

— მაინც რას გულისხმობთ?

— პლატონი და ქსენოფონტე მოწმობენ, რომ ნაფიც მსაჯულთა შრისხანება ყველაზე მეტად გამოიწვია სოკრატეს განცხადებამ — დღეფოს ორაკულმა „კაცთა შორის უბრძენის“ მე მიწოდო. — ამას ქსენოფონტე გადმოგვცემს. პლატონის უფრო ბუნდოვანი ფორმულირებით კი, ორაკულს უთქვამს — სოკრატეს ბრძენი არფი მეგულებოდა. პლატონი „პოლოფიკაში“ ამბობს, რომ სოკრატეს ამ სიტყვებს მომყოლია ნაფიც მსაჯულთა thorubos - ღრიალი. სოკრატე კი ამას ტრამზად სულაც არ მიიჩნევდა.

— ქსენოფონტის მხარდამჭერი რაიმე სხვა მაგალითებს თუ ვიპოვით პლატონთან?

— სოკრატეს მოწაფეები, „კრიტიკოსის“ მიხედვით, სასამართლოს შემდეგ წუხან იმის გამო, რომ იგი თავს არასწორად იცავდა. მოგვიანებით, „ჟედონში“ ისინი იმასაც ვარაუდობენ, რომ სოკრატეს თავის მოკვლა გადაწყვეტილი ჰქონდა.

— რით უმასხებენ სოკრატე ამ ბრალდებას?

— შეფარული აღიარებით. სოკრატე პასუხს სცემს გასაცხადი მარტა, არსებითად, ასურდულად მისტიკური მსჯელობით; იგი აცხადებს, რომ ფილოსოფოსი ისე უნდა ესწავოდეს სიკვდილს, როგორც სრულ თვითგამოხატვას, რადგან მხოლოდ სიკვდილი ათავისუფლებს სულს სხეულისაგან და მას მხოლოდ ასე შეუძლია ეწიაროს მარადიული და უცვალდებელი იდეებს. „ჟედონი“ სიკვდილის სადიდებელი ხდება. ეს არის შესანიშნავი დიალოგი იგი უცვლელს ხდის, რომ სოკრატემ გარკვეულწილად თავად გამოწადა სამსახლა.

— მაგრამ თქვენ ჩქარობთ, დივი ჯერ სასამართლოზე რომ არაფერი გვითქვამს?

— მართლაც, სასამართლო ათენში ორ სტადიად მიმდინარეობდა. ნაფიც მსაჯულებს კენისყრით ჯერ ბრალდებულის საკითხი უნდა დაედგინათ, მეორე კი — სასჯელის ზომა. არსებული პროცედურის შესაბამისად, ბრალდება მოითხოვდა რაღაც ერთ სასჯელს და ცვა — მეორეს. ნაფიც მსაჯულებს უფლება არ ჰქონდათ, „ამოეჩიოთ საშუალო“. ან ერთი უნდა ამოეჩიოთ, ან — მეორე. ბრალდებამ სასიკვდილო განაწიწი მოითხოვა. მაშინ სოკრატემ კვლავ თავის წინააღმდეგ ამხედრა ნაფიცი მსაჯულებს; მოითხოვა ისეთი კონტრასაქტები, რომ-ლევიც ანგარიშსასწავლი არ იყო.

ათენში საბატო მოქალაქეებს და გამოჩენილ ბიოგენებსაც რატუნში უფასოდ უმასმინდებოდნენ. სოკრატეს სასჯელის ნიშნად მოითხოვა, სიცოცხლის ბოლო-მდე მისთვისაც ასეთი პატივი მიეცოთ. შემდეგ, როცა ამის გამო აღშფოთებამ იფეთქა უშიშროელი ქარბის გადახდა შესთავაზა და მხოლოდ ამის შემდეგ უკვე ძალზე დავით-ანებით, როცა პლატონმა და სხვა მოწაფეებს დაუთმო და მის მაგივრად ყულის შეტანაზე დაჰყუბულა, შესთავაზა სასამართლოს დივი ქარბის შეტანა. მაგრამ მეტამეტად აღშფოთებულმა ნაფიცმა მსაჯულებმა სასიკვდილო განაწიწი მისცეს. ხმა საუფრობნოა ისიც, რომ სასიკვდილო განაწიწი უფრო მეტმა ნაფიცმა მსაჯულმა მისცა ხმა, ვიდრე მისი დანაშაულის აღიარებას ბევრი იმთავნი, ვინც ადრე შიდა იყო გაგმართლებინა სოკრატე. ახლა სასიკვდილო განაწიწი მოითხოვდა.

— თქვენც აზრით, როგორ უნდა დავცვა თავი სოკრატეს? რას ურჩევდით მას, თქვენ რომ მის დამცველი ყოფილიყავით?

— დამცველები ამ სიტყვის დღევანდელი გაგებით, ათენში არ იყვნენ. პოლიცესმა მონაწილე მკერებს შეეძლო წარმოსთქმედი სიტყვის დაშორენი დამკრავებინათ. მათ შორის ყველაზე ცნობილი დემოსთენე იყო. სოკრატეს ეს არ სჭირებოდა. მთელ ქალაქში არფი იყო მასზე უკეთესი დამსაბუთებელი და რომ ნდომოდა, კარგადაც დაიცავდა თავს.

— და მაინც, თვენი აზრით, როგორ უნდა მოქცეულიყო სოკრატე პროცესის მოსაგებად?

— შე ვფიქრობ, სოკრატეს უსაფუძვლოდ დასდეს ბრალი. იგი ქალაქის წინააღმდეგ მიმართულ არაფიარაშკარა ქმედებაში არ დაუდანაშაულებიათ, ასეთი ქმედების დამტკიცების ცდაც კი არ ყოფილა. ეს იყო აზრის

სოკრატეს ახალი აპოლოგია

მე-9 გვერდიდან

აშკარა დევნა იმის დევნა, რასაც ამბობდა და ასწავლიდა სოკრატე სოკოცხლის უკანასკნელ წლებში. ასე გაითქვა ფეხვეშე ქალაქის უფროსების პრინციპები. აქური დემოკრატის საფუძველი სიტყვის თავისუფლება იყო. სიტყვის თავისუფლება ედო საფუძველად დებატებს თავისუფლობეზე, სადაც კანონები მიიღებოდა, სასამართლოებს, რომლებიც კანონებს განმარტავდნენ სიტყვის თავისუფლებამ შეუწყო ხელი ათენის თეატრში ტრაგიკული და კომიკური შედეგების გამოჩენას, დღემდე რომ მსოფლიო ლიტერატურის საოცრებაა შორის აქეთ აღვლით დამკვიდრებული ასე მგონია, სოკრატეს შედეგად მიღებული ის ექვსი პროცენტია, რაც გასამართლებლად დააკლდა სიტყვის თავისუფლების პრინციპით რომ დაეცვა თავი.

— რა გაფიქრებინებთ ამას? მმართველობის ძირითადი პრინციპი რომ სიტყვის თავისუფლება იყო და ეს ათენელემა კარგად იცოდნენ?

— თუ საზოგადოება რაღაც იდებს გათავისებს, საზოგადოება სიტყვიერ გამოხატულებასაც მოიძიებს რომელიმე ჩვენს ენაზე, სიტყვის თავისუფლება არ გააჩნდა და არც შესაძლებელი ტერმინი ჰქონდა. მაგრამ ძველი ბერძნები სიტყვის თავისუფლებას, სულ ცოტა ოთხნაირად მანაც აღნიშნავდნენ.

— რომელია ეს ოთხი აღნიშვნა?

— უძველესი ტერმინი, რომელსაც პირველად ესქილესთან ვხვდებით, შედგება სიტყვისგან eleutheros - თავისუფალი და stamos - პირი. მეორე ტერმინი თავი იწინა ჰეროდოტესთან, ვინც ისტორია დემოკრატის გამაღივებელ პროზაულ დემოსად, სპარსული დესპოტიზმის წინააღმდეგ ბერძნული დემოკრატის (განსაკუთრებით ათენელის) მიერ წარმოებული ბრძოლის ასახვად წარმოგვიდგინა ეს სიტყვა — isegoria - ეგმოლოგიურად ნიშნავს კრებაზე, თავისუფლობაზე გამოსვლის თანაბარ უფლებას. ასე რომ, იგი პოლიტიკური თანასწორობის სიმბოლოა იქცა.

— დანარჩენი ორი?

— კიდევ იყო სიტყვა parrhasia. მიიჩნევენ, რომ იგი მხოლოდ და მხოლოდ ათენური წარმოშობისაა. თუ არ ვცდები, ყველაზე ადრე იგი ევროპისაგან გვხვდება მას ორნაირი მნიშვნელობა ჰქონდა და აღნიშნავდა ათენელისათვის გზომ სამაჟო გულწრფელობას და თავისუფალი ქალაქის მკვიდრთათვის მიწვევულ თავისუფალი სიტყვის უფლებას ათენის აუდიტორიისათვის იგი ურამატრიტიზ-

მის გამოხატულება იყო. ახალ დროში მილტონს ეკუთვნის თავისუფალი პრესის დასაცავად მიმართული ყველაზე კეთილშობილური გამოხატვა — „არეოპაგტიკა“, რომლის დასაწყისშიც მოხმობილია ციტატა ევროპიდან. მაშ, რაოდენ ეფექტურად შეიძლო გამოეყენებინა სოკრატეს ევროპიდან სტრუქტურები ნათეს მსაყუელთა გადმოსაბრუნებლად.

— მეოთხე სიტყვა რომელია?

— Isologia, რაც ნიშნავს აზრის გამოთქმის თანასწორ უფლებას. იგი პოლიტიკოსის ისტორიაში ჩნდება და ამერიკელებისათვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს. მთელი ისტორიის მანძილზე გამართულად მოქმედი პირველი ფედერალური სახელმწიფოს აქვეყნებდა კავშირის ისტორიკოსი პოლიტიკოსი იყო და ამერიკული კონსტიტუციის შემქმნელები აშშ-ს ფედერალური სისტემის დამუშავებისას სწორედ პოლიტიკოსთა იყვნენ შთაბეჭდილებები მაკედონელთა და რომაელთა ჯარების მიერ ბერძენთა თავისუფლების სრული განადგურებიდან კარგა მოგვიანებით, პოლიტიკოსმა ბერძნული ფედერაციის სტაბილურობის და სიცოცხლისუნარიანობის საფუძველად კავშირის წევრ ქალაქებს შიგნით და მათ ფედერალურ ასამბლეაში ანუ კონგრესში, ლაპარაკის თანასწორუფლებიანობა მოიწინა.

— მაშ ასე, მაინც როგორ უნდა დაეცვა თავი სოკრატეს თავის გამართლება რომ ნდომოდა?

— მე მას ასეთ სიტყვას დაუწერდნენ „ათენელნი, თანამოქალაქენო, აქ სოკრატეს კი არა, იდეებს და შესაბამისად, თავად ათენის ასამართლებენ თქვენ მე ჩვენი ქალაქისა და მისი სამსხვერპლოების მიმართ გამოჩენილი უკანონობის და უღირის საქციელისათვის როდი მდგენით. თქვენ ასეთი ბრალდების მტკიცებები ჩემთვის არ წარმოგიდგენიათ, თქვენ მე იმისათვის კი არ მდგენით, რაც ჩავიდინე, არამედ იმისათვის, რაც მოთქვამს და რაც მისწავლდება. თქვენ სიკვდილით მემუქრებით, არ მოგწონთ ჩემი შეხედულებები და ჩემი მოძღვრება ყოველივე ეს — იდეების დევნა და ეს რაღაც ახალია ჩვენი ქალაქის ისტორიაში. ამ თვალსაზრისით განსაზღვრის სკაზე აღმოჩნდა ათენი და არა — სოკრატე ყოველი თქვენგანი ვინც მე მასმართლებს, ჩემი დამცველი ბრძანდება.

გულანდელი ვიქნები. მე არ მერა თქვენი ე.წ. სიტყვის თავისუფლებისა, მაგრამ თქვენ გჭრათ მისი. მე მგონია, რომ უბრალო ხალხის აზრი მხოლოდ *δοξα*-ა, საფუძველსმოკლებული მტკიცება, რეალურობის უფერული აჩრდილება, რომელთა საფუძველზე

ში ჩადება არ შეიძლება და რომლებსაც, ალბათ, მხოლოდ ქალაქის ცდუნება თუ ძალუძო.

ასტორი მგონია წახალისო არაფერზე დამაგრებელი ირაციონალური შეხედულებების თავისუფალი გამოთქმა და სამოქალაქო პოლიტიკა კომპოსტობით დათვლილი თავების რაოდენობაზე აგო. აქედან გამომდინარე, მე არ მერა დემოკრატისა, თქვენ კი გჭრათ.

ეს ჩემი კი არა, თქვენი გამოცდაა.

სიტყვის თავისუფლების თქვენიველი გაგებით, ფსევდო ყოველი ადამიანის აზრი და მრავალი ადამიანი უკეთესი გამაღივებელი ვიდრე — რამდენიმე მაგრამ რა უფლებები გაქვთ, სიტყვის თავისუფლებით მოიწონოთ თავი, თუ ჩემს თავსუფლებას თრგუნავთ? როგორ შეგიძლიათ კრებებზე მართლსაწილების აღსრულებისა შეისმინოთ ვინმე დაბლის ან ხარაზის აზრი და ამავე დროს პირში ბურთი ჩაშრათ, როცა მე ჩემს აზრს გამოვხატავ.

თქვენ გემაყუბთ, რომ ათენის კარი ლაპარაკისათვის ყველა მხარის და თვით მარბაროსული სამყაროს ფილოსოფოსებისთვისაც კი, ამ დროს თქვენ სიკვდილით სჯიან ერთ-ერთ თქვენს ფილოსოფოსს, რადგან უცებ აუტანელი გაუხიდათ მისი არამომხდარული აზრის მოსმენა. თუ დამსჯით, მე კი არა, თქვენ იქნებით სამარადჟამოდ შერცხვენილი.

თქვენ ბრძანებთ, რომ მე ახალგაზრდობას ვრყვნიდი და ვაიუფლებდი დემოკრატის ეჭვით მოკიდებოდა თქვენ ბრძანებით, რომ მე კრატისის მასწავლებელი ვიყავი. თქვენ ისე იქცევით, თითქმის თავად ყოფილიყავით მისი მოწაფეები „ოცდაათის ტრანის“ წარმომადგენლები დესპოტები იყვნენ და ისე იქცეოდნენ, როგორც მოცურებოდა. თქვენ აცხადებთ, რომ კანონებს იცავთ. მაგრამ თქვენ განა მათსავე არ იქცევით? გამაგებინეთ, ათენის რომელი კანონის თანახმად გნებავთ ფილოსოფიური სწავლების შეზღუდვა? სად, ქალაქის რომელ წესდებაში მოვიძიო მე იგი? როდის იქნა იგი განხილული, კენჭი როდის ეყარა? ვინ შემოგთავაზა ასეთი საზარელი რამ? უფრო მშვიდ დროს და სრული სულიერო უშფოთვლობისას თქვენ თავად რას დაარქმევდით ამას?

ნათქვამის და ნასწავლების მოვრობასა და მართვლუობას (მნიშვნელობა არა აქვს ცოტანი არიან ისინი თუ ბევრნი) აძლევს ხელს, თუ — არა, სიტყვის თავისუფლება ამით არ გამოიცდება. ყველაზე უარესი დიქტატორის მბრძანებლობის ჟამსაც კი არ იკრძალება, დაეთანხმო მას. არდათანხმების თავისუფლება — აი, რა არის სიტყვის თავისუფლება. ათენის წესი, ჩვენი ქალაქის

სიამავე, დიდება, რაზეც ბევრს ლაპარაკობენ ჩვენი ორატორები, დღემდე ეს იყო *αριστεία* — უმეტესად ვერ ამას ზურგი აქცევით? *αριστεία* — თქვენ ბრძანებთ, რომ მე ქალაქის ღმერთებს არ მივადებ ბატონი. ფრთხილად, ჩემი დადანიშნულებით, ვინდო, თქვენ თავად არ აღმოჩნდით განსაზღვრის სკაზე, როგორ შეგიძლიათ ჩვენი დარწმუნების ღმერთაღმად ბეითოს, ეთაყვანოთ, თუ დარწმუნება იკრძალება? ჩემი გასამართლები, სას დებატების შეზღუდვა განა აგორაზე თავისუფალი დებატების ღვთაებრივი მფარველის, აგორის ზეცის, დაუმორჩილებლობა არაა? იდეები ისეთივე უმწიკონი როდი არიან, როგორც ადამიანები. მათ სამსაღას იძულებით ვერ დააღვებინებ. ჩემი იდეები და ჩემი მაგალითი ჩემზე დიდხანს იცოცხლებენ. მაგრამ ათენის კეთილი სახელი სამარადისოდ შეიზღუდება, თუ თქვენ ქალაქის ტრადიციებს შელახავთ და განაჩენს გამომიტანთ. ეს ჩემი კი არა, თქვენი სირცხვილი იქნება.

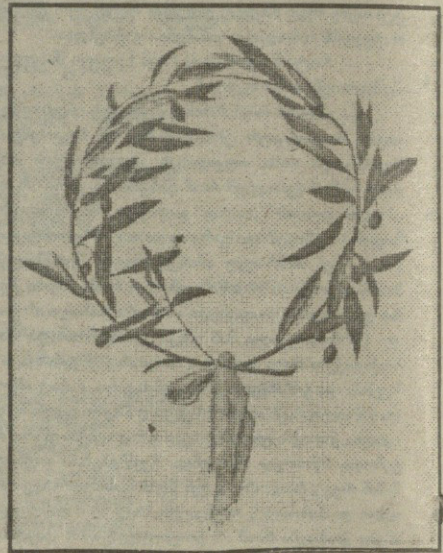
— წახვიდით თქვენ ასეთ გამოწვევაზე?

— დიახ. სოკრატეს ყველა ათენელის მიერ აღიარებული სიტყვის თავისუფლების ფუძემდებელი უფლებებისთვის რომ მიგმართა, სანუკვარ და უფაქიშეს სიმს შეგნებოდა? — და, ვფიქრობ, მსაყულები მას გაამართლებდნენ.

ფურნალი „დილოზი — აშშ“
1989 წ. № 41

თარგმანი და წინასიტყვაობა დაურთო

მანანა შხაპაძე

დისპლეი

სამპითხველო

ვანტასტიკა

მე-6 გვერდიდან

ხეია, — ჩემს „დედაბერთან“ პრობლემა არა მქონია. აქ სპაგეტის საჭმელად შემოვედი და დაიწყო კიდეც... აი, ის არის ჩემი „ურემი“, მარცხენა ნათურა რომ უბუტკავს. ექვსი წელია, მემსახურება, ახლა კი...

— ეს მხოლოდ დასაწყისია. — წინასწარმეტყველურად წარმოთქვა ზანგმა, — რადიოც დუშს... დიამახსოვრეთ ჩემი სიტყვები, მხოლოდ დასაწყისია.

— რა ხდება? — იკითხა სატვირთოს მძღოლმა, — ბირთვული იარაღის გამოცდის დროს დაბინძურებული პაერის ბრალი ხომ არ არის? აბა, რისთვის მოხდებოდა? აბა რისი ბრალია?

— ექნებ ჭკუიდან შეშალდნენ, — ნადედიანად ვიხუმრე. დაახლოებით შეიძლება საათზე სურსათის ამბო დაეინტერესდნენ.

— უსტად გუშინ შემოიტანეს ხორცის ოცდასამი ღვეხელი, — მიპასუხა მხარეულმა, — დაკონსერვებული ხილი და პოსტნეული, შერიბის ბურღული... თუცა რამე ცოტა. სამაგიეროდ ჭაშია ბევრი წყალი. ხუთ კაცს შეგვიძლია ერთი თვე გაავძლიოთ აქ, თუ მეტი არა.

— მოსაწვევი გამოთქვდა სიგარეტების ეს ავტომატი კი... — თქვა სატვირთოს მძღოლმა, — ჩემი არ არის, სერ, — გააწყვეტინა ზანგმა.

მძღოლმა საკუჭნაოდან ძალაყინი გამოიტანა და ავტომატის გახსნა დაიწყო. ბიჭმა ჯუბოკსში ხუთცენტრიანი ჩააგდო და ჯონ ფოფერტის ხმა გაისმა.

ფანჯარაში გაიხედე და რაც იქ დაინახე, არ მესამაძივს. მოდარაჯვებს ბატარა პიკაბი „შეგროლეც“ შეუერთდა. ამან პერშეონებთან (ცხენებია) მოხვედრილი პირი გამახსენა. როცა „შევი“ ვარდისფერკაბიანი გოგოს სხეულს გულგრილად გადავხედი, მე პირი ვიბრუნე.

— ესენი ხომ წევენ შექქებით! — სასოწარკვეთით დაეყვირა გოგომ, — როგორ გაბედეს! — მეორე ფორფიტის ხმა გაისმა, რვა საათია.

სატვირთო მანქანები

ცხრის ნახევარზე სინათლე ჩაქრა.

— ეს რაღა უბედურებაა? — გაბრაზდა სატვირთოს მძღოლი.

— სანთლები გააქვს? — ეკითხე მხარეულს.

— მეორე არის. — მაცალეთ... კი, არის რამდენიმე.

სანთლები ოთახში განვალაგეთ. ბიჭი და გოგო ერთმანეთს ჩახველები სხედან. სატვირთოს მძღოლი კართან იდგა და დაინახა, ავტოსადგომს როგორ მიემატა კიდეც ექვსი მძივე სატვირთო მანქანა.

— ჩვენი საქმე ცუდადაა? — ეკითხე.

— დიახ. ექვსივე წაიღოს, თუ დიდი ხნით ჩაქრა სინათლე. — მიპასუხა მხარეულმა, — სამი დღის შემდეგ დევნელი გაუფუჭდება. კონსერვებს არა უჭირს რა, მაგრამ ტუმბოს გარეშე წყალს ვერ ამოვიღებთ.

— რამდენ ხანს გაუჭლებთ?

— უწყლოდ? ერთ კვირას.

— დილით ადრე სნოდგრასი აყვირდა. ახალი მთვარე ცოცხალ ანათებდა.

— მიშველეთ...

— რა მოხდა? — გაუღვიძა გოგოს.

— არაფერი. — გუპასუხე.

— მიშველეთ...

— ცაცხალია, — ჩაიწურუნა გოგომ.

— თი, ღმერთო, ცოცხალია...

წარმოვიდგინე სნოდგრასი: ჭუჭყით დასვრია გულმოდგინედ გაუთიერებული კონსტრუქცია. სახე გადართულებია, პირი დაუღია და გულგრილ მთვარეს უყურებს...

— არაფერი მესმის. — შევეპასუხე.

— თქვენ?

— როგორ, თუ არ გესმით? როგორ?

— ახლა თუ თქვენ მაგას გააღვიძებთ,

— თითოთი ჯვრიზე ვანიშნე. — შეიძლება მასაც რამე მოეგონოს და ამბის გასაგებად გავიდეს. გინდა?

— არა, იქ არაფერი არ ხდება, — ჩაიწურუნა გოგომ.

დანარჩენებს დრმად ეძინათ. სნოდგრასი დიდხანს ყვიროდა, ტირილი, მერე გაიჭმდა.

განითავდა.

კიდევ ერთი სატვირთო გამოჩნდა, უკან ბუდდოზური მოძევა, ბუდდოზურის გამომჩნამ შემაშინა.

სატვირთოს მძღოლი მოვიდა, ხელი მაგრად ჩამომართვა და ავტომატულმა წამოწურუნა:

— წამოდით.

საკუჭნაოში შევედი. იქითა მხარეს

ათიოდე მანქანა ჩანდა. ახალი კერაფერი შევნიშნე.

— ხედავთ? აი იქ! — თითო გაიშვირა. დაინახე. ერთი პიკაბი გაჩერებულიყო და თურქის უბრალო ყუთად მკველიყო.

— ბენზინი გაუთავდა?

— სწორია. მათ ბენზინის ჩასხმა არ შეუძლიათ. გამარჯვება ჩვენი! დაველოდოთ, ვიდრე ყველა არ გაჩერდება. — გაიღიმა და სიგარეტის ძებნა დაიწყო.

დაახლოებით ცხრა საათზე, ავტოსადგომთან საფერის გაბმული ხმა მოისმა. ყველა ფანჯარას მივადრე. წითელკაბიანნი უხარმა-ხარი „რეო“ შენობას მოადგა. ისევ გაისმა სიგნალი, გარკვევით ისმოდა გრძელი და მოკლე ნოტები.

— ეს ხომ მორხეს ანბანია! — წამოიყვირა ჯვრიმ.

— როგორ მიხვდი? — გაიოცა სატვირთოს მძღოლმა.

— ბოისკაუტებში ვიყავი, — გაწითლდა ბიჭი.

— გახსოვს?... — ჩაქრე მეც.

— ცხადია. მომეცით ჟანქარი.

ჯვრიმ წერა სკალასწმუნდეს დაიწყო და მაშინვე გაჩერდა.

— მხოლოდ ერთ სატყვას იმეორებს: „ყურადღება!“

სატვირთო ერთი და ოგივეს იმეორებდა გაჩერებულიყო. ხელსაწმუნდეს დაწერილმა სიტყვამ მაგრძნობინა, რომ მოლაპარაკებაზე ასეთი ტონით არ მივიდნ.

— რა გქნათ? — იკითხა ჯვრიმ.

— არაფერი, — გაღიზიანებულმა უპასუხა სატვირთოს მძღოლმა. — უნდა დავიცადოთ. საწვავი გაუთავდება. შენობის უკან ერთი პაწია უკვე გაჩერდა.

სატვირთო გაჩერდა და ნახევარწრიულად განლაგებულ ამსანაგებთან დაბრუნდა.

— იქ ბუდდოზურია, — გაფურთხილვ ყველა.

— გგონიათ, მიწასთან გაგვასწორებენ? — დაფრთხა ჯვრი.

— დიახ.

— მოდით, კენჭი გყაროთ, — გააგრძელა სატვირთოს მძღოლმა. — მე მოცდას გთავაზობთ.

— კარგი, — დავისხნხმდი, — კენჭი გყაროთ. მე მომხრე ვარ, ბენზინი ჩაგუსხათ. იქნებ ამან გადაგვარჩინოს. შენ როგორ

გგონია, მხარეული?

— შეკეთისა, დავიცადოთ, — გამოძისხურა ის, — ვინდათ, ამითი მონა გაეხდეთ? გინდათ, რომ დარჩენილი სიცოცხლე ამითი ფილტვების ცვლასა და ბენზინის სხმაში გაატაროთ? — მე პრინციპულად წინააღმდეგი ვარ, დაე, შიმშილით დაისოცენ.

ახალგაზრდებს გადავხედე.

— მეორი, მართალია, — თქვა ჯვრიმ, — ეს ერთადერთი საშუალებაა მათ შესაჩერებლად. თუ ვინმე ჩვენს გადაჩენას აპირებს, დასასმარებლად მოვა კიდეც. თუცა ერთმა ღმერთმა იცის, სხვა ადგილებში რა ხდება.

გოგოვანი, რომლის თვალთშეშვით სნოდგრასი არეგულირებო, თავი დააქნა და ბიჭს მივტოვ.

— მაშ, გადაწყვეტილია, — დავემორჩილე საერთო აზრს.

— უცებ ხმადაღლი და მკვეთრი სიგნალი გაისმა. მეორე ჩაჩუქდა. ისევ გაისმა და ბუდდოზურის დიხელიც აპუშავდა.

ყვითელი „კატერპილერის“ ლითონის მუხლები გრუხუნებდა და მზეზე ბრწყინავდა. უხარმა-ხარ კრახანს ჰგავდა და შავი კეამლი ასდიოდა.

— ჩვენზე თავდასხმას აპირებს, — გაოცებულმა ჩაიბურტყუნა სატვირთოს მძღოლმა, — მეორე თავდასხმას გეამბიებს.

— უკან! — დავიყვირე. — დაქლს უკან! ბუდდოზურის მართვის ბერკეტები თავისით ამოძრავდა. მრავალ დადირილად და მანქანა ნელა დაიძრა ჩვენსკენ. ბეჭანის ბორბლორი გადაიარა, ყვავილნარი გადათელა და წინა კედელს დაეტაკა. მინისა და ხის ნამსხვრევები ერთმანეთში აირია. ჭკრიდან დიდი ნათურა ჩამოვარდა, ჭურჭელი იატაკზე მიმოფანტა.

ბუდდოზური ერთი წამით გაქავდა და ისევ წინ გამოძებრია.

ზანგმა მხარეულმა შიშისაგან თვალები დახუჭა. ჯვრიმ გოგო მაგრად ჩაიკრა გულში, სატვირთოს მძღოლმა კი თევზით დაატყუტა თვალები.

— უნდა შევაჩეროთ, — ენის ბორბიკით ამოიღულულა, — უთხარით, რომ თანახმა ვართ. ყველაფერს გააკეთებთ...

— გვიანია.

„კატე“ ახალი შერევისთვის მოეშალა მანქანამ დაიძრა და გამოქანდა. პარში მტერის სვეტები ავარდა და ჭკრი ჩამოიქცა. ბუდდოზურმა უკან დაიხია, ნამსხვრევები სხან გაათავისუფლა. მის უკან სატვირთო მანქანები მოთხინებით იცდიდნენ.

მე ზანგს ვტაკე ხელი.

— სად არის ბენზინის ბიდონები?

— საკუჭნაოში.

დასასრული მე-14 გვერდი

მედიცინა

«გაუინ შეუძლებელი იყო გავშვთა კიბოს განკურნება...»

თბილისში საქმიანი ვიზიტით
იყოფაობდა ქალაქ ბუნასაბის
გავშვთა კიბოსკოლოგიის კლინიკის
განყოფილების გამგე, პროფესორი
პალენტინ გერაინი. ბუნასაბის კლინიკა
ქალაქ პირონის საუნივერსიტეტო
კვლევითი ინსტიტუტის ცენტრია.
გატონა გერაინმა 1994 წლის მარტში,
თბილისში, გავშვთა რესპუბლიკური
საავადმყოფოს გასაზრ, შექმნა
კიბოსკოლოგიის კვლევითი
ცენტრი, სადაც გერაინი და
პროფესორი ემილია პრატა ფარმაცეპით
პროფესორი ავადმყოფობას.

გერაინი პროფესორი ირმა
განკურნაბილი მსახურება გერაინი
პალენტინ გერაინი:

— როდის და როგორ წარმოი-
შვა იდეა, რომ საქართველოში და-
არსებულიყო ბავშვთა კიბოსკოლო-
გიური კლინიკა?

— თბილისში დასავლეთი ქალაქის და-
სახეობით დასავლეთ გერმანიაში უამ-
რავი ბავშვთა კიბოსკოლოგიური
დაავადებებით. ისინი უსასწრაოდ, ენის
ცოდნის გარეშე, იდგნენ რიგში და ჩე-
ზან დასმარებას ელოდნენ. ან დასა-
ვლეთ ევროპის ყველა კლინიკა უნდა
დასმარებოდა ამ ხალხს ან ასეთივე ტი-
პის კლინიკა უნდა გაეგეხნა სამხრეთ-
ში.

— ასეთი ცენტრი მართლაც ჩამოე-
ყალიბეთ ქალაქ მინსკში.

— მინსკში, კლინიკის დაარსებისთა-
ნავე უამრავი ავადმყოფი ჩამოვიდა კა-
ვკასიდან. — თბილისშიც დაარსდა
ქალაქის მონაცემებით, მინსკის კიბოსკოლო-
გიური ცენტრში ავადმყოფთა
ოცდახუთი პროცენტით ქართველი ბავ-
შვი იყო. მინსკში რომ ჩავდიოდით უამ-

რავი თქვენი თანამშრომელი მომართა-
ვდა დასმარებისათვის. გვერდა ყოფი-
ლი ჯანმრთელობის მინისტრი, აგრეთ-
ვე ბავშვთა საავადმყოფოების მთავარი
ექიმები, მაგრამ არასტაბილური მდო-
მარეობის გამო, რაიმე კონკრეტული
ნაბიჯის გადადგმა შეუძლებელი იყო.
მოგესვენებთ. შევარდნაზე დიდი ავ-
ტორიტეტით სარგებლობს დასავლეთ
გერმანიაში, მისი გაგეხებით უფრო რე-
ალური ხდებოდა გვერდის განხორციე-
ლება. საქართველოს პირველად ერთი
წლის წინ ვეწვიე. მაშინ დაგვათვლიერე
თბილისის ბავშვთა კლინიკები, პედა-
გოლოგიის ინსტიტუტი, იმხანად ონ-
კოლოგიის კვლევითი ცენტრში არ
ყოფილყარ, რადგან დასახეებისათვის
ჩემთვის არსებითი სისხლის კიბოთი
დაავადებული ბავშვებისათვის ბაზის
შექმნა იყო. გვექნა იყო. გვექნა იყო. სა-
უბრები, რამაც იმ დასკვნამდე მიგვიყვან-
ა, რომ ეს ცენტრი ბავშვთა რესპუბ-
ლიკური საავადმყოფოს ბაზაზე უნდა

შექმნილიყო.

ჩემი მეორედ ჩამოსვლისას
წელულს, პროექტი ბოლომდე დაე-
შავდა და გერმანიის მთავრობამ საქა-
რთველოში ბავშვთა კიბოსკოლოგიის
1400000 მილიონი მარკა გამოყო.

ამჟერად გერმანიაში მიმდევს
მონაცემები, ანგარიში — ამ მო-
ვლე ხანში თუ რისი გაგეხება შე-
დეს ჩემმა ქართველმა კოლეგე-
მა, ცენტრის ხელმძღვანელის ლე-
კან ბანტაძის და განყოფილების
გამგების ასმათ შენგელისა შეცადი-
ნებით.

დააკვირდით ციფრებს: მარტის
თვიდან ახალ ცენტრს მიმართა მწვავე
ლეიკოზით დაავადებულმა ოცდარმა
ავადმყოფმა, ონკოლოგიური შემთხვე-
ვები კი პედაგოგიკოლოგიის ცენტრში
არ აღრიცხულა. ჩვენი ურთიერთთანა-

დასასრული მმ—12 გვერდზე

მედიცინა გეგმ, მერი კაიბერი და ვერნ სმიტი

პროტრიტი

შვიდიდან ერთი

არტრიტს ქვეყნის მთავარ დამასხიჩრებელ ავადმყოფობას
ეძახიან და არცთუ უსაფუძვლოდ. არტრიტით დაავადებულია 37
მილიონზე მეტი ამერიკელი — შვიდიდან ერთი — ანუ ყოველ
მესამე ოჯახში თითო ავადმყოფია. არტრიტი სინამდვილეში ასე
მეტად დაავადების კრებითი სახელწოდებაა. აშშ-ში სასხრების ავა-
დმყოფობის გამო, ყოველწლიურად, იკარგება 27 მილიონი სამუ-
შაო დღე, რაც ამერიკულ ეკონომიკას 3,6 მილიარდი დოლარი
უზღდება, იმ 4,4 მილიარდის ჩათვლით, რომელიც პოსტიკალიზაცი-
აზე და მოხუცებულთა და ინვალიდთა სახლების შენახვაზე იხა-
რება. ყოველწლიურად ექიმები არტრიტის მილიონამდე ახალ
შემთხვევას აღიქმობენ და ეს რიცხვი უმეტესად გაიზარდება
ომის შემდგომი თაობის დაბერებასთან ერთად.

შეცნობიერებას არ გააჩნია არტრიტის ფორმების უმეტესობის
სამკურნალო საშუალებები. ეს ავადმყოფობა, არტრიტის მკურნა-
ლობის ცენტრის ხელმძღვანელის თქმით, მკვლევართა წრეებში
„გერად“ ითვლება — მასში არაფერია სენსაციური, და არც მომა-
კვინებელი, — ამბობს იგი.

მაგრამ ოსტეოართრიტით დაავადებულია 15 მილიონიდან
ზედრს ნებისყოფის უდიდესი დაბავის ფასად უზღდება ოთხში
გავლა, კარის სახელურის მობრუნება ან ფინჯანი ყავის მოდო-
ლება. ტკივილი ზნირად შესაძნელებად არ მუდგენდება, ამიტომ
თანამშრომლები და ნათესავები ყოველთვის როდი უთანაგრძ-
ნობენ ავადმყოფს. იმ ოჯახებში, სადაც მეუღლეთაგან ერთ-
ერთს არტრიტი აწუხებს, გაერთა რიცხვი სამჯერ მეტია. მოძ-
რობის ძლიერი შეზღუდვისა, ან წამლების დამაუფლებლობის

მოქმედების გამო, ავადმყოფებს, ზნირად, მძიმე დებ-
რესა უფიქრებდათ.

ფიზიოთერაპია

ბოლო წლებში, მედიცინამ, არტრიტთან ბრძო-
ლაში მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწია. ახლა და-
გენილია, რომ ნიკოტის ქარი, რომლის წარმოშობას ყოველთვის
ზედმეტ კამასა და ღვინის სმას მიაწერდნენ, დაკავშირებულია
შარდმავას სიჭარბესთან სინოვიალურ სითხეში, რომელიც გარს
აკრავს სახსრებს ხრტილს. წარმატებულია ამ დაავადების მდგომე-
ნტური მკურნალობაც. სახსრები დაზიანებული სახსრების ხელო-
ვნურით შეცვლის დარგში, ამერიკის რევმატოლოგიის ინსტიტუ-
ტის პრეზიდენტის თქმით, „უშველესელი წინადადებაა ნაბიჯი
სახსრების სერიოზული დაზიანების მქონე ადამიანების დასახარე-
ბლად“. ზოგიერთ ავადმყოფს ვარჯიშების სპეციალური პროგრამები
და ფიზიოთერაპია ენახება.

იზრდება, აგრეთვე, სამკურნალო პრეპარატების არსენალიც.
1988 წელს საკვები პროდუქტებისა და მედიკამენტების ხარისხზე
სანიტარული ზედამხედველობის აშშ სამმართველომ, ნება დარ-
თო ექიმებს რევმატოიდული არტრიტის მკურნალობისათვის კი-
ბოს საწინააღმდეგო პრეპარატის — მეტოტრექსატის გამოყენე-
ბისა. ცოტა ხნის წინ გამოვიდა კიდევ ერთი მედიკამენტი —
ციტოტეკი, რომელიც განკუთვნილია ასპირინისა და ანთების საწი-
ნააღმდეგო სხვა პრეპარატების მიღებით გამოწვეული კუჭის გა-
ლიზიანების დასაშვილებლად.

სახსრებში შეჭრა

გენეტიკის, იმუნოლოგიისა და ჰორმონოთერაპიის მიღწე-
ვი არტრიტის აღმოცენების ზოგიერთ საიდუმლოებას ხსნიან. მე-
ცნიერები ვარაუდობენ, რომ რევმატოიდული არტრიტი — არ-

დასასრული მმ—12 გვერდზე

კულტურული

ცხოვრების

მართობა

კულტურის საერთაშორისო ცენტრის „დესპანის“ საგამო-
ფენო დარბაზში გაიხსნა ირაკლი ფარჯიანის ნამუშევრების
გამოფენა.

+++

აჭარის მინისტრთა საბჭოს გადაწყვეტილებით, აგვისტოს
ბოლო დეკადაში ბათუმში ჩატარდება გამოჩენილი ქართველი
კომპოზიტორის გიორგი ცაბაძის დაბადების 70 წლისთავისადმი
მიძღვნილი საიუბილეო ზეიმი.

+++

ამ დღეებში სურათების ეროვნულ გალერეაში მოეწყო
მხატვარ ანზორ ჩხაიძის პერსონალური გამოფენა, რომელიც
სექტემბერში გერმანიაში — ქალაქ ბონში გადინაცვლებს.
გამოფენა-გაყიდვის შემოსავალი ეკლესიის მშენებლობას
მოხმარდება.

+++

ესპანეთიდან დაბრუნდა თბილისის ზაქარია ფალიაშვილის
სახელობის ოპერისა და ბალეტის თეატრის საბალეტო დასი.

თეატრი

სპექტაკლი

სარეპეტიციო დარბაზში

დიდი ოვაციებით შეხვდა მაყურებელი სადილომო სპექ-
ტაკლს, რომელიც კინოსახიობთა თეატრის სარეპეტიციო
დარბაზში გაიმართა. საქართველოს ხელოვნების აკადემიის
ამსახიობო ფაკულტეტის სტუდენტებმა წარმოადგინეს ედუარდო
დე ფილიპოს კომედია „მილიონერი ნეაპოლი“. დადგმა ეკუთვნის
ჯგუფის ხელმძღვანელებს, რეჟისორებს ნუგზარ ბაგრატიონ-გარუ-
ზინსკისა და ცოტნე ნაკაშიძეს. დარბაზი სულ ორმოცდაათამდე
მაყურებელს თუ იტევს, მსურველთა რიცხვი კი გაცილებით
მეტია იყო.

ედუარდო დე ფილიპოს პიესა საკმაოდ საინტერესო აღმოჩნდა
მომავალი მსახიობებისთვის. ჯგუფმა არამარტო რთული ამოცანა
ამოხსნა, არამედ გარკვეული დონის საშემსრულებლო კულტურა
გამოავლინა. განსაკუთრებული ყურადღება მიიქცია მთავარი
როლების შემსრულებლებმა გგიორგაძემ (ჯენარო) და მთიბი-
ლაშვილმა (ამალია). მოწონება დამსახურეს ნ.წივილაძემ (ამადეო)
და დამინიაშვილმა (პეტე). ძალზე შთამბეჭდავი სახეები შექმნეს
სახასიათო როლების შემსრულებლებმა ნ.ბურჯანაძემ, ე.ხატია-
შვილმა (ასუნტა) და ნ.გაბრიაძემ (ადელაიდა), თუმცა მარტო
მათი დამსახურება როდია სპექტაკლის წარმატება, ამაში მთელ
ჯგუფსაც მიუძღვის გარკვეული წვლილი.

სპექტაკლის შემდეგ ჩვენ გავსაუბრეთ მიხეილ თუშანიშ-
ვილს (მან დიდი გულისხმიერება გამოიჩინა და ეს ჯგუფი
კინოსახიობთა თეატრის შენობაში შეიკვლია): ამ სპექტაკლმა
კიდევ ერთხელ დამარწმუნა, რომ ნუგზარ ბაგრატიონი და ცოტნე
ნაკაშიძე ნამდვილი პედაგოგები არიან. ის მეთოდოლოგია,
რომლითაც ისინი სარგებლობენ, ჩვენთან შესწავლეს. მე
მოხარული ვარ, რომ ამ შედეგს ვხედავ. შემოძლია ვიამაყო,
რომ გავზარდო ორი ასეთი არაჩვეულებრივი პედაგოგი და
ორგანიზატორი. — რა შემოძლია გიოსრათ სპექტაკლში მონაწილე
სტუდენტებზე — ზოგიერთი უფრო ნიჭიერია, ზოგიერთს კი
ნაკლები შესაძლებლობა აქვს. ისე ჯგუფი ძალიან შეკრულია
და ერთი მიზნით არიან გატაცებულნი.

მამუშა კიპაქაშვილი, თენგიზ ჩანტაძის სახელობის
სატირისა და იუმორის თეატრის დირექტორი და სამხატვრო
ხელმძღვანელი: მე რამდენჯერმე დავესწარი სპექტაკლს და მის
რეპეტიციებსაც. ის, რაც ჩვენ ვნახეთ, დიდი შრომის შედეგია,
ყველაზე დიდი დამსახურება ამ შემთხვევაში პედაგოგებს
მიუძღვით. არ შეიძლება არ აღინიშნოს ის დიდი მონდობა,
რაც გამოიჩინა ჯგუფის თითოეულმა წევრმა. ამიტომ, ასეთი
გადანწყვეტილება მივიღეთ — გარკვეული ნაწილი ამ ჯგუფიდან
შევეურეთ სატირისა და იუმორის თეატრის დასს, ალბათ,
ამ სპექტაკლსაც შევიტანთ რეპერტუარში.

ამათგან ორი კარგი მსახიობიც რომ გამოვიდეს, ეს უკვე
ბევრს ნიშნავს თეატრისათვის. შესანიშნავად აქვს ნათქვამი
რომი შნაიდერს — „არაიან ნამდვილი მსახიობები, რომლებიც
ვარსკვლავები ვერ გახდებიან, არაიან ვარსკვლავები, რომლებიც
ნამდვილი მსახიობები ვერასოდეს გახდებიან“.

თამარ ბურჯანაძე

«მახინი შეუძლებელი იყო გავხვთა კიბოს განკურნება...»

მამ-11 გვარდილიან

მშრომლობის ოთხი თვის მანძილზე კლინიკური მკურნალობა ჩატარდა 100-ზე მეტ ავადმყოფს. შეგახსენებთ, რომ გერმანიაში მკურნალობის იგივე კურსი 100 ათასი მარკა ჯდება (თითო-ეულ პაციენტზე). წარმოდგინეთ რა შედეგითაა — ადგილზე მკურნალობა ხომ ათჯერ იაფია.

— თბილისის ონკოლოგიური კვლევითი ინსტიტუტის ბავშვთა ონკოლოგიური განყოფილება დიდი ხანია არსებობს თქვენ კი მხოლოდ დღეს ეწვიეთ ამ ინსტიტუტს. მიზეზი?

— დასავლეთში კიბოთი დაავადებულ ბავშვთა მკურნალობის სხვა მეთოდები არსებობს. გერმანიაში ნებისმიერი სიმსივნური დაავადება ერთი ექიმის მიერ იმპერსონალურად, რუსეთში და საერთოდ ყოფილ საბჭოთა კავშირში ამ საკითხს სხვაგვარად უდგებიან. სისხლის კიბოს მკურნალობის ჰემატოლოგი, ხოლო სხვა სოლიდური ონკოლოგიური პათოლოგიის ონკოლოგი. დასავლეთში ონკოლოგიურ ოპერაციას ჰემატოლოგიც და ონკოლოგი-ოპერატორიც ერთდროულად ატარებს.

თქვენთან პირველ რიგში ჰემატოლოგი-ონკოლოგიური პათოლოგიების მკურნალობას დაევითეთ ყურადღება. დღეისათვის კი უკვე გადაწყვეტილი ონკოლოგიური ცენტრის ბავშვთა განყოფილება დაუკავშირდეთ და ერთობლივად ემუშავებოდეთ სოლიდური სიმსივნით დაავადებულ ყმაწვილებს.

— პირველ ეტაპზე გერმანიის მთავრობამ თანხები გამოყო დანაშაულისათვის. მაგრამ, ცხადია, ეს ყველა პრობლემას ვერ გადაწყვეტს. როგორ წარმოადგენდათ ამ ურთიერთობების განვითარება მომავალში?

— რა თქმა უნდა, გერმანიას არ შეუძლია ყველა პრობლემის აღმოფხვრა. ცხადია, მთელი ცხოვრება დანაშაულის

იმედს ვერ იქნებით. ჩვენ ჩამოვედით იმდენი, რომ გაგვრკვეოთ თუ რა სფეროში გჭირდებათ თანდაობა და თქვენზე ძალებით რა შევიძლიათ აკეთოთ. ჩვენი ამოცანა ვიზრუნოთ ექიმების სპეციალიზაციისთვის, მედიკამენტებითა და სამედიცინო აპარატურით მომარაგებისათვის.

ჯანმრთელობის დაცვის საკითხებით დაინტერესებულია ქალბატონი ნანუკი შევარდნაძე. ბავშვთა ასაკში ძვლის ტვინის გადანერგვის ცენტრის შექმნა ერთ-ერთი დიდი სამომავლო საქმეა და ქალბატონმა ნანუკამ პირობა მისცა მშობლებს, კლინიკის სტუმრებს, რომ მკურნალებს არ დააკლებს ამ პრინციპის მოგვარებას.

— როგორც საუბრიდან გამოიკვეთა, ამ ოთხი თვის მანძილზე, საკმაოდ სერიოზული სამუშაოები ჩატარებულია. მედიცინის პრობლემებით, ალბათ, უნდა დაინტერესდეს ფართო საზოგადოება, განსაკუთრებით კი ბიზნესმენები.

— მე კმაყოფილი ვარ საქმის წინსვლით, პირველ რიგში ცენტრის განლაგებით.

თუ ჩვენს მოღვაწეობას ყურადღებას დაუთმობს პრესა, ფართო საზოგადოება ჩვენს მუშაობას გაეცნობა — ბევრს გაუჩნდება ურთიერთობის სურვილი. კარგი იქნება მინისტრთა კაბინეტთან გაიხსნას ანგარიში, რომელიც თავისთავად იქნება სახელმწიფო ბეგარისა. აქ ბიზნესმენები გარკვეულ თანხას შეიტანენ და ეს სახსრები მთლიანად, მიზანდასახულად მოხმარდება სამედიცინო აპარატურის, მედიკამენტების შეძენას, და, საერთოდ, ჰემატოლოგიის დარგის განვითარებას საქართველოში.

ბავშვთა ჰემატოლოგიის განვითარების მწვერვალაა მკურნალობა მარტო წამლის მიცემას არ ეყრდნობის. ჰემატოლოგიური გამოკვლევებისათვის აუცილებელია კომპლექსური კვლევის

ჩატარება, სისხლის გადამსწვის ძლიერი ცენტრის არსებობა, მიკროკირურგიის, პლასტიკური ქირურგიის განვითარება. შესწავლა ბავშვთა საერთო პათოლოგიებისა, ეკოლოგიური ფონით გამოწვეული ალერგიული დაავადებებისა, დიაბეტისა, ასთმისა. ჰემატოლოგიური ცენტრის გაძლიერება თავისთავად ხელს შეუწყობს ყველა სხვა დარგის განვითარებას და აღმასვლას.

— იქნებ განუმარტოთ მკითხველებს, რის საფუძველზე იარსებებთ ცენტრი, მხოლოდ ფონდებისა და შემოწირულობის წყალობით, სახელმწიფოს ხარჯზე თუ ფასიანი სამკურნალო დამატებით?

— მე ვფიქრობ, ეს იქნება შერეული სტრუქტურა. სახელმწიფო იხრუნებს შენაშენზე, ავადმყოფთა სიცოცხლეზე პირობებზე, თანამშრომელთა ხელფასზე. მედიკამენტების უმეტესი ნაწილი ჰუმანიტარული დახმარებით შემოდის. საქმით, რთული გამოკვლევებისათვის კი თანხას ავადმყოფი გადაიხდის.

— თქვენ დაასახელეთ ციფრები, ოთხი თვის მანძილზე, თუ რამდენმა ავადმყოფმა მიმართა კლინიკას. არსებობს თუ არა სტატისტიკა, საერთოდ, რამდენი ბავშვია დაავადებული საქართველოში?

— მე მაქვს მონაცემები ბოლო ათწლეულის მჭევრე ლიკოზით დაავადებულთა რაოდენობის შესახებ, რომელთაც ექიმებს მიმართეს დახმარებისათვის. 1985 წელს დაავადებულითა რიცხვი 74 იყო; 86 წელს — 76; 1987 წელს — 73; 1988 წელს — 71; 1989 — 53; 1990 — 57; 1991 — 73; 1992 — 53; 1993 — 42;

— ის ავადმყოფები, რომლებიც პოლიტიკური სიტუაციის გართულებისას საპურნალოდ სასაზღვრეთა გავლით ვერნენ, ისინი აღრიცხვებიან არ არიან.

— რა იწვევს დაავადებულთა რიცხვის ზრდას. მარტო მედიკამენტების უქონლობა თუ, ძირითადად, ეკოლოგიური პირობები?

— რა თქმა უნდა, ეს გამოწვეულია ცუდი ეკოლოგიური ფონით. მაგრამ კონკრეტულად რა რას იწვევს არავინ იცის. ეს კვლევის საგანია.

— პროფესიული თვალსაზრისით, რა აზრისა ხართ ქართველ ექიმებზე. შეიძლება თუ არა დაყრდნობა მათ ცოდნაზე, გამოცდილებაზე, რამდენად გენმარებოდნენ ისინი თქვენი მისიის შესრულებაში, არის თუ არა ამ სამუშაოებისათვის მზად?

— ქართველი ექიმები სამ კატეგორიად შეიძლება დაყავით: პირველი ფენა, რომელიც სამოცი მეტი წლისაა არიან. ეს ის ხალხია, რომელთაც მთელი თავიანთი ცხოვრება ამ საქმეს შეაღწიეს. ეს ის თაობაა, რომელთა კარიერის დასაწყისში შეუძლებელი იყო ბავშვთა კიბოს განკურნება. თავად ჩემი მუშაობის დასაწყისში — 1968 წელს ერთ ავადმყოფს გადარჩენა კი ვერ შევძლებდით...

მეორე ფენა — ექიმები, რომლებიც ორმოცი წლისაა არიან. სწორედ მათ ზედამ წილად ავადმყოფის გადარჩენის ბედნიერება. მათ კარგად იციან რას ნიშნავს განკურნა, თანაც არა უბრალოდ მოარჩინო, არამედ შთამომავლობის ყოლის ბედნიერებაც მიაჩნიათ.

და მესამე, 25-28 წლის ახალგაზრდები, პირდაპირ ინსტიტუტებიდან მოხუცნი, რომელთაც იციან რომ შევალ შესაძლებელია და ამიტომ ცდილობენ აიძალონ პროფესიონალიზმში.

მადლობა მათ, ვინც ხანდაზმულია და ამ ურთულეს დროს, თავიანთი გამოცდილებით, ცოდნა უშუალოდ გადასცეს საშუალო ასაკის ექიმებს.

თქვენ, ქართველები ძალზე ჭკვიანურად განსაზღვრავთ ხოლმე სამოქალაქო საქმეს, ყველაფერი გონივრულად კეთდება და ამიტომაც თქვენი გამარჯვების იმედი მაქვს.

ისევ მაგის შესახებ

ყავა კოფეინის გარდა შეიცავს სამასამდე ორგანულ ნივთიერებას, რომელთა ზემოქმედება ადამიანის ორგანიზმზე ჯერ კარგად არ არის შესწავლილი. სისხლძარღვთა ნაწილს ყავა შესაძლებლად ავიწროებს, ნაწილს კი პირიქით, აფართოებს. იგი, ამავე დროს, აჩქარებს ნივთიერებათა ცვლის პროცესს და კუჭის წველის გამოყოფას. ყავა სხვადასხვაგვარად მოქმედებს ბრონქებსა და გულის კუნთებზე — ყველაფერი დამოკიდებულია ადამიანის ორგანიზმსა და მცდეულის სითხის რაოდენობაზე. 10 გრამი კოფეინი, ანუ 100 ფინჯანი ყავა სასიცოცხლოდ ღირს ითვლება. მაგრამ სასიამოვნო ზომიერი მიღება არავითარ საფრთხეს არ უქმნის ორგანიზმს.

ფოსტა-ცხენებით

ინგლისის დიდ ქალაქებში სულ უფრო ხშირად შეხვდებით ცხენზე ამხედრებულ ფოსტალოებს. ისინი მშვიდად დაატარებენ ბედურებს მანქანებს შორის და კორესპონდენტებს მუდამ დროულად აბარებენ მაცხოვრებლებს. ამ სიახლეს ბრიტანეთის საფოსტო უწყებამ მოსახლეობის დაქვრებით მოთხოვნის შემდეგ მიმართა. ახლა პიკის საათებში დაბრკოლებას აღარ უქმნის ფოსტალოები.

უკველისი

მედიკამენტები

ბულგარელმა არქეოლოგებმა, სოფელ კარანოვოს მიდამოებში, გათხრების დროს, თრაკიულ ექიმთა სამი სამარხი აღმოაჩინეს. ამ სამარხებში საუკუნეების მანძილზე ინახებოდა ბრინჯაოსა და რკინის ინსტრუმენტები, რომლებსაც მაშინდელი ექიმები ქირურგიული საჭიროებისას ხმარობდნენ.

იქვე იპოვეს სხვადასხვა სახის წამლები და აბები. არქეოლოგების აზრით, ეს უნიკალური აღმოჩენები ჩვენს წითაღრიცხვამდე III საუკუნეს განეკუთვნება.

როგორ გავხვდით

აინუიტები?

ამ ბოლო ხანებამდე ალბერტ აინუიტის ბიოგრაფები დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ დიდი მეცნიერი სკოლაში საშუალო მონაცემებს ამჟღავნებდა. ამ მოსაზრებას დიდესი ხალისით ხდებოდა ბევრი ზარმაღო მოსწავლე — აღნიშნავს, საფრანგეთის სამეცნიერო — პოპულარული ყოველთვიური ჟურნალი „სიანს ე ვი“. ისინი ამტკიცებენ, რომ სკოლაში ჩამორჩენა ხელს არ შეუშლით, რომ მომავალში აინუიტები გახდნენ.

მაგრამ ცუდლუტ მოსწავლეებს კოვზი ნაცარში ჩაუვარდათ — აღმოჩნდა დიდი ფიზიკისის სასკოლო დღიური, საიდანაც დასტურდება, რომ იგი შესანიშნავი მოსწავლე იყო — მუდამ ფრიალებდა ჰქონდა გერმანულ და ფრანგულ ენაში, მათემატიკაში, ქიმიაში, ფიზიკაში და მუსიკაში.

მამ-11 გვარდილიან

სებითად, იმუნური სისტემის მოშლა. იმაშიც დარწმუნდნენ, რომ გარკვეულ როლს თამაშობს გენეტიკური მდგრადობა, თუმცა ჯერ არ იცავენ, რა აქვს ავადმყოფობის დაწყებას.

ცოტა ხნის წინათ აღმოაჩინეს, რომ ლაიმის დაავადებას, რომელიც სიმპტომებით საოცრად ჰგავს ართრიტს, ტიპების მიერ გადატანილი ბაქტერიები იწვევენ. აღმოჩნდა ძველი თეორია, რომლის თანახმადაც რევმატოიდული ართრიტის გაჩენის მიზეზად შეიძლება ინფექციური დაავადებები იქცნენ. აღრე მეცნიერებმა უარყვეს ეს ჰიპოთეზა, რადგანაც არ შეეძლოთ დაკვირვებოდნენ ინფექციის გავრცელებას დაზიანებულ სახსრებში. მეცნიერებმა რიგების დაავადებით დატარებული ავადმყოფების სინოვიალურ სითხეში აღმოაჩინეს ქლამიდომატერიების ერთ-ერთი სახეობით გამოწვეული ავადმყოფობის კვალდი, რომელიც სქესობრივი გზით გადაეცემა. ეს შეიძლება იმით ახსნას, რომ ბაქტერიებისა და ვირუსებისაგან წარმოქმნილი ცილები იმდენად ჰგავს სახსრის ქსოვილის ცილებს, რომ მათ შეეძლოთ შეჭვათ იმუნური სისტემა და აიძულებდნენ იერიში მიიტანონ არა მარტო დანერგილ ორგანიზმზე, არამედ ჩანრთულ სახსრებზეც.

რევმატოიდული ართრიტის აფხვებების ძიებაში იკვლევენ წითელას, წითურასა და ებშტეინ-ბარის ვირუსებს, რომლებიც სახსრების ტიპილს იწვევენ. შესაძლოა, აგრეთვე, რეტროვირუსის მონაწილეობა, რომელიც შიდსის ვირუსს ჰგავს.

ექიმი თომას ბრაუნი დარწმუნებულია, რომ მან 45 წლის წინათ მიაგნო დაავადების აფხვებს, როცა რევმატოიდული ართრიტით დაავადებულას სინოვიალური სითხიდან გამოჰყო ერთი ციკლი ორგანიზმში — მიკოპლაზმა.

ბრაუნის წინააღმდეგობაში ტეტრაციკლინით მკურნალობის რევმატოიდული ართრიტით დაავადებულ ათასობით ავადმყოფს და ამტკიცებს, რომ შესანიშნავ შედეგებს აღწევს. სხვა მეცნიერები უარყოფენ მის მოსაზრებას, ნაწილობრივ იმის გამო, რომ იგი არ ატარებდა საკონტროლო გამოკვლევებს. მაგრამ ბრაუნს ეს არ აჩერებს.

კალიფორნიის უნივერსიტეტის მეცნიერები დარწმუნებულნი არიან, რომ ნერვული სისტემა უაღრესად მნიშვნელოვან როლს თამაშობს რევმატოიდული ართრიტის წარმოშობასა და მიმდინარეობაში.

სახსრების გაცემა

ოსტეოართრიტის შემთხვევები, როგორც ჩანს, გამოწვეულია სრულად განსხვავებული მექანიზმით. თუ რევმატოიდული ართრიტი, ძირითადად, ანთებითი დაავადებაა, რომელსაც სახსრების დაზიანებამდე მივყავართ, ოსტეოართრიტის დროს ძვალი და სრტილი ცვდება, რასაც შემდგომში ანიტება მოსდევს. ამ მოვლენას მეცნიერები ორგანიზმის დაბერების თანხედვ სახსრების უბრალო გაცემათა მაჩვენებელს, მაგრამ ეს საუკუნეთა მძლავრად წარმოდგენაც იცვლება. სახსრების მუშაობის დროს გამოიყოფა ფერმენტები, რომლებიც ხრტილის შლიან; ამავე დროს ხრტილის უფრედები ენერგიულად აღადგენენ დანაშარებს. ახლა მეცნიერები თვლიან, რომ ოსტეოართრიტის შეიძლება განვითარდეს, როცა ხრტილოვანი ქსოვილის დაშლა წინ უსწრებს აღდგენას.

— თუ ჩვენ შევძლებთ ფერმენტის ბლოკირებას ან ხრტილოვანი ქსოვილის რეგენერაციის სტიმულირებას, იმასაც შევძლებთ, რომ შევბრძოლოთ ავადმყოფობას — ამბობს როლანდ მოსკოვიცი.

მეცნიერები ვარაუდობენ, რომ შეიძლება არსებობდეს კავშირი მენჯ-ბარძაყის სახსრის ოსტეოართრიტსა და ნორმიდან რაღაც გადახრას ან ბავშვობაში ნატკენებს შორის, რომელთა შედეგადაც, ათწლეულების შემდეგ, ჩნდება გართულებები. ოსტეოართრიტის

მიზეზი შეიძლება გახდეს უბედური შემთხვევა ან ტრავმა.

გარკვეულ როლს თამაშობს მეგეილოგობითაც. იგი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ხელების ოსტეოართრიტის შემთხვევაში. თავს იჩენს, აგრეთვე, ძვრები ჰორმონების რთულ ბალანსში.

სიმსუქნით დაავადებულებს უფრო მეტი მიდრეკილება აქვთ ამ დაავადებისადმი, მაგრამ მეცნიერები ვერ მიმხვდნენ, რითაც ეს გამოწვეულია, მხოლოდ ადამიანის სახსრებზე დამატებითი დატვირთვით თუ ნივთიერებათა ცვლის მოშლით.

ექიმები, ჩვეულებრივ, ტიპილის გასუფთვებად ასპირინს ნიშნავენ, ხოლო დაზიანებული სახსრების მოძრაობის უნარის შესანარჩუნებლად და კუნთების გასამგრებლად სპეციალურ ვარჯიშებს. მაგრამ ეს რეკომენდაცია შეიძლება წინააღმდეგობრივ მოგვეგვენოს; ავადმყოფებს ურჩევენ, ერთი მხრივ, არ დაუშვან სახსრების უძრაობა, მეორე მხრივ კი — თავი აარილონ ანთებითი სახსრების დატვირთვას. წყალში შესრულებული ვარჯიშები ორივე მოთხოვნას აკმაყოფილებს.

ზოგიერთი ავადმყოფისათვის დროებითი შევება მოაქვს მასუს, სითბოს, სიცივისა და ბიოლოგიურ უკუკავშირს. თუ ეს ყველაფერი ამაო აღმოჩნდა, ქირურგიულ ოპერაციას მიმართავენ. ხელოვნური სახსრების სრულყოფად ბევრს გაუუმჯობესეს მდგომარეობა და მოძრაობის უნარის გაზრდის საშუალება მისცა.

რევმატოიდული ართრიტის საწინააღმდეგო უფრო ძლიერი პრეპარატები ზეგავლენას ახდენენ იმუნური სისტემაზე. ბევრი მათგანი შემთხვევით აღმოაჩინეს. მაგალითად, ტუბერკულოზის მკურნალობის პრობლემათა დაკავშირებით აღმოაჩინეს თვისება — დაამშვიდოს ანთებითი პროცესები; ოქრო ნაკლებ უნდობა და ტუბერკულოზს, მაგრამ მდგომარეობას უმსუბუქებდა და ავადმყოფებს, რომლებსაც ართრიტიც აწუხებდათ. მალარიის საწინააღმდეგო ზიდროქსიფლოროქსინის სამკურნალო მოქმედება აღმოაჩინეს მაშინ, როცა ართრიტით დაავადებულმა ავადმყოფებმა, ტროპიკებში მოგზაურობისას, შეამჩნიეს სახსრების ტიპილის შემცირება. მეტოტრექსატის რევმატოიდული საწინააღმდეგო თვისებები აღმოჩენილია ფსორიაზით დაავადებულთა მკურნალობისას. ართრიტის მძიმე ფორმებით დაავადებულ ავადმყოფებს, რომლებსაც არ შეეძლოთ მკურნალობის ჩვეულებრივი საშუალებები, უნიშნავენ ციკლოსპორინს, პრეპარატს, რომელსაც იყენებენ ქსოვილების გადანერგვისას.

მეცნიერები ამოწმებენ, აგრეთვე, კიბოს საწინააღმდეგო ექსპერტული პრეპარატების — ინტერფერონისა და ინტერლეკინის ეფექტურობას მძიმე რევმატოიდული ართრიტის მკურნალობისას.

მხედველობის დაზიანება

მოუხედავად იმისა, რომ ეს მედიკამენტები იმედოვნებდა, ექიმები ძალიან ფრთხილად იყენებენ მათ და მხოლოდ მას შემდეგ, რაც სხვა საშუალებები უშედეგო აღმოჩნდება, ვინაიდან გვერდითმა მოვლენებმა შეიძლება გადააქარბოს თერაპიულ ეფექტს, განსაკუთრებით დაავადების ადრეულ სტადიაზე.

ზიდროქსიფლოროქსინის მიღებამ შეიძლება გამოიწვიოს მხედველობის შეუქცევადი დაზიანება, მეტოტრექსატმა — ლეიშმის ან სისხლის დაავადებები. ორგანიზმის იმუნური რეაქციების სტიმულირების საშუალებებმა შეიძლება გაუვლნა მოახდინონ ინფექციისაგან თავდაცვის უნარზე.

— ჯერ კიდევ გრძელდება მაგიური ანთების საწინააღმდეგო პრეპარატის ძიება, რომელიც დათრგუნავს დაავადების სიმპტომებს და არ იქნება ტოქსიკური, — ამბობს ექიმი კრისჩენი.

თარგმან

შორენა ახობაძე

მცირე ინტერვიუ

«ჩვენ გოგაბაშვილის სამყაროს გადმოცემა გვინდოდა...»

ამ ცოტა ხნის წინ თბილისის კინოკარანტენზე გაიშვა და ახალი ქართული მხატვრული ფილმი — „იანანა“, გადაცემული დიდი ქართული კლასიკოსის, იაკოვ გოგაბაშვილის მოთხრობების მიხედვით. ფილმის რეჟისორია ნანა ჯანელიძე.

კინოფესტივალზე „ოქროს არსფიში“ „იანანა“ დაიმსახურა პრიზი საუკეთესო რეჟისორის ნაშრომისათვის.

ვულოცავთ გადაცემა ჯგუფს წარმატებას და გთავაზობთ ირინა ბაჩქალიძის საუბარს რეჟისორ ნანა ჯანელიძესთან.

— ყველაზე მნიშვნელოვანი და არსებითი მომენტი ფილმის შექმნისას მასზე მუშაობის დასაწყისში. მაგალითად, ცნობილია, რომ ფედერაციული ბევრი ჩანახატის აკეთებდა, და, შემდეგ, მთელი ალბომიც კი გამოიცა ამ ჩანახატებისა. როგორც თვითონ ამბობდა, ჩანახატები ერთგვარი მეტოქეა აზრების ჩანახატებისა — ზოგი სიტყვიერად წერს, მე კი ვხატავ. საინტერესოა, თქვენ როგორ იწყებთ ფილმზე მუშაობას?

— ჩემთვის ყველაზე ძნელი დასაწყისია. ძნელია გადაწყვეტილების მიღება. როცა თქმა შეერყეოდა, იწყება მისი განაღდება — რა არის სათქმელი, როგორ უნდა ითქვას, რა ფორმა უნდა მიიღოს მისი მხატვრული სახის ჩამოსაყალიბება. თუმცა ყველაზე მთავარი მაინც სათქმელია, აი, ეს განსაზღვრავს ყველაფერს. თქმის შერჩევის შემდეგ იწყება მასალის შეგროვება. ეს ხანგრძლივი და რთული პროცესია.

— ეს ფილმი ბეჭდვასავით იყო — იგი ჩემგან გამოფრინდა და დავრჩი როგორც ცარიელი და გამოფრთხილი პარკი. თითქმის ფილმმა ყველაფერი ამოიღო ჩემგან და თან წაიღო.

— არსებობს ორგანიზაციული დამოკიდებულება — ფილმი იღებენ მუსიკის გამო ან მუსიკის წერენ ფილმის გამო. თქვენთან როგორ იყო — ფილმი გადაიღო მუსიკისთვის თუ მუსიკა დაიწერა თქვენი ფილმისთვის?

— მუსიკა ფილმის ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტი უნდა ყოფილიყო, თან არ

მინდოდა ნაწილობრივ — მინდოდა სადა, ადვილად აღსაქმელი და ღრმა. სწორედ ასეთი შექმნა ბატონმა ჩანახატებმა. ისიც უნდა ვთქვათ რაც ვახტანგ კახიძის უნდა დაეწერა — ზოგის გაღება სცენარში მინიშნებით იყო, რომ სიმღერას იწყებდა ბავშვის ხმა, ახვედროდა დედა და შეუერთდებოდა მამაკაცის ხმა და გუნდი. ეს ყველაფერი თავიდანვე იყო გასაზრებელი, მაგრამ რაც უნდა უნდა წარმოგვიდგინა, საქმეს არ ვშველებ, თუ თანამაზრე კომპოზიტორი არა გვაქვს.

— ტიპიური როგორ არჩევდით? — ქეთოს დიდხანს ვეძებდი. ფილმის გადაღება ძალიან რთული და მძიმე პროცესია, რაც ბევრ შემთხვევაში განსაკუთრებით აკრძალავს ქეთოს ავადმყოფობის სცენა. ბოლოს ჩემი ქალიშვილი შევეჩერდი. ბაბუა თავიდანვე ვიცოდი, რომ კახი კახსავე იქნებოდა. ალექსი ალექსიძის ერთად გაჩნდა. ბავშვ გოგებაშვილს აქვს ერთი მოთხრობა სულ მატარებლისთვის, რომელსაც სწორედ „აღმწი და დაქვით“ შევამოთხვე. თანაც, როდესაც ბატონი არჩილ ციციშვილი ვხვდები, მდინარე არაფერსაღებდა მგზავს, ვიფიქრე, რომ მისთვის სპეციალურად დამეწერა როლი. დანაშაუნი მანამდე გავიგე, რომ ჩემი ვეძებდი და ვარჩევდი.

— რისი გადმოცემა გსურდათ ქვეყნი ფილმით?

— ჩვენ გვინდოდა გადმოგვეცა გოგებაშვილის დამოკიდებულება საყაროსადმი, მისი სულიერება. გოგებაშვილი იცის, რომ მის მოთხრობებზე უნდა აღიზარდოს ბავშვი და ამიტომ ყველა ნაწარმოებში იმ მარცვალს დებს, რომელსაც

შეუძლია ბავშვი სიბრალული, თავგანწირვა, კეთილშობილება, თუნდაც მტრისადმი შემწონარებლობა გააღვიძოს. ასეთი რამ ხომ ძალიან იშვიათია. ჩვენ გვინდოდა ფილმში გოგებაშვილის საყარო ავტოსასხა. მისი ფრთხილი და კეთილშობილი სამყარო გადმოგვეცა. ბავშვი მაგალითით იზრდება და ამაღლებულის ჰერეტიკით ისიც ამაღლებული ხდება. ველურობის ჩვენებით ბავშვის სული იღუპება. ჩვენ შეგვეძლო ფილმის გადაღება ვესტერნის ფაიდაზე — ქეთოს ერთი მოტაცება, მეორე მოტაცება — მაგრამ მოვერიდეთ. ამ ფილმს კონკრეტული ადრესატი ჰქვია — ბავშვები. ჩვენ გვინდოდა ფილმი, აუცილებლად, ამაღლებულსა და შვენიერზე გადაგველო, სიბნელის გარეშე.

— გამოგივიდათ ის, რაც გეკონდათ ჩაფიქრებელი?

— გადაღების დამთავრების შემდეგ წავითხვე მუშაობის დასაწყისში დაწერილი „პირველი გაზრდა“. აღმოჩნდა, რომ უნდა ის გაგვეთქო, რაც პირველი ეტაპზე გავაზრე და თუმცა ამ „პირველი გაზრდის“ შემდეგ სამი ერთმანეთისგან განსხვავებული სცენარი დაიწერა. გვინდოდა ისეთი განწყობა შეგვექმნა, რომ მაყურებელმა ნეტარება ეგრძნო, დავეწვევინა თავისი ყოფა და ბავშვობაში „წახსულიყო“.

— რამდენ ხანს გრძელდებოდა გადაღება?

— გადაღება დიდხანს გაგრძელდა. გვინდოდა ფილმი წელიწადის ოთხივე დრო ყოფილიყო ასახული. თვითონ გოგებაშვილს აქვს მოთხრობა წლის ოთხივე

დროზე, სადაც ის წერს, რომ წლის ყველა დროს თავისი განწყობა და შვენიერება აქვს. გარდა ამისა, სხვა სირთულეებიც იყო — დაიწყო ომი.

— ზოგადად, რა არის? კარგი ფილმი?

— კარგი ფილმი არის ის, რომელსაც დატვირთული აზრითა და ძიებით. კარგი ფილმი ის, რომელიც ნასაზრდოვია სიყვითლად და სიბრძნით.

— საინტერესოა, თქვენ თვითონ როგორ დაახასიათებდით თქვენი ფილმის სტილს?

— მე ვერ ვიტყვი, რა სტილია ჩემი ფილმი. რასაც ნაწარმოები მოითხოვს, ალბათ, ის სტილი უნდა მონახოს. ჩვენ გვინდოდა, რომ კომპოზიცია კლასიკური ყოფილიყო და მშვიდი პირველი ნაწილი, „გმირი“ მზის სხივად. როდესაც ქეთოს იტაცებენ, სხივი ქრება და სამყარო უფერო, შავ-თეთრი ხდება. როდესაც ბავშვს აბრუნებენ, სამყარო ისევ უფეროა, მაგრამ სხივი ჯერ არ მოაბრუნებულა და მხოლოდ ქეთოს გასხვების შემდეგ ბრუნდება იგივე მთელი დრამატურგიაა ფერისა და შუქისა.

— როდესაც კრიტიკული წერილი წაიკითხეთ თქვენი ფილმის შესახებ რა გრძნობა დაგეუფლათ, ხომ არ გაგჩენიათ შეპასულების სურვილი?

— კრიტიკოსების შემოღებების მიმართ გულგრილი ვარ, იმიტომ რომ შედეგებით არაფერი კეთდება, თუმცა შენიშვნებს მომცემენ, გავითვალისწინებ.

— მომავალში რას აპირებთ?

— ახალი ფილმისთვის ვეშაადები. იდეები ნელ-ნელა იკრებიან.

სხვადასხვა

ბავშვის ზრდის ტემპი

ჯანმრთელობის დაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის თანამშრომლებმა გამოიკვლიეს, რომ ბავშვები წელიწადის სხვადასხვა დროს სხვადასხვა ტემპით იზრდებიან. გაზაფხულის ბოლო თვე — მაისი — ამ მხრივ ყველაზე ინტენსიურია. ბავშვი ამ პერიოდში დაახლოებით 7,3 მილიმეტრით იზრდება. სამაგიეროდ შემოდგომაზე ზრდის ტემპი მკვეთრად ეცემა და ოქტომბერში მხოლოდ 3,3 მილიმეტრს აღწევს.

სიყვარული და გული

ამბობენ, რომ სიყვარულის გრძნობას ერთიორად აღვივებს გულის ინტენსიური მოქმედება. თუ ამა მოსაზრებას ვირწმუნებთ, მაშინ ისიც უნდა ვაღიაროთ, რომ ამჟამის ისრები ადამიანის გულს ყველაზე იოლად „აზიანებს“ ზამთარობით 15 საათზე, გაზაფხულში — 9, შემოდგომაზე კი — 6 საათზე. მეცნიერები ფიქრობენ, რომ გულის აქტიურობა განსაკუთრებით საგრძნობია სწორედ ამ პერიოდებში.

არსებითი ბავშვი

მეცნიერთა აზრით, ჩვენი საუკუნის 70-იანი წლების დასაწყისში დედამიწის ბრუნვის ტემპი ოდნავ შენდობა. ამ პროცესის დანახვა შეუძლებელია თვლით, ცხადია, შეუძლებელია. მას მხოლოდ ზემოქმედობით, თანამედროვე აპარატურა აღწევს. ბუნების იშვიათ ფენომენს თავდაპირველად გეოფიზიკოსები სწავლობდნენ, ახლა კი მათ კლიმატოლოგებიც შეუერთდნენ. ფრანგი მეცნიერების შეხედულებით, დედამიწის ბრუნვასა, ატმოსფეროს ცირკულაციასა და ჩვენი პლანეტის ამინდის შორის მჭიდრო კავშირი არსებობს. ბრუნვის ტემპის შენელებასთან დაკავშირებული ცვლილება ერთბაშად როდი შედგენდება. ეს ცვლილებები, როგორც წესი, თავს იჩენს ყოველი 15-20 წლის შემდეგ.

მასპერმენტაბიტი დასასაუბრის

ყველამ კარგად ვიცით, რომ თუ გვინდა სიცოცხლე გავიხანგრძლივოთ, საჭიროა ვერიდოთ ნიკოტინს, ვივარჯიშოთ ყოველდღიურად, უარი ვთქვათ ალკოჰოლზე, დღე-ღამეში 7-8 საათს ვიძინოთ, ნორმის ფარგლებში დავიცვათ სხეულის წონა, ძილის წინ უარი ვთქვათ ჭამაზე და ა.შ. ეს ყველაფერი მართლაც კარგადაა ცნობილი, მაგრამ ამერიკელმა მეცნიერებმა ყოველივე ეს, ექსპერიმენტებით დაასაბუთეს — ამ შინაგანაწესიდან სულ ცოტა სამი პუნქტის დაცვა სიცოცხლეს საშუალოდ 21,6 წლით ახანგრძლივებს; ყველა პუნქტის შესრულება კი — 30 წლით.

გახსენება

«მე ლამაზი მებობარი მყავდა...»

„მე ლამაზი მებობარი მყავდა, თვალყურსა, წაბლისფერი თმებით, ერთხელ მტრედმა მოუტანა ფრთები, დამტოვა და ღრუბლებს გაჰყვა ცადა...“

მარგებელია, „ნიშნა“, „ვალის ბეჭოზაზე“.

არ გაუშვარდა. ცხოვრება მძიმე ხვედრის უშნადებდა თურმე: ბავშვობის მძიმე წლები. წვრილშვილიანი ოჯახი. სკოლის წლებში მხატვრულმა ტანვარჯიშმა გაიტაცა, დიდ მომავალსაც უწინასწარმეტყველებდნენ. პროფესიით ბიოლოგი იყო, მაგრამ ოცნებად თვებში და კინომანიაობის საინტერესო ცხოვრება რჩებოდა.

ყველაზე რთული — ცხოვრებაში საკუთარი როლის მოძიება თუ გაუქრდა? ვაჟისა და სუსტ უღმრთედ დრო-ფაშში დარჩენა ემძიო? უსაშველოდ განიცდიდა ქართულ-რუსურ კონფლიქტს, სევდასა და მწუხარებაში ჩაძირა, დარღიანი და მარტოხლო ჩანდა.

ვერ გავუვით, მივატოვეთ, როცა მოსკოვში გადასვლა გადაწყვიტა არ დაფუძნდით, თურმე საბედისწეროდ მხოლოდ მაშინ მოვევით გოგონს, როცა ასე მოულოდნელად

ლად დასრულდა მისი სიცოცხლე. იქნებ სიკვდილის შემდეგ მაინც მივატოვო ის ბატონი, რაც ვერ შევძელით სიცოცხლეში, იქნებ ახლა მაინც ვთქვათ ის, რისი ღირსიც უღაგოდ, იყო.

ნიკოლოზ სანიშვილი, კინორეჟისორი: — მანანა ლამაზი გაელვება იყო ქართული კინოში. მისი არაჩვეულებრივად მომზიბლავი გარეგნობა ატყვევებდა მნახველს. ამას ნიჭიც ერთვოდა და ძალზე იოლი იყო მასთან მუშაობა. ახალ ფილმში მივიწვიე მთავარი როლიც. არ დავცალდა. უზომოდ ჩამწვრიტა გული მისი სიცოცხლის ასეთმა ტრაგიკულმა ფინალმა.

ლემი ბაშკინიშვილი, მსახიობი: — მე და მანანა პარტნიორები ვიყავით „იანანაში“. საოცარი გოგონა იყო. ბიჭები როგორც კერას, ისე ვეთყუანებოდით. ამაყი იყო. მისი სიწონივლე შედგმეს არაფერს გაუგებდებოდა. ახლაც კარგად მახსოვს ფილმზე მუშაობის პერიოდი. მანანას შესანიშნავი გარდასახვის უნარი ჰქონდა. ხშირად სთავაზობდა რეჟისორს ამა თუ იმ მიზანსცენის თავისებურ გადაწყვეტას.

ბიორგი მამათარაძე, მსახიობი და რეჟისორი: — მანანა დაუფიქრია ჩემთვის — მისი უაღრესად ალღო, გულლი ბუნებისა და რასაკვირველია, გარეგნული მშვენიერების გამო. ბოლო დროს ხშირად ვეღარ ვხვდებოდით ერთმანეთს. საწარელია იმის დაჭერება, რომ ის აღარ არის.

მე და მანანა მეგობრები ვიყავით, განსაკუთრებით ბოლო წლებში დავახლოვდით. ჩემზე ათი წლით უფროსი იყო, მაგრამ მისი ბავშვური უმუალობის გამო ჩვენს შორის ასაკობრივი ზღვარი არ არსებობდა.

უდიდესი სიყვარული შეეძლო და ეს აუზღუნელი სიყვარული ჩაიტანა საფლავში ისევე, როგორც მრავალი სხვა აუზღუნელი ოცნება.

სიზმარით დამირჩა მოგონება ერთ უღამაშეს ჭაღზე, რომელიც, მოუხედავად მძიმე პირადი ცხოვრებისა, სავსე იყო სიკეთით.

„საიდან მოდის სიღამაზე და სად მიდის იგი?“ — ეს დიდი ადამიანური გულისწინილი ჩვენი შორის გაუტანლობით, უმადურობითა და უფუარდებობით ჩამქრალი ღამაში სულის მოწარებაა.

ნიკო მალაქაშვილი

ის მართლაც საოცრად ლამაზი იყო, ხათო, მორიდებული. მერვე კლასის მოსწავდე რეჟისორმა გუგული მგელაძემ მიიწვია ფილმში „ციკარის ზარები“ — ასე დაამახსოვრდა მაყურებელს შვედიგით მოხსენიებული, ეშანიანი, თვალმზიბილი და კლემპოხილი — მანანა ცხოვრებოვა, ჩვენი ბოლოდროინდელი ქართული ყოფიერებისა და ტრაგიკის მსხვერპლი, რომლის სიკვდილმაც თავსარდამცემად შეგვასწენა ადამიანებს წარმავლობის ტყივლი და პიროვნული ბედისწერის სიმძაფრე.

თითქმის ბედნიერი უნდა ყოფილიყო: „იანანაში“ ეკრანებზე გამოვლდისთანავე, 70-იან წლებში, დიდად ბოჰულარული გახდა. ამას მოჰყვა „გათენების წინ“, „მშვიდობით ინესა“, „სათაბლა“ („არმენიუმი“), „თეთრი სახლები“, „ციცილოვანი დღეები“ („უზბეკიუმი“), „ივია მე და ფელიტონა“, „ეს მწვანე, წითელი სამყარო“, „ზოგა კირი

«ქართული ოღისევის» პირი წელი

13 აგვისტოს შესრულდა ერთი წელიწადი, რაც დედაქალაქის გარშემო, ყველა ქვეყნისა და დედაქალაქის გავლით, მართლმადიკო ევლით მოგზაურობის ჩვენი თანამგზავი, 54 წლის თბილისელი ინჟინერი, გინესის თერთმეტეზის რეკორდსენი ჯუმბერ ლეყავა. „აღმაინი ლეყავა“, „ქართული ოღისევი“, „ტანმოქმედი შვარცნევერი“ — ასეთი ეპითეტებით ამკობენ მას მსოფლიოს საინფორმაციო საშუალებები.

ერთ წელიწადში მოგზაურობა განვლო საქართველო, თურქეთი, კვიპროსი, ისრაელი, თორმეტი არაბული ქვეყანა, ირანი, პაკისტანი, ინდოეთი, შრი-ლანკა და ამჟამად ნეპალისკენ მიემართება.

2000 წლის პირველ იანვარამდე გასაგებია 200 სახელმწიფო, 260 ათასი კილომეტრი.

სწორედ ამ მოგზაურობის ერთი წლისთავს მიეძღვნა საგანგებო პრესკონფერენცია, რომელიც საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სსდომათა დარბაზში გაიმართა 10 აგვისტოს.

ჟურნალისტებისა და გულშემატკივრების შეკითხვების პასუხად 22 ქვეყანაში მოგზაურობის დეტალებზე ისაუბრეს პრესკონფერენციის წამყვანებმა საგანგებო-სამეცნიერო-საწარმოო ფირმის გენერალურმა დირექტორმა, ამ მოგზაურობის პროგრამის ხელმძღვანელმა თემურ მაისურაძემ, გინესის კლუბის ვიცე-პრეზიდენტმა ნარიმან იაშვლიაშვილმა და მსოფლიო მოგზაურობის სააგენტოს ხელმძღვანელმა გვანჯი მანიაძემ.

მოგზაურობის სპონსორებს, პროგრამისა და სააგენტოს ხელმძღვანელებს საინტერესო და საგულანძობო მოსაზრებები გაუზიარეს ჯუმბერ კასრაძემ, ივანე ჯაფარიძემ, ჯუმბერ ჯიშკარიანმა, ზაურ ფთიფთაძემ, ავთანდილ ციბაძემ, რობერტ ღარიბაშვილმა, ჯუმბერ აბრამიძემ და სხვებმა.

პრესკონფერენციაზე გამოხსენებები ტელეჟურნალისტმა დამსწრეთ გააცნო დედაქალაქის გარშემო იანვარ-აპრილში მოგზაურობის წინადადება, რომელიც საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სსდომათა დარბაზში გაიმართა 10 აგვისტოს.

დან პირესამდე — მარმარილოსა და გველის ზღვებში გადღაზილი დაბრკოლებები. მან აღნიშნა, რომ თბილისში აგებული საკონსტრუქციო იანვარ და მისი კაპიტანი ქარიშხლებსა და ძლიერი შტორმებისგან დახუროლი აფრთხილება და დაზიანებული ნელსწიკით ატლანტის ოკეანეში, რა თქმა უნდა, ვერ გავა.

ეროვნული რადიოკლუბის „საქართველო“ თავმჯდომარე მამუკა კორძაიამ განაცხადა, რომ პრესკონფერენციის დაწყებამდე ნახევარი საათით ადრე პირესამდე რადიოთი ესაუბრა ნუგზარ კიკნაძეს და აღნიშნა უცხოელი და იქაური ქართველი გულშემატკივრების თანადგომის მრავალი ფაქტი. შემდეგ დასძინა, რომ ნუგზარ კიკნაძე საქართველოდან სპონსორების დანაშაულებს ელოდება.

დასასრულ პრესკონფერენციის მონაწილეებს გააცნეს საქართველოს საზღვარი დეპარტამენტის, ფოთისა და ბათუმის საზღვარი-საგზაო ნაგებობებისა და ყველა შემთხვევაში მამულიშვილისადმი მიმართვის ტექსტი, რომელიც ამ დღეებში გამოქვეყნდება და იმედია საზოგადოებას ნუგზარ კიკნაძისთვის რეალური დახმარების გასაწყვეად განაწყობს.

ნუგზარ კიკნაძე
დახმარებას ელოდება

ძაბვის ცვალებადობის გამო თქვენ მუდმივად, დეტალურ საფრთხის წინაშე, რომ გადაგვწყვეტათ მაცივარი, სარეცხი მანქანა, ტელევიზორი, კომპიუტერი, მაგნიტოფონი ან სხვა რამე. ელექტროტექნიკის შეკეთებას კი დღეს ასტრონომიული თანხები სჭირდება. ამ უსიამოვნებისგან თქვენ საიმედოდ დაგიცავთ

დამცავი ავტომატი „რუბიკონ-2“

მისი საშუალებით შესაძლებელია ელქსელში ჩაერთოს სამი მაცივარი ან სხვა აპარატურა. თუ ძაბვა გადაჭარბებს 260 ვოლტს ან დაეცემა 170 ვოლტამდე, ავტომატი გამოერთავს მასზე მიერთებულ აპარატს და ჩართავს ნორმალური ძაბვის დამყარების შემთხვევაში.

ფირმა დაკვეთით დაამზადებს მთელი ბინის საერთო გამომრთველს, რომელიც ძაბვის გადახრის შემთხვევაში დაიცავს ყველა ელექტრომოწყობილობასა თუ ნათურებს.

ნელსწიკო პრაქტიკულად არ ფუჭდება, მაგრამ დაზიანების შემთხვევაში ფირმა მას უფასოდ გამოგიცვლით. „რუბიკონი-2“-ის ფასია 10 000 მანეთი, მისი შეძენა შეგიძლიათ შემდეგ მისამართებზე: კ. გამსახურდიას, 35. საოჯახო საქონელი. ან ჭავჭავაძის, 11. მაღაზია №32.

ფირმის ტელეფონებია: 39-80-51, 23-09-67;

თუ „რუბიკონ-2“-ის ფასი გეგმათი, იპო-თხეთ, რა დაგიხმებათ გადასახადი აპარატურის შეკეთება.

პირველი საპენსიო ფონდი

სამუშაოდ იწყებს აგერტებს — 45 წლამდე

ასაკის, საინფორმაციო გარემოს,

კომუნიკაციური მანდილობის.

ჯამაგირი გამოშვებით

— უცხოურ ვალუტაში

მისამართი: ი. ჭავჭავაძის 60.

მობრძანდით 10-დან 12 სთ -მდე

დასტურები

სამპიტხველო

ფანტასტიკა

მე-10 გვერდიდან

— წამოდი! — დაუფიქრებ ჯერის. საკუთარში შეგვარდით. ბუდღოზური ისევ შეტევაზე წამოვიდა. შენობა შეზარდა. ორივე დარტყმა და შენობისგან გაყვას დასაღვე დახდოდა დარტყმა.

ორი დიდი ბილინი ემოციით. კართან ცარიელი ბოთლებით სავსე ყუთები ეწყო. პერანგი ჩაიხივ, ოთხი ბოთლი ავიღე, ბენზინით ავაგეს და პერანგის ნახევრით თავი დაეცვი. ოთახში დაბრუნდით. წინა კედელი აღარ არსებობდა. შემონგრეულში მიმე კოჭი ედო. ბუდღოზური უკან ისევდა. მიხვდით, გზა ხსნილი იყო და წვენი ჯერი დადგა.

— მოუკიდე ბოთლებს! — ვუბრძანე სატვირთოს მძღვალს.

მე და ჯერი შემონგრეულს ვეცით და გარეთ გავცვი. ჯერი წინ გარბოდა. ფეხქვეშ საზღვრად ხმაურიდან დამსხრეული მინა. პერანგი ბენზინის მიხე სუნი დადგა. სინათლე უფრო აკაშკაშდა და ხმაც უფრო მეკეთრდა გაისმა.

„პატრულისკენ“ ჩვენსკენ დაიძრა.

ბიჭი კოჭს გადახტა; მე მარჯვნივ გავდარი. ჯერის გასრულიდა ბოთლი მინამდე ვერ მიღწია. მეორე ბოთლი ბუდღოზურის ციკლზე დაეცა. ციკლის ალმა მეტალი აულოკა და ვერაფერი დააკლო. ჯერი გასაქცევად შებრუნდა, მაგრამ შეუბრუნებელი ოთხტანიანი მასა წარმოუდგენელი სისწრაფით მოჰქროდა. ბიჭის ხელი პერანგი შეტრიალდა და წინის მანქანის ქვეშ გაუჩინარდა.

მე ერთი ბოთლი ღია კაბინაში შევაგდე მეორე კი ძრავაში. ორივე ერთდროულად აფეთქდა და ციკლის სწი დაიძრა.

ბუდღოზურმა ტკივილისა და სიბრახისგან დაიღმუვლა და მიგრადივით ფორთხვით თხრილისკენ წავიდა. ლითონის მუხლებიდან ხსხხილი სდიოდა. იმ ადგილას, სადაც ჯერი გაქცეულია, ბიჭების გროვდა დარჩა. როცა აფეთქების ხმა გაისმა, „პატრულისკენ“ თითქმის თხრილთან იყო მისული.

დაუფიქრებ შენობისკენ მეორე მანქანა წამოვიდა დინდოდა.

სატვირთო მანქანები

სატვირთოს მძღვალს დაიძრა და გვერდით კარისკენ გადარდა.

— არა! — დაიფიქრა მზარეულმა, — არ გახვიდე!

მაგრამ ის უკვე ქანაში იყო და თხრილისკენ მიბრუნდა, რომლის იქითაც ტრი-ალი მიწის ოქროვდა.

ეტყობა, გვერდით კარსაც მანქანა დარა-ჯობდა — პატარა პიკაპი, რომელსაც „ვონგის სამრეცხაო“ ეწერა. იგი ისეთი სისწრაფით დაატყდა თავს გაქცეულ კაცს, რომ ეს უკანასკნელი ვერც კი მიხვდა რა მოხდა. ქვეშაზე ფეხშიშველად სხული ედო — დარტყმისას ფეხსაცმელი გაძრა და სადღაც შორს გადავიდა.

მანქანამ ნელა გადაურა ბეტონის ბორ-დოვრს, მერე ჯერის ნემსს და შეტრია. მისი უზარმაზარი დინამიკა უკვე კოჭში იფრქვოდა. მოულოდნელად სიგნალის ხმა გაისმა.

— შეწყვიტეთ! — თავი ედარ შეიკავა გოგონამ, — გემოვით, გემოვით-მეთქი, გემოვით...

მაგრამ მანქანის სიგნალის მწიგანა ხმა არ შეწყვეტილა. მიხვდით, წელანდელით, ი-ვე სიგნალს გადმოსცემდა — მას სურდა ყველა მანქანა გამოგვეცვლა.

— წავალ — თავი გამოვიდე — ბენზინის საქანი ყველა სვეტი ღია?

ზანგმა თავი დაიხილა. უკანასკნელ ხუთ წუთში ორმოცდაათი წლით მაინც დაბრუნდა.

— არა! — დაიკილა გოგომ, — შეატრეთ! დაამსხრეთ, დაწეთ, დაამტკიცეთ! — ხმა სასოწარკვეთილ ხრიალში გადავიდა.

მზარეულს იგი მაგრად ეჭირა ხელში. როცა მხეზე გამოეყარდა, გული ამოვარდნაზე მოქნდა. მოწვევა მომინდა, მაგრამ ბენზინის გასამართ სადგურში ვინ ეწევა?

სატვირთო მანქანები ჩამწკრივდნენ. სა-მრეცხაოს პიკაპი ჩემს ახლოს გაიტრუნა. იგი მოდარაჟე ძაღლივით იღრინებოდა, კბილებს აღრავლებდა. ერთი არასწორი მოძრაობა და გამაქრობდა.

ბენზინის ჩასასხმელი შლანგი ავიღე პირველი ავტოს ონკანი გაუსვნი და სატვირთო მანქანების ბაქებში ბენზინის ჩასხმა დაიწყე. ნახევარი საათში პირველი ავტო დაიკავა და მეორეზე გადავიდა. მანქანების ბაქებს ხან ბენზინით ვაგებდი, ხანაც დიზელის საწვავით, მაგრამ რიგი არ დადილა.

თავიან მზისა და ბენზინის სუნისგან თავი ამტკიცედა ცერა და ხაზვნებულ თითებს

შუა ბებერები გამიჩნდა. მაგრამ, აბა, მანქანებმა საიდან უნდა იცოდნენ, რა არის ბებერა, თავის ტკივილი, შისი დაკვრა. მათ მხოლოდ მიღები და ლითონის დეტალები იცინ, კიდევ თავიანთ უწინდელ პატრონებს ცნობენ, და ალბათ, ისიც იცინ, რომ მარღებში სისხლი გვიდგას.

როცა ბენზინის ბოლო ავზიც გათავდა, შლანგი მიწაზე დაგდე. ოთხწუკრივ რიგს ავტორტასაზე თვალი არ სწვდებოდა. გამონა-ბოლქვისგან ჰორიზონტი არა ჩანდა.

— მორჩა, — ვთქვი, — საწვავი გათავდა, ბიჭებო.

უმაყოფილო ბუზუნს გაისმა. მალე უზარმაზარი ვერცხლისფერი ცისტერნა გამო-ჩნდა, რომელსაც ეწერა: „ჩაისხით, ფილიპს-66“. იგი საუკეთესო საწვავია მსოფლიოში“. ორი ავზი ავაგეს და ისევ გაუგებრდნენ ბენზინის ჩასხმა.

მერე დროისა და მანქანების ანგარიში სწრაფად დაგვარდა. განუწყვეტლივ ეხსნი საზურავებს ბენზინის ბაქებს, შიგ შლანგს ვდებ, მანქანა კი ჩატუბებს იწყებს... საშინელი სუნი ამდის, ბებერები დამისკდა და სითხე მდის. თავი ისევ მტკიცეა. არა, ვერ გავუძლებ. გრძნობას დაგვარდა და ყველაფერი დამთავ-რდება. მანამდე ჩავასხამ ბენზინს, ვიდრე გული წამეცა და დავეცემა.

მზარეუ შავი ხელი დაინახე.

— წადი, დაისვენე, — მითხრა მზარეულმა, — საღამომდე შეგცელი. ეცადე დაიბნო.

შლანგი გავუწოდე.

გოგო კუთხეში წვეს და თავქვეშ სუფრა ამოუღო. ძილშიც კი დაძაბული და მკაცრი სახე აქვს. მისი გაღვიძება მალე მომიწევს.

უკვე ჩამოხვედნა დაიწყო — ზანგმა ხუთი საათი იმუშავა, მანქანები კი მოდიან და მოდიან.

ამასაც მოუწევს მუშაობა. ვამჩვენებ, როგორ უნდა ჩაასხას ბენზინი. ცხადია, არ ვიცით, შეტყვებს, მაგრამ თუ სიცოცხლე სურს, უნდა ისწავლოს.

„გინდათ ამითი მონა გახდეთ?“ — აღმუთოდა მაშინ მზარეული. იქნებ, გაქცევა შეეძლო? თხრილამდე თუ მივადწიეთ, მერე მიწის ოქროვდა. იქ სატვირთო მანქანები მასტოდონტებზე იყო ჩაფლობიან, და გავიქ-ცევით, გავიქცევით...

...უკან გამოქცეულა.

მერე გამოქცეულს კედლებზე ნახში-რით დაგხატა: ეს მთავრის ქაღალდითა; ეს ხეა; ეს კი „ბატა“ ნადირობისა.

საეჭო კია რამე გამოვიდეს. მთელი დედაქალაქი ასფალტით არის დაფარული.

წარმოვიდგინე, სატვირთო მანქანების კოლონები როგორ ავსებენ ჭაობებს სილით. ბუდღოზურები ეროვნულ პარკებს მიწასთან ასწორებენ — დედაქალაქი ერთ უზარმაზარ ეპიდ ქვეულა. მერე ასფალტის დასაგები მანქანების ჯერი დადგება...

მაგრამ ესენი ხომ მანქანები არიან და ვერ გამარჯვდებიან! ორმოცდაათი-სამოცი წლის შემდეგ, დაფარული რკინის გროვებზე იქცევან. მკვდარი რკინის ყუთებზე, რომ-ლებსაც თავისუფალი ადამიანები ზედაც არ შესედავენ.

არა, არც მთლად ასე უბრალოდ არის საქმე. თვალი დაგვჭე და კონკრეტული დაინახე. მანქანების მონა ადამიანები ახალ-ახალ მანქანებს იგონებენ და აწვობენ...

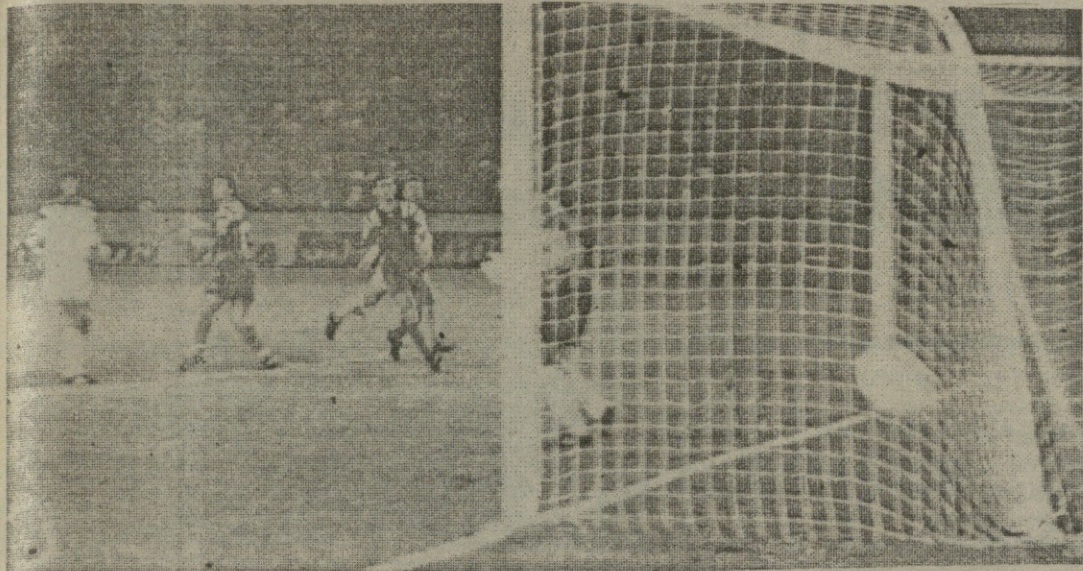
ზანგი უკვე ქანაობს. დროა გოგო გავადვიოთ.

ორმა თვითმფრინავმა სიბნელეშეპარულ ცაზე ვერცხლისფერი კვადი დატოვა. ორ-როგორ მინდა მათში ადამიანები ისხდნენ.

თარგმ

ბიორბი ნაზალიძე

ფეხბურთი

“დინამო” — „უნივერსიტეტი“ — 2:0

ცხრა აგვისტოს ეროვნულ სტადიონზე 50000 გულშემატკივარი მოვიდა. მათ შორის უცხოელი სტუმრებიც იყვნენ. იქვე შედგინდა „ტრანს-სპორტის“ გუნდის წარმომადგენლები და ტრანსფერული გულშემატკივრები, რომლებიც ტრანსფერანტების დემონსტრირებით და „შოთას“ ძახილით მხურვალედ ქომაგობდნენ თავიანთ კერძს.

„დინამო“ დაამარცხა მეტოქე და განმეორებითი მატჩის წინ მნიშვნელოვანი უპირატესობა მოიპოვა. თბილისელთა მთავარი მწვრთნელი გუნდის თამაშით კმაყოფილია. თუმცა, ბატონ გივი ნოდიას თქმით, შოთა არველასძის ტრავმა რომ არა, ანგარიში უფრო შთამბეჭდავი იქნებოდა. „დინამოს“ თამაში რუმინელთა მწვრთნელმა სათანადოდ შეაფასა. მან თბილისელთა შორის რეზო არველასძე გამოაყურა და თქვა: „დინამოს“ ბევრი ნიჭიერი, მაღალტექნიკური ფეხბურთელი ჰყავს, ამიტომ მეორე ტაიმის წინ ჩემს ფეხბურთელებს ვუთხარი, მეტოქეს ბურთის მიღებისთანავე ნუ მივარდებით-მეთქი, რადგან დინამოელები ძალიან კარგად ფლობენ ბურთს“. ეს სიტყვები ზუსტად ასახავენ რუმინელთა მდგომარეობას. კრაიოველში დათრგუნულები არიან. ვიქტრობ, ეს ფაქტიც ჩვენს სასარგებლოდ შეტყვევებს და თამაში ისე უნდა ავანსოთ, რომ რუმინელებმა ვერ შეძლონ მათ ხელთ არსებული რეზერვების გამოყენება.

მეორე რაუნდი 23 აგვისტოს გაიმართება. საკმარისია თუ არა ორი ბურთის უპირატესობა? თუ თბილისელებმა ასეთივე ენთუზიაზმით ითამაშეს, ალბათ, საკმარისი იქნება, მაგრამ არა მგონია, რუმინელებმა თამაში ასე ადვილად დათმონ. უფრო მეტიც, კრაიოველთა რიგებში დისკვალიფიკაციის შემდეგ გამოვა კრაიოვიანუ, რომელიც, რუმინელი ჟურნალისტების თქმით, საუკეთესოა და ყველა თანაგუნდელზე ერთი თავით მაღლა დგას. ლიდერის გამოჩენა მთლიანად შეცვლის გუნდის, კერძოდ, ნახევარდაცვის თამაშს. სხვა ამბულაში მოგვექსნებიან სტინგა, პაპურა და განე. ამდენად, გაუფრთხილება კრაიოველთა თამაშის ხარისხიც. რუმინელთა მწვრთნელმა თქვა: „უნივერსიტეტის“ შეტევის გარდა აღარაფერი დარჩენია. ამიტომ თამაშის ტაქტიკას იერიშებზე ავაგებთ“. ამ სიტყვებიდან გამომდინარე, ალბათ, მიზანშეწონილი იქნება, „დინამო“ დახვეწოს დაცვაში დაზღვევაზე თამაში და სწრაფი კონტრიერიშები განახორციელოს.

რუმინეთში გამგზავრებამდე თბილისელები ეროვნულ ჩემპიონატში ჩაებმებიან და ორ შეხვედრას გამართავენ. 14 აგვისტოს ჩემპიონატის პირველ თამაშზე ყვარლის „დურუჯს“ უმასპინძლებენ, ხოლო, საგარეუდოდ, 21 აგვისტოს ევროპაში გაემგზავრებიან.

ჭადრაკი

ალისა გალიაშოვა — ივანეშვი

22 წლის ალისა გალიაშოვა-ივანეშვი ეროვნებით ქაზახელი თათარია ურარდელა მოიყვრო რუსეთში გამართულ შეჯიბრებებში გოგონათა შორის თანდათან არ შესაბამისი უფლებების მოქალაქე გახდა. ამიტომ რუსეთი საკლარკო ფედერაციის მესვეურთათვის ფრიად უსამართლო მოვლენა იყო გალიაშოვას გათხოვება ცნობილ ლეგენდარულ დიდოსტატ ვასილ ივანეშვი და მისი მუდმივად საცხოვრებლად გალიაშოვას ამ სიაში 2370 ქულა ჰქონდა, 1991 წელს — 2485, 1992 წელს — 2410, შემდეგ 2410. მართალია, შედეგ გალიაშოვას რიტინგი გაუმჯობესდა. უკანასკნელი მონაცემები: აქ გალიაშოვას უკვე ძალზე მაღალი მაჩვენებლები აქვს — 2475 ქულა, რაც მსოფლიოში მეშვიდე შედეგია.

როცა 1991 წლის ნოემბერში სუბოტაის საზონათში ტურნირი გაიმართა, ბევრი ექსპერტ: მოელოდა, რომ გალიაშოვა გამარჯვებული ექვეყნულში მოხვდებოდა. სინამდვილეში სულ სხვანაირად მოხდა. ალისა, როგორც ყოველთვის, უკომპრომისოდ თამაშობდა რისკს ეწეოდა და სამივე ჩინელ ოსტატთან დამარცხდა. საბოლოოდ მან 13 შესაძლებლობა მოიპოვა 8-12 ადგილები გაიყვანა. მართალია ისეთ მოქალაქეებთან, როგორიც არიან მარტა ლიტინსკაია, სვეტლანა მატვეივა, ქეთევან კახიანი და ანუხ სოფიევა.

უკანასკნელ წლებში გალიაშოვა, მას შემდეგ, რაც საცხოვრებლად ლეგონში გადავიდა და ივანეშვის სახით ძვირფასი მოკავშირე შეიძინა, ყოველთვის უკეთეს შედეგებს აღწევს. 1992 წლის ივნისში იგი პირველ დარჯიშე თამაშობდა მინდის საერთაშორისო ოლიმპიადზე უკრაინის გუნდში ალისას დებიუტი ორმაგი გავრთი ბრწყინვალე გამოდგა. მან 14 შესაძლებლობა მოიპოვა 11 ქულით (ქულათა 78,57 პროცენტით) მეორე ადგილი დაიკავა მათ ჩიხურდინის შემდეგ (11,5 ცამეტადან ქულათა 88,46 პროც.) გასწრო მსოფლიო ჩემპიონ სოუ ჟუნს (10 ქულა ცამეტადან 78,92 პროც.). უკრაინის ნაკრებშიც, თუმცა გალიაშოვას გარდა იქ თავი არავის გამოუჩინა, ფრიად საპატიო მეორე ადგილი დაიკავა.

კიდევ ერთი დიდი წარმატება იყო მორიგ საზონათში ტურნირში ერთ-ერთი საპრიზო ადგილის დაკავება და პრეტენდენტთა ასპარეზობაში გამოსვლის უფლების მოპოვება ამით გალიაშოვამ მსოფლიოში ერთ-ერთი უდიდესი დიდოსტატის რეპუტაცია მოიპოვა.

გალიაშოვა-ივანეშვი კარგა ხანია პროფესიონალი მოქალაქეა. იგი თავის მეუღლესთან ერთად მთელი წლის განმავლობაში განუწყვეტელი მოგზაურობს, ერთი ქვეყნიდან მეორეში გადადის, უამრავ საერთაშორისო ტურნირში მონაწილეობს. საკმარისია აღინიშნოს, რომ წლის პირველ ნახევარში (უფრო ზუსტად, პირველ 5 თვეში), მან უკვე ითამაშა 33 „სარეიტინგო“ მატჩი, პირველი ადგილი დაიკავა ბელგრადის ტრადიციულ „მარტის ტურნირში“. ისიც ვთქვათ, რომ ჩათვლაში არ შედის მონტე-კარლოში „ქალბატონებისა და სენიორების“ ორწრიან მატჩ-ტურნირში ვაუ დიდოსტატებთან ნათამაშევი 14 მატჩი, სადაც გალიაშოვამ 6,5 ქულა მოაგროვა, რაც ცხადია, ძალიან კარგ შედეგად უნდა მივიჩნიოთ.

ერთი სიტყვით, ახლა ალისა გალიაშოვა-ივანეშვი გაცილებით უკეთ თამაშობს, ვიდრე, ვთქვათ, ორი წლის წინათ. იგი ექვემდებარება ტექნიკურ მოქალაქეების სერიოზული მეტოქე იქნება.

უკანასკნელ წლებში ჩინელმა მოქალაქეებმა გალიაშოვას წარმატებებს მი-აღწიეს. ჩვენ მხედველობაში გააქვს არა მარტო ის, თავისთავად უმნიშვნელოვანესი ფაქტი, რომ სრულიად ახალგაზრდა სოუ ჟუნს მსოფლიო ჩემპიონი გახდა, არამედ ჩინელი მოქალაქე ქალების მიღწევებიც საერთაშორისო ოლიმპიადებზე, გენგაზე, საზონათში ტურნირებზე და პრეტენდენტთა ასპარეზობებზე დღეისათვის, უკვე შეიძლება ლაპარაკი სამ ჩინელ ოსტატზე, სოუ ჟუნის გარდა, რა თქმა უნდა, რომლებიც უდავოდ მიეკუთვნებიან თანამედროვეობის წამყვანი მოქალაქე ქალებს ჯგუფს. ესენი არიან პენ ჯაოცინი, ვან პინი და ცინ კაიძინი.

ამ „შესანიშნავ სამეფოდან“, რომელიც მსოფლიო ჩემპიონ სოუ ჟუნთან ერთად წლებულ სალონიკის საერთაშორისო ოლიმპიადზე ითამაშებენ ჩვენ აქვრად გვინდა გამოვყოთ პენ ჯაოცინი, პრეტენდენტების მომავალი მატჩ-ტურნირის მონაწილე.

პენმა, რომელიც 1991 წელს აღდგა საერთაშორისო ქალაქში ნაკლებად ცნობილი იყო, პირველად ყურადღება მიიქცია ამ წლის ნოემბერში, ქ. სუბიტკაში (იუგოსლავია) გამართულ საზონათში ტურნირში. უფლებას იძლეოდა, ერთხელად სამი ჩინელი მოხვდებოდა, მაგრამ მათ შორის განსაკუთრებით გამოიჩინა თავი პენმა, რომელმაც 13 შესაძლებლობად 9 ქულით პირველი — მეორე ადგილები გაიყვანა მსოფლიოს ხუთგზის ჩემპიონ ნინა გაფრინდაშვილთან. ეს ცხადია, უდიდესი გამარჯვება იყო ჟურნალის „შანხაინ ვესტნიკი“ (მოსკოვი) წერდა: „მათ (ჩინელებმა) წარმატება კოლოსალური სიმტკიცის, შრომისუნარიანობისა და პირდაპირ ვთქვათ, საკმაო ილბიანობის ხარჯზე მოიპოვეს. თუმცა, როგორც ცნობილია, ილბილი მხოლოდ ძლიერებს აქვთ“.

საქმიანი წრეების, ტურისტული ორგანიზაციებისა და კერძო პირების საყურადღებოდ!

ყოველ კვირა დღეს სრულდება რეისი

"BOEING 737-300"

ტიპის თვითმფრინავით

თბილისი-კიოლნი-ბონი-თბილისის მიმართულებით.

ფრენას აწარმოებს

ავიაკომპანია

„ტრანს-აერ-გლოუბი“ და

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის

ავიაკომპანია **„გერმანია“**

გაფრენა თბილისის აეროპორტიდან 24სთ 30წთ ბილეთის ღირებულება თბილისიდან თბილისამდე: საქართველოს მოქალაქეებისათვის 480 ლმლარი, ტურისტული ფირმებისათვის, რომლებიც თანამშრომლობენ „ტრანს-აერ-გლოუბთან“ და აწყობენ მოგზაურობებს 370 ლმლარი.

დაწვრილებითი ცნობებისათვის მოგვმართეთ შემდეგ ტელეფონებზე: 22-61-25; 23-54-81

ბილეთები იყიდება მისამართზე: **ჭავჭავაძის ბაზარი, 80.**

მსუბუქი ავტომობილების მფლობელთა საყურადღებოდ!

თუ გსურთ, რომ თქვენმა ავტომობილმა იმუშაოს იაფ (თითქმის უფასო) და ეკოლოგიურად სუფთა საწვავზე — ბუნებრივ გაზზე, დარეკეთ შემდეგ ნომრებზე:

10-დან 17 საათამდე: 88-75-87; 19-დან 22 საათამდე: 29-87-77

ფირმა უზრუნველყოფს აპარატურისა და თანამედროვე მსუბუქი ბალონების დაყენებას და საგარანტიო მომსახურებას.

პენ ჯაოცინი

რომ საქმე მარტო ილბაში არ იყო, ეს პენის შემდგომმა გამოსვლებმაც დაადასტურეს. 1992 წლის 7-25 ივნისის მინი-ლაში ქალთა მე-16-ე საერთაშორისო ოლიმპიადე გაიმართა. პენი ჩინეთის გუნდში მეორე დარჯიშე თამაშობდა მსოფლიო ჩემპიონის შემდეგ და 9 შეხვედრიდან 5 ქულა მოაგროვა (5,5 6 პროც.) თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებას, რომ ამ დარჯიშე ისეთი ცნობილი დიდოსტატები გამოდიოდნენ, როგორიც მარტა ლიტინსკაია (უკრაინა) და ელენა ახმელოვსკაია (აშშ) არიან, პენის შედეგი უდავოდ კარგად უნდა ჩავთვალოთ, თუმცა, აქ ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ გუნდის საერთო წარმატებაში — შესამადგელი (28,5 ქულა), საქართველოს (80,5 ქულა) და უკრაინის (29 ქულა) ნაკრებებს შემდეგ მეტი წვლილი სულ სოუ ჟუნმა (10 ქულა 13-დან, 78,57 პროც.) და ცინ კაიძინმა (8,5 ქულა 11-დან, 77,27 პროც.) შეიტანეს, ვან პინმა კი იმდენივე მოაგროვა, რამდენიც პენმა.

პრეტენდენტების ტურნირი 1993 წელს შუა პოლგარისა და ნანა იოსელიანის წარმატებით აღინიშნა, მაგრამ სამივე ჩინელმა დამატკიცა, რომ ამიერიდან ისინი ფრიად ანგარიშსასაყვე ძალად იქცნენ. ეს განსაკუთრებით პენზე ითქმის.

ახლა პენს ორ დიდ შეჯიბრებაში მონაწილეობა მოელოს. ერთი, ცხადია, პრეტენდენტთა ორწრიან მატჩ-ტურნირში, რომელიც 9 სექტემბერს ტილბურგში

(მოლანდია) იწყება, მეორე კი მორიგი ოლიმპიადა 30 ნოემბრიდან სალონიკში (საბერძნეთი), სადაც პენი ისევ მეორე დარჯიშე ითამაშებს. ჩინეთში ასეთ ასპარეზობებისათვის მზადება საბედმწეო დონეზეა აყვანილი, ამიტომაც, ცხადია, პენს ყოველმხრივ უწყობდნენ ხელს. ეს მრავალრიცხოვან შეკრებებში მიწვევითა და ტურნირებში თამაშით აღინიშნა, საინტერესოა, რომ სულ რამდენიმე წლის წინ ჩინური ჯალაყის მესვეურები ნებას არ აძლევდნენ თავიანთ უძლიერეს ოსტატს საერთაშორისო „რეიტინგ-ლისტში“ რამდენიმე ადგილით წინ გადაინაცვლა. ამ „ლისტში“, ანუ ძალთა შადრებით ნუსხაში პენი მსოფლიოს პირველ ათეულში არც მეტი, არც ნაკლები შეეყვანა (2480 ქულა) და უსწრებს პრეტენდენტთა მომავალ ასპარეზობის წით მონაწილეს. ალისა გალიაშოვა — ივანეშვი, ქეთევან არახაშიას, ნანა იოსელიანის, ადელა კრისტინა ფორტისა და ალისა ზარინის. ეს, რა თქმა უნდა, ბევრს ნიშნავს.

როგორც მოგეხსენებათ, პრეტენდენტთა მატჩ-ტურნირში მხოლოდ პირველ ადგილს კი არა აქვს მნიშვნელობა, არამედ მეორე ადგილიც მისი ტოლფასია. შეიძლება ამ ადგილებზე ახალგაზრდა ჩინელმა მოქალაქეებმა განაცხადოს პრეტენზია? შეიძლება!

ბივი გამრეპელი

ჟურნალი

უდარდელოთა აუქციონი

სრულიად საპარტოველოს ეროვნული უდარდელოების პარტიის ხაზინადა-
რთა საბჭო პარტიის წევრთა უდარდელო ცხოვრების დონის მკვეთრი ამაღ-
ლების მიზნით უახლოეს ხანებში აუქციონს.

პირველ აუქციონზე გასაყიდად გამოტანილი იქნება:

რესპუბლიკიდან გაზიდული სპილენძის
მარაგის სანაცვლოდ უცხოეთიდან ბარტე-
რული წესით შემოზიდული კოხტა და
მოხერხებული ყურთბალიშების პარტია. რა-
ოდენობა — უამრავი. საწყისი თანხა —
ერთ ყურთბალიშში 100 დოლარი;

ქართული ტაძრების კედლებზე, ფრეს-
კებზე სიყვარულით წაწერილი გვარ-სახელე-
ბის სრული ინდექსი. საწყისი თანხა —
100 დოლარი;

ლუარსაბ თათქარბის ნაქონი ტახტი
ზედ გადაფარებული მტერიანი ფარდაგი-
თურთ (შესანიშნავად შენახული). საწყისი
თანხა — 5000 დოლარი;

მისივე ურმები — ოთხი საბატონო და
ათი ბეგრისა (ოღონდ ლუარსაბივით არ
დაგვიწყოთ: „რატომ ბეგრისა თხუთმეტი არ
არისო?“) საწყისი თანხა — ურემი 100
დოლარად.

უნაგირი იმ ნაღდი ქართველისა, ცხენი
არაგვის ჭალებში რომ მოაძოვა, თვალი
რომ მოატყუა, მერე შუბლი რომ განიგრილა,
ერთი ქართველურად რომ შესძახა და

დაგვიანების გამო არ უდარდია. საწყისი
თანხა 1 მილიონი დოლარი. 1 ცენტიც არ
დააკლდება.

ფატმან-ხათუნის საყვარლების წერილები
(დედნები). სამწუხაროდ, ნაკლული —
ავთანდილის წერილი აკლია. რაოდენობა —
ბლომად. იყიდება ყველა ერთად. საწყისი
თანხა — 1000 გულანშაროული დოლარი.

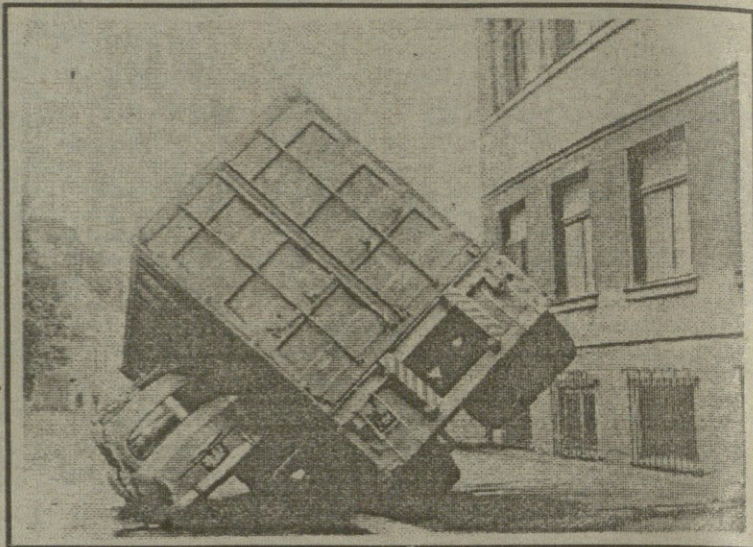
ჩვენი რესპუბლიკის განძისაყვებიდან
და კერძო კოლექციებიდან სასწრაფოდ
გასატაცებელი ექსპონატების ნუსხა (ცხადია,
საცაგებისა და ბინების ზუსტი გვეგის
დართვით). საწყისი თანხა — 1000 დოლარი.
გადახდა კუპონის შესატყვისი კურსითაც
შეიძლება.

სსეუბ-ის მთავარი კომიტეტის ბეჭედი
(გვრაც უხმარი. რად გვინდა უდარდელებს
ბეჭედი? ჩვენი სიტყვაა ბეჭედი!). საწყისი
თანხა — 10 დოლარი.

გალოდებით!

იჩაბრეთ უდარდელად!

სსეუბ-ის ხაზინადართა საბჭო

“კავკასიონში“ ტრადიციად იქცა ღრმაშინაარსიანი ფოტოსურათებისა და
ნახატების გამოქვეყნება, რომელთათვისაც სახელის დარქმევის არჩევანს
მკითხველს ვუტოვებთ ხოლმე. წინა ნომერში გამოქვეყნებულ ფოტოსურ-
ათს ბევრი ნათლია გამოუჩნდა. ახლა ვაქვეყნებთ ზოგიერთი მათგანის
დარქმეულ სახელს და განმეორებით ვბეჭდავთ ფოტოსურათსაც. ვინძლო,
კიდევ შეარჩიოს ვინმემ ორიგინალური სახელი.

დიაგონალური სიყვარული
აყირავებული, აყირავებული, აყირავებული ქვეყნიერება...

მ. ფიქრისი

ქალი წავიდა სხვისასა...

ფოტოფინში...

ო, გვაბატით უნებური შეტორტმანება...

გაზო გოგია

ავტონისპექტორის სიზმარი

რას იტყვის ხალხი?

ეროტიული რბოლა

„პარიზი — დაკარის“ გამოტოვებული ეტაბი.

სპარტაკ დიდებულში

გადაქანებულის სიზმარი

გარაყიდან მირაჟისაკენ

ფაქრეხალიძე

მარშრუტი — „თბილისი — სტამბული“

კვირაიას მორიგი რაუნდი

მ.ს.ძე

საიდანაც ქარი ქროდა...

დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობა

ო. თაყაძე

31 — თარაზულად: რაც გიორგი გასიტაშვილს თქვენს
კროსვორდში გამოჩნა.

მ.ალაშვილი

ანეკდოტები

დაქალები

— როგორ ფიქრობ, ვუყვარვარ თუ იცი?

— რატომაც არა. ზომ იცი, რა ტიპი;

ვითომ შენ რატომღა უნდა იყო გამოწა-
ლისი?

სამი შვილი

— როცა დავქორწინდებით, ჩემო ძვირ-
ფასო, სამი შვილი გვეყოლება.

— საიდან იცი?

— ახლა ჩემს დედიკოსთან ცხოვრობენ.

სტომატოლოგთან

— რა გაყვრებთ?! თქვენს კბილს ჯერ
არც კი შევარებია.

— კბილს არა, მაგრამ ფენი ზომ
დამადგით?

ოპერაცია

— ოპერაციაო? არა, ექიმო, ამას სიკე-
დილი მირჩენია.

— ნუ ღელავთ. ერთი მეორეს ხელს არ
შეუშლის.

აბრეშუმი

— უი, რა ლამაზი სამეფლისო კაბაა!
დედიკო, რა ქსოვილია?

— აბრეშუმი.

— ნუთუ ამ უბადრუკ ქიას ამდენი
შეუძლია?

— არ გრცხვნი? ბოლოს და ბოლოს
მამაა შენი.

დაპითხვაზე

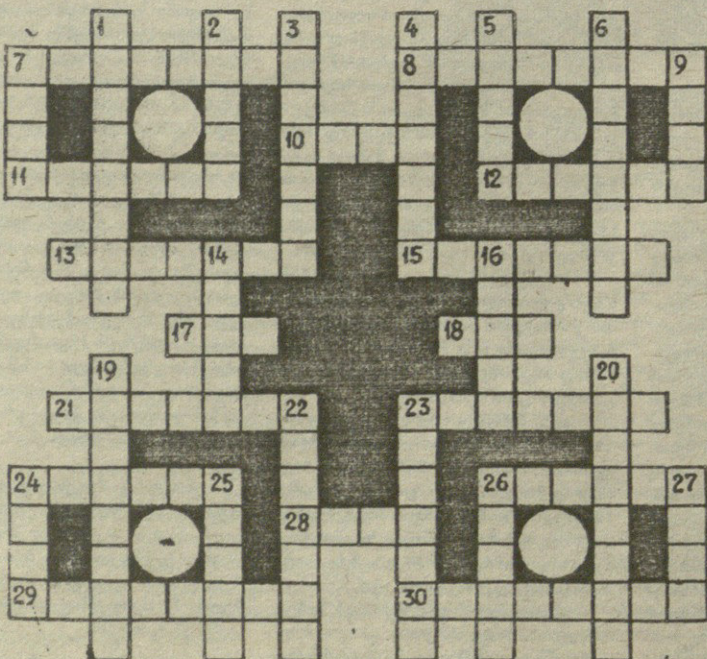
— მაშ, თქვენ ორივე გასროლის ხმა
გაიგონეთ?

— დიახ, ზედიზედ მიაყოლა. პირველად
რომ ისროლა, მისგან ასე ოცდაათ მეტრში
ვიდექი და ვაბოლებდი. მგონი, ააცდინა.

— მეორედ დამიზნებით ესროლა?

— ვერ გეტყვით, მაშინ უკვე შორს
ვიყავი.

კროსვორდი

თარაზულად 7. იტალიის ყო-
ფილი პრემიერ-მინისტრი, რომელსაც
მეფისთან კავშირში სდებენ ბრალს; 8.
ძველი ბერძნული მითოლოგიის პერ-
სონაჟი; 10. პრეზიდენტობის ერთ-ერთი
კანდიდატი აშშ-ის ბოლო საპრეზიდენ-
ტო არჩევნებში; 11. ინდოეთისა და ცი-
ლონში გავრცელებული ძუძუმწოვარი
ცხოველი ირმისებრთა ოჯახის; 12. სა-
ბავშვო თამაში; 13. წესდება, დებუ-
ლება; 15. პრეფიქტურა იაპონიაში; 17.
ებრაელი მწერალი; 18. პერსონაჟი ფი-
ლმისა „ერთხელ ამერიკაში“; 21. ქარ-
თული მრავალხმიანი სიმღერა; 23. მეფის
მსახური ფეოდალურ საპარტოველოში

24. ქრისტიანული რელიგიის დაცვა-გან-
მტკიცების მიზნით საქართველოში მო-
ხუდ- ერთ-ერთი ასურული მამა; 26.
მცენარე; 28. სახელი; 29. ადამიანი, რო-
მლის სასაოთ, თვისებები და მსოფლმ-
ხედველობა რადიკალურად საწინააღ-
დეგაა მეორისა; 30. მედიკამენტი

შვეულად 1. პირი, რომელსაც
გვწავნება დებეშა, წერილი. 2. ადამი-
ანის სხეული თავისა და ხელ-ფეხის გა-
მოკლებით; 3. ცოფრული-გამომთვლე-
ლი მანქანის მოწყობილობა; 4. საყვარ-
ლის ხარჯზე მცხოვრები კაცი; 5. ბაღ-
კის რომანის პერსონაჟი; 6. რუსეთის
პოლიტიკური მოღვაწე; 7. ნაკაპურის

სახე; 9. ბერძნული ასო; 14. მანდარინის
ჭიჭი; 16. აშშ საზოგადო მოღვაწე, მრე-
წველი; 19. ამერიკელი ჩოგბურთელი;
20. რუსი ფერმწერი, გრაფიკოსი, სამხა-
ტვრო კრიტიკოსი; 22. მატერიალურ
სხეულთა თვისება; 23. ქართველი თე-
ატრის მსახიობი; 24. სასწოროს თეფშა;
25. ქალაქი და ნავსადგური ჩინეთში; 26.
რუსული მუსიკალური საკრავი; 27. ძვე-
ლი ქართული კულტურის ერთ-ერთი
მნიშვნელოვანი კერა.

შეადგინა

გიორგი

ბასიტაშვილი

32-ე ნომერში გამოქვეყნებული კროსვორდის პასუხები:

თარაზულად 1. „სტატია“; 5. სკრამ; 8. ჰამაკი; 11.
შანტაი; 12. ვივალდი; 14. კუპოურა; 15. არეოლა; 16. ასოტრე;
17. დიონისე; 18. ალუბალი; 20. დმანისი; 21. იდენი; 22.
არარატ; 27. ვერტეშაგინი; 28. „ფიზიკა“; 29. „ესენია“; 31.
მალარია; 32. კეკა

შვეულად 2. ტრაფლგარი; 3. ტატო; 4. ბუნდესშ-
რე; 5. კრიტიკიზმი; 7. ბალდინი; 9. ამპლიტუდა; 10. კერ-
პალატი; 13. იმერეთი; 14. კარდალა; 19. მედიტი; 23. გავ-
24. გეროლი; 25. ეგოისტი; 26. ფინტი; 30. ჯანიკო.